T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

YUNANİSTAN'IN AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİNİN BATI TRAKYA TÜRK AZINLIĞI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

HAZIRLAYAN

SALİH ŞENOL

DANIŞMAN

PROF. DR. SİBEL TURAN

EDİRNE-2019

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

.....PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Salih ŞENOL tarafından hazırlanan Yunanistan'ın Avrupa Birliğine Üyeliğinin Batı Trakya Türk Azınlığı Üzerindeki Etkileri Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 19-6 maddeleri uyarınca 28.11.2019 günü saat 15:30 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin *Kabul Edilmesine ~~OYBİRLİĞİ/OYÇOKLUĞU~~ ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Prof. Dr. Sibel TURAN	Kabul Edilmesine	
Doç. Dr. Mustafa HATİPOĞLU	Kabul Edilmesine	
Dr. Öğr. Üyesi Fatih PINAR	Kabul Edilmesine	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
DOĞRULUK BEYANI

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında, tüm verilerin bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini, kullanılan verilerde tahrifat yapılmadığını, tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını, kullanılan tüm literatür bilgilerinin bilimsel normlara uygun bir şekilde kaynak gösterilerek ilgili tezde yer aldığını ve bu tezin tamamı ya da herhangi bir bölümünün daha önceden Trakya Üniversitesi ya da farklı bir üniversitede tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

25 / 12 / 2019

Salih ŞENOL

Tezin Adı: Yunanistan'ın Avrupa Birliği Üyeliğinin Batı Trakya Türk Azınlığı Üzerindeki Etkileri
Hazırlayan: Salih ŞENOL

ÖZET

Yunanistan'ın Avrupa Birliğine Üyeliğinin Batı Trakya Türk Azınlığı Üzerindeki Etkileri başlıklı tez çalışmasında, Yunanistan sınırları içerisinde doğuda Meriç, batıda Karasu Irmağı, kuzeyde Rodop Dağları ve güneyde Ege Denizi ile çevrili Batı Trakya Bölgesinde yaşayan Türk Azınlığının hakları ve maruz kaldığı insan/azınlık hakları ihlalleri incelenmiştir.

Tez üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Avrupa Birliği ve Yunanistan'ın Avrupa Birliğine girişi ana başlığında, Birliğin oluşumu, genişleme sürecinde Yunanistan, Avrupa Birliği ile ilişkiler sonrası Yunanistan, ikinci bölümde, Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği ve Batı Trakya sorunu ve Yunanistan'ın Batı Trakya politikası ele alınmıştır. Üçüncü ve son bölümde Azınlığın temel sorunları, Avrupa Birliği ve azınlık meselesi kapsamında beklentiler ve ek olarak mülakatlara yer verilmiştir.

Literatür taraması yöntemi ile yapılmış olan bu çalışmanın sonucunda Batı Trakya Türk azınlığının eğitimden, siyasi alana, can ve mal güvenliğinden kimlik ve ekonomik sorunlarına kadar hayatın her alanına dair çözüm bekleyen meselelerinin olduğu görülmüştür. İnsan, vatandaşlık ve azınlık hakları çerçevesinde yaşam koşulları iyileştirilecek soydaşlarımızın durumu Türkiye ve Yunanistan ilişkilerinin de güçlenmesine vesile olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Yunanistan, Batı Trakya, Müslüman Türk Azınlık, İnsan ve Azınlık Hakları, Uluslararası Örgütler.

Name of The Thesis: Yunanistan'ın Avrupa Birliği Üyeliğinin Batı Trakya Türk Azınlığı Üzerindeki Etkileri

Prepared by: Salih ŞENOL

ABSTRACT

In this thesis study, entitled "The Effects of Greece's Membership to European Union on the Western Thrace Turkish Minority", the rights of Turkish Minority who inhabit in the Western Thrace Region surrounded in the East with River Maritza, in the West with Mesta River, in the North with Rhodope Mountains and in the South with Aegean Sea within the borders of Greece and violation of human/minority rights which they experinced have been examined.

The thesis study consists of three sections. In the first section, under the main title of Eruopean Union and entrance of Greece into the Union, constitiution of the Union, Greece in the enlargement process and Greece after relations with the European Union have been dealt. In the second section, European Council, European Union and Western Thrace Issue along with Greece's Western Thrace policy are touched upon. In the third and last section, fundamental concerns of the Minority are considered in the scope of European Union and minority issues. And as an appendix there are interviews.

As a result of this study, which has been conducted with the literature review method, it has been observed that there are issues of Western Thrace Turkish Minority in every aspect of life ranging from educaiton to political areas and from safety of life and property to the identity and economic concerns which need to be solved. The state of our cognates, of whose living conditions could be enhanced in the frame of human, citizenship and minority rights, will conduce to the strengthening of Turkey – Greece relations.

Key Words: European Union, Greece, Western Thrace, Muslim Turkish Minority, Human and Minority Rights, International Organisations.

ÖNSÖZ

Azınlığı Karasu Irmağı ve Meriç Nehri arasındaki Dedeağaç, Gümülcine ve İskeçe şehirlerinden oluşan bölgede yaşayan Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı, bölgenin Yunanistan hâkimiyetine geçmesi sonrası, Lozan Barış Antlaşması ile zorunlu göçten muaf tutulmuş, Yunanistan vatandaşı hüviyeti ve azınlık statüsü kazanmıştır. Yunanistan Devleti, uluslararası antlaşmalar ve üyesi olduğu Avrupa Birliği müktesebatı çerçevesinde Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığının azınlık hakları ile ilgili olarak yükümlülük altına girmiştir.

Tez çalışmamız, Yunanistan'ın Avrupa Birliği üyeliği sonrasında Batı Trakya Türklerine dönük attığı adımları, Müslüman Türk Azınlığı sorununun tarihsel akışıyla birlikte yasal statüsünü oluşturan antlaşmaları, Lozan sistemiyle Türk-Yunan ilişkilerindeki son gelişmeleri, azınlık ve hak kavramının açılımlarını, Milletler Cemiyeti ve Birleşmiş Milletler'de azınlıklara ilişkin düzenlemeleri, Batı Trakya sorununun temel unsurları ve Avrupa Konseyi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği ve Avrupa Birliği'ndeki yansıma ve düzenlemelerin Batı Trakya sorunları çerçevesinde incelenmesini kapsamaktadır.

Tezimizin hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen Yunanistan Mustafçova 2015-2019 dönemi Belediye Başkanı Cemil KABZA'ya, Gümülcine Seçilmiş Müftülüğü Müftü Yardımcısı Fehim AHMET'e, Batı Trakya İmam-Hatip Lisesi Mezunları Derneği Başkanı Mechmet Emin AHMET, Fiyaka Dergisi imtiyaz sahibi Hüseyin MEHMET'e, BATI Trakya Azınlık Okulları Encümenler Birliği Derneği Başkanı Av. Ercan AHMET'e, Trakya Üniversitesi Balkan Araştırmaları Enstitüsü Öğretim Üyesi Dr. Ali HÜSEYİNOĞLU'na, Edebiyat Fakültesi Mütercim Tercümanlık Bölümü Öğretim Üyesi Dr. İnönü KORKMAZ'a, kıymetli dostum Savaş AKBAŞ'a Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Müdürü Sayın Doç. Dr. Mustafa HATİPLER ve özellikle de Yüksek Lisans sürecine başladığım ilk andan itibaren güçlü desteğini hep yanımda hissettiğim çok değerli Hocam Sayın Prof. Dr. Sibel TURAN Hocama sonsuz şükranlarımı arz ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**

ABSTRACT ..... **ii**

ÖNSÖZ ..... **iii**

İÇİNDEKİLER ..... **vii**

KISALTMALAR ..... **vii**

GİRİŞ **1**

Çalışmanın Amacı **4**

Tezin İçeriği **4**

BİRİNCİ BÖLÜM **5**

1. AVRUPA BİRLİĞİ ve YUNANİSTAN'IN AVRUPA BİRLİĞİ'NE GİRİŞİ **5**

1.1. Avrupa Birliği Fikri Oluşum Süreci 5

1.2.Avrupa Birliği Tarihi Süreç ve Serüveni 9

1.3.Avrupa Birliği Genişleme Sürecinde Yunanistan 12

1.4.Avrupa Birliği İle İlişkiler Sonrası Yunanistan 18

İKİNCİ BÖLÜM **23**

2.BATI TRAKYA SORUNU **23**

2.1.Avrupa Konseyi ve Batı Trakya Sorunu 23

2.2. Avrupa Birliği ve Batı Trakya Sorunu 26

2.3.Yunanistan'ın Batı Trakya Politikası 28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 33

3. BATI TRAKYA SORUNUNUN TEMEL UNSURLARI 33

3.1.Vakıf, Dinî, Sosyal ve Siyasal Kurumlar Sorunu..... 33

3.1.1. Müftülük Sorunu 35

3.1.1.1. Müftülük Kurumu 35

3.1.1.2. Batı Trakya'da Müftülük Sorunu 36

3.1.2. İskeçe Türk Birliği..... 45

3.1.3. Gümülcine Türk Gençler Birliği..... 47

3.1.4.Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği 47

3.1.5.Batı Trakya Azınlığı Yüksek Tahsilliler Derneği 48

3.1.6.Batı Trakya Türk Azınlığı Danışma Kurulu..... 49

3.1.7.Dostluk Eşitlik Barış Partisi 50

3.2.Sosyal ve Politik Sorunlar 52

3.3.Eğitim Sorunu..... 53

3.3.1.Dikatsa(Δικατσα) Sorunu 57

3.3.2.Kamu Görevine Girerken Ayrımcılık 58

3.4.Batı Trakya'da Basın Yayın 59

3.4.1.Kitap Yayınları 60

3.4.2.Batı Trakya'da Türkçe Yayınların Bugünkü Durumu..... 61

3.4.3.Batı Trakya Türk Yayıncılığında Sözlü Yayıncılık ve Radyo Yayıncılığı Dönemi 61

3.5.Can ve Mal Güvenliği 62

3.5.1.Polis Baskısı, Tahrikler ve Ölüm Tehditleri..... 63

3.5.2. Kitlesel Olaylar..... 63

3.5.2.1. 29 Ocak 1988 Yürüyüşü; Birliklerin Kapatılması ve Davos'un Etkisi 63

3.5.2.2. 23-24 Ağustos 1991 İskeçe Saldırısı 65
3.6.Siyasal Sorunlar 66
3.6.1.Batı Trakya Türkleri'nin Siyasal Sisteme Katılımı ve Baskılar 67
3.6.2.Demografik Baskı 68
3.6.3.Vatandaşlık Yasası'nın İptal Edilen 19. Maddesi 69
3.7.Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığın Kimlik Sorunu 72
3.8.Ekonomik Sorunlar 78
3.8.1.Batı Trakya Türkleri'nin Başlıca Geçim Kaynağı: Tütüncülük 81
3.8.2.Pamuk, Buğday ve Mısır 82
3.8.3.Tarımsal Üretimde Araç Gereç Kullanımı 83
3.8.4.Sanayi Sektörü 84
3.9.Avrupa Birliği ve Azınlıklar Meselesi 85
3.9.1.Etnik Azınlıklar 86
3.9.2.Avrupa Birliği Kapsamında Beklentiler 89
SONUÇ 90
KAYNAKÇA 97
EKLER-MÜLAKATLAR 103

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

AET : Avrupa Ekonomik Topluluğu

AGİK : Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı

AGİT : Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı

AK : Avrupa Konseyi

AKÇT : Avrupa Kömür Çelik Topluluğu

AP : Avrupa Parlamentosu

AT : Avrupa Topluluğu

ATAD : Avrupa Topluluğu Adalet Divanı

AZHB : Ulusal veya Etnik, Dinsel veya Dilsel Azınlıklara Mensup Olan Kişilerin Haklarına Dair Bildirge

BİHLİMDER : Batı Trakya İmam-Hatip Lisesi Mezunları Derneği

BM : Birleşmiş Milletler

BTAYTD : Batı Trakyalılar Yüksek Tahsilliler Derneği

BTTADK : Batı Trakya Türk Azınlığı Danışma Kurulu

BTTÖB : Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği

CERD : Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına Dair Komite

EBLUL : Avrupa Az Konuşulan Diller Bürosu

EOKA : Kıbrıslı Savaşçıların Ulusal Örgütü

ESK : Ekonomik Sosyal Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi

GSYİH : Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

GTGB : Gümülcine Türk Gençler Birliği

İTB : İskeçe Türk Birliği

KKTC : Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

MC : Milletler Cemiyeti

MSHS/KSH : Kişisel ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi

NATO : Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

OBİV : Ortadoğu ve Balkan İncelemeleri Vakfı

ODIHR : Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Büro

PASOK : Hellenik Sosyalist Hareket Partisi

SÖPA : Selanik Özel Pedegoji Akademisi

SYRİZA : Radikal Sol Koalisyonu

TTK : Türk Tarih Kurumu

TPOA : Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı

IMF : Uluslararası Para Fonu

UNCESCR : Birleşmiş Milletler, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi

UNESCO : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilat

GİRİŞ

Batı Trakya sorununun uluslararası kapsamda yaygınlaşma sürecinin 1980 sonrası dönemde ağırlık kazanmakta olduğu görülmektedir. Bu durum üzerinde uluslararası sistemde yaşanan dönüşümün etkisi olduğu kadar, Batı Trakya'daki Türkler'in haklarını koruma konusundaki bilinçli ve örgütlü mücadelesinin de önemli bir payı bulunmaktadır. Öyle ki, 1980 sonrası dönemde Batı Trakya'daki Müslüman Türk azınlık, hakları konusunda şimdiye kadar görülmemiş bir hareketlenme içine girmiştir. Gerek 1975 Helsinki Belgesi sonrasında insan hakları ve bu çerçevede azınlık hakları konusunun uluslararası ilişkilerin merkezine yerleşmesi, gerekse 1981'de Avrupa Birliği (AB)'ne üye olan Yunanistan'ın azınlıklar konusunda Avrupa standartlarına ve denetimlerine bağlanması, özellikle de Federal Almanya'ya giden işçilerin Batı Trakya'ya dönük yaptığı katkılarla bölge halkı sorunlarının dünyaya açılmış olması bu hareketlenmeye yol açan sebepler arasındadır. Aynı zamanda, Batı Trakya Türkleri ülke içinde dernek, vakıf, kültürel birlik, sportif faaliyetler aracılığı ile örgütlenmişler, özellikle 1980 sonrası bu çalışmalarını uluslararası oluşumlar vasıtasıyla sürdürmüşlerdir.

Özellikle Almanya'da yaşayan Batı Trakyalı Türklerin kurduğu dernekler, Yunanistan'ın Türk azınlığa uyguladığı baskı politikaları ve insan hakları ihlallerini, Kasım 1983'de Avrupa Konseyi (AK)'nde gündeme getirmiştir. Bu konuda 9 farklı ülkenin parlamenterleri tarafından bir rapor hazırlanmış ve 11 Mayıs 1984'de Başbakanlık Divanı'na verilmiştir. Diğer taraftan 1986'da 5 kişilik bir Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Parlamenter Heyeti bölgeyi ziyaret etmiş ve bölgede incelemelerde bulunmuş ve istenen yankı uyandırılmıştır.

Batı Trakya sorununun uluslararası platforma taşınması, Yunanistan'ın AB'ye üye olması ile bölge halkının AB vatandaşı statüsü kazanmasına paralel bir süreç izlemiştir. Yunanistan'ın gerek Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT)

gerekse AB üyeliği, ülkenin insan/azınlık hakları konusunda adım atmasını zorunlu kılmıştır. Özellikle 1989'da yayınlanan Avrupa Güvenlik İşbirliği Sürecinde Viyana İzleme Konferansı Kapanış Belgesi'nin belli başlı ilkeleri, Batı Trakya Türk azınlığının muhatap olduğu ihlallere karşı uluslararası engelleyici bir mekanizmanın örneğini oluşturmuştur.

Ağustos 1990'da Helsinki İnsan Hakları Gözcülüğü tarafından "Etnik Kimliğin İmhası Yunanistan Türkleri" başlıklı bir rapor yayınlanmıştır. Raporda genel olarak; Batı Trakya Türkleri'nin vatandaşlık haklarından yoksun oldukları, toprak ve ev satın alma haklarının reddedildiği, ifade özgürlüğünün sınırlandırıldığı, Türk azınlığa yapılan muamelenin insan haklarına uygun olmadığı ve Yunanistan'ın insan hakları ihlalleri yaptığı ortaya konulmaktadır. Raporda ek olarak Yunanistan'ın izlemiş olduğu politikalara yönelik bazı tavsiyelerde bulunulmuştur. Buna göre; Türk azınlık varlığının kabul edilerek, onlara diğer Yunan vatandaşlarının sahip olduğu bütün medeni ve siyasi hakların tanınması, Türk azınlığın yurttaşlık hakkını kaybetmeden Yunanistan'dan ayrılma ve geri dönme özgürlüğüne uyulması, Türk azınlığın toprak ve ev alım-satımı, okul, cami inşa etme ve onarma gibi konularda uygulamada eşit haklara sahip olduklarının garanti edilmesi, Türk azınlığın radyo, televizyon ve yayın şeklinde ifade özgürlüklerine uyulması, basın üzerindeki baskılara son verilmesi, Türkçe konuşan öğretmenleri tayin edilmesi ve okul kitaplarının sağlanması gibi öneriler yer almıştır.

Kasım 1990'da Yunanistan'ında dâhil olduğu ikinci Avrupa Güvenlik İşbirliği Konferansı (AGİK) Zirvesi'nin "Yeni Bir Avrupa İçin Paris Yasası" isimli belgesindeki hükümler, Batı Trakya Türk azınlığına haklarını savunabilecekleri yeni açılımlar sunmuştur. Tüm bunlar, bir yandan azınlık haklarının uluslararası alanda savunulabileceği yasal zemini yaratırken, diğer yandan da Batı Trakya Türkleri'nin mücadele bilincinin artarak devam etmesini sağlamıştır.

1991 yılında hazırlanan ABD Dışişleri Bakanlığı Yıllık İnsan Hakları Raporu'nda; "Yunanistan'ın vatandaşlık yasası ile ayrımcılık yaptığı, kişileri basit bir idari işlemle vatandaşlıktan çıkarttığı, vatandaşlıktan çıkanlara temyiz hakkı tanımadığı" gibi konular yer almıştır. Rapor aynı zamanda azınlığı etkileyen ekonomik ve sosyal ayrımcılığa da dikkat çekmiştir. 26 Nisan 1996 yılında AGİK, Washington'da "Yunanistan'da Türk Azınlığı" konulu bir panel düzenlemiştir. Panelde tartışılan temel konular aynı zamanda Batı Trakya Türk azınlığının günümüzde de karşı karşıya kaldığı sorunları kapsayan bir içeriğe sahiptir.

1990 sonrası Batı Trakya Türkleri hak arama mücadelesine girmiş, gerek bireysel gerekse gruplar halinde sorunlarına dönük mücadeleyi hukuksal zeminde gerçekleştirmeye başlamışlardır. "Türk" kelimesinin kullanımına ilişkin yasaklara rağmen Batı Trakya Türk azınlığı verdiği mücadeleye devam etmiştir. Söz konusu yasaklara ilişkin davalar günümüzde de sürmekte, kapatılan Türk dernekleri, isimlerinde "Türk" ibaresinin yer almasına dönük mücadelelerini hukuksal düzeyde sürdürmektedirler. Eğitim konusunda giderek azınlık aleyhine iyi niyete bağlanamayacak sonuçların vahim neticeleri doğrultusunda da hukuksal bir süreç işlemeye devam etmektedir.

Toplumlar arası çatışmaların önüne geçilerek barış ve güven ortamının tesis edilmesinde temel ilkeler olan demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları, azınlıkların korunması ve azınlıklara saygı gösterilmesi gibi kavramlar, BM, AK, AGİT ile AB gibi kurumlarda bu konulara dönük düzenlemelerin yapılmasını sağlamıştır. Bu çerçevede alınan kararlar doğrultusunda Azınlıklar konusunun ülkelerin iç ve dış politikalarını etkileyen önemli bir faktör olarak ülke gündemlerinde yer aldığını söylemek mümkündür. Türkiye ve Yunanistan arasındaki ılımlı olduğu kadar aynı zamanda gergin olarak nitelendirilebilecek ilişkiler, Batı Trakya'da yaşayan Müslüman Türk Azınlığı üzerinde uygulanan politikaların şekillenmesinde belirleyici unsur olmuştur.

Çalışmanın Amacı

Lozan Barış Antlaşması ile çeşitli uluslararası düzenlemelerde hakları tanımlanan Batı Trakya Türk azınlığının maruz kaldığı insan/azınlık hakları ihlallerini, hem Lozan statüsü hem de uluslararası düzeneklerde incelemektir.

Batı Trakya'da yaşayan Müslüman Türk Azınlığı sorununun çözümü, Avrupa vatandaşı olan bu azınlık grubun çeşitli anlaşmalarla kazanmış olduğu haklarını ülkelerinde özgürce kullanmaları açısından önem taşımaktadır. Aynı zamanda söz konusu sorunun çözümü Türk-Yunan ilişkilerinin yumuşak seyri adına Batı dünyası için hem gereklilik, hem de öncelik arz etmektedir.

Tezin İçeriği

Bu çalışma Yunanistan'ın AB üyeliği sonrasında Batı Trakya Türklerine dönük attığı adımları, Müslüman Türk Azınlığı sorununun tarihsel akışıyla birlikte yasal statüsünü oluşturan antlaşmaları, Lozan sistemiyle Türk-Yunan ilişkilerindeki son gelişmeleri, azınlık ve hak kavramının açılımlarını, Milletler Cemiyeti ve BM)'de azınlara ilişkin düzenlemeleri, Batı Trakya sorununun temel unsurları ve AGİT) ve AB'deki yansıma ve düzenlemelerin Batı Trakya sorunları çerçevesinde incelenmesini kapsamaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM
1. AVRUPA BİRLİĞİ ve YUNANİSTAN'IN AVRUPA BİRLİĞİ'NE GİRİŞİ

1.1. Avrupa Birliği Fikri Oluşum Süreci

Krallıklarla birlikte uzun süren Ortaçağ savaş döneminin sonlanmasıyla, barışın sağlanmasına ve muhafazasına yönelik olarak başlatılan bütünleşme ve birlik çalışmaları, zamanla silahların sınırlı sayıda olması yönünde, hatta giderek silahsızlanma fikri etrafında gelişerek devam etmiştir. Bu çalışmalar, 19'uncu yüzyıl başlarından itibaren ise siyasî ve ekonomik konuları da içine alacak şekilde genişlemiş ve bugünkü Avrupa birliği düşüncesinin temellerinin atılmasını sağlamıştır.

Ortaçağ'da, Türklerin ve Müslümanların Akdeniz'e egemen olma gayeleri Roma İmparatorluğu'nun çöküşüyle ortaya çıkan krallıklara büyük ölçüde etki etmiş, bunun sonucu olarak Avrupa'da birlik fikrinin tohumları yeşermiştir. Fransız hukukçu Pierre Dubois, yazdığı eserlerde "Haçlı Ruhu'na" atıf yapan göndermeleriyle[1], "Haçlı Ruhu'nu" ihya edecek en uygun davranışın kutsal toprakların geri alınması olduğunu, çözümün de Avrupa'da tek bir gövde ve başlık altında bir yönetim şeklinin kurulması gerektiğini vurgulamıştır.

Fransız Emeric Cruce'un Avrupa'da barışın tesis edilmesi için uluslararası ticaretin geliştirilmesinin şart olduğu düşüncesi, Hollandalı hukukçu Hugo Grotius'un ilk hukuk devletini kurma fikri, Mainz Başpiskoposu Philip Von Schönderberg'in Ren bölgesinde konfederasyon oluşturma gayreti, Fransa Kralı IV. Henry'in bakanlarından olan Duc de Sully'nin hazırladığı "Büyük Avrupa Projesi",

[1] Enver, Bozkurt, Mehmet Özcan, Arif Köktaş, *Avrupa Birliği Hukuku*, Ankara, 3. Baskı, Asil Yayın Dağıtım, 2006, s. 3.

William Penn'in "Avrupa Projesi" ve İngiliz John Beller'in "Tek Avrupa Devleti" düşünceleri, bugün Avrupa Birliği'nin hazırlanış sürecine zemin teşkil etmiştir.

Ortaya atılan fikirler ışığında kimi tartışmalar bu fikrin oluşum sürecini hızlandırırken, kimi tartışmalar Türklerin bugünkü Avrupa Birliği'ne kabulü noktasında benzer tartışmalara yol açmış ve bunun sonucunda bazı fikir ayrılıklarına sebep olmuştur. Daha önceden bahsettiğimiz Duc de Sully, "Büyük Avrupa Projesi" isimli eserinde Avrupa devletleri koalisyonundan bahsederken, bu koalisyonun tamamen Hıristiyanlık fikri ile beslenmesi gerektiğini öngörmektedir. Duc de Sully'e göre Avrupa Birliği Türkleri Hıristiyan olmadıkları, Rusları ise Avrupa'nın aksine Hıristiyanlığın farklı bir mezhebine, yani "yanlış" bir mezhebe ait oldukları için dışta tutmuştur.[2] John Beller ise bakış açısını şiddetle reddederek her iki devletin de Avrupa Birliği içinde yer alması gerektiğini savunmuştur.

XIX. yüzyıl içerisinde yaşanan gelişmeler dikkate alındığında bu yüzyıl Avrupa Birliği namına farklı düşünce kazanlarının kaynadığı, düşünsel anlamda yoğun bir hareketliliğin oluştuğu zamanlar olarak göze çarpmaktadır. Yaşanan gelişmeler sonrasında "Sanayi Devrimi" ve "Burjuvazi" ivme kazanmış, yeni pazar arayışları sonucunda milliyetçilik akımı baş göstermiş, mezhep tartışmaları git gide daha fazla önem arz ederek derinleşmeye başlamıştır.

1815 yılında gerçekleşen Viyana Kongresi'nde Avrupa konusunu içeren toplantılar neticesinde ünlü devlet adamı Klemens von Metternich'in ismi "Avrupa Genel Sekreteri" olarak geçmiştir.

Aynı zamanda XIX. yüzyıl içerisinde birlik fikri birçok kez dile getirilmiş, "Alman Gümrük Birliği" kurulmasıyla da uygulama başlamıştır. 1815 Viyana Kongresi'nin sonlanmasıyla Alman Devlet ve Prenslikleri kendi sanayi ve ekonomik

[2] Halim Nezihoğlu, "*Avrupa'nın Bütünleşme Süreci Işığında Avrupa Kimliğine Bir Bakış*", *Yeni Türkiye*, Ankara, Sayı 36, Kasım-Aralık 2000, s. 872.

güçlerini korumak için gümrük birliği fikrine büyük oranda iştirak etmiş ve gümrük birliğinde kurucu unsur olarak yer almıştır. Diğer yandan, dönemin ünlü düşünürleri ve etkili edebiyatçıları "Avrupalılık" fikrini besleyen eserler kaleme alarak tarihsel ve kültürel zeminine katkı sağlamışlardır. Voltaire, Avrupa'yı "Aynı dinî temeli, aynı kamu hukuku ve siyaset ilkelerini benimseyen, birçok devlete bölünmüş bir tür Cumhuriyet" olarak nitelerken, Kant "Ebedi Barış" isimli eserinde barış sağlayacak bir federasyon örneği oluşturma fikrini salık vermiştir.[3]

Fransız düşünür Claude Henri Saint Simon "Avrupa Topluluğunun Reorganizasyonu" adlı eserinde (1814) tek çatı altında toplanacak bir Avrupa federal örgüt modeli, yani Avrupa'nın ortak meselelerinin konuşulduğu yükümlü bir "Avrupa Birleşik Devletler" modeli projesi öngörmüştür.[4] Victor Hugo (1848)Avrupa'nın önde gelen uluslarına, birliğin oluşumundan çok önce hedef belirlemiş ve bu ulusları gelecekte birlikte bir oluşumun içerisinde kardeşçe yer almaya güdülemiştir."[5]

Ortaçağ sonrası XX. yüzyılın başlarına kadar erişilmesi güç bir hayal olan bütünleşme ve birleşme fikirleri, Birinci Dünya Savaşı sonrası yorgun düşen Avrupa toplumları nezdinde ABD başkanı Wilson tarafından ortaya atılan "Milletler Cemiyeti" fikri etrafında hemfikir bir tutum sergileyerek genel manada yüksek kabul görmüştür. Elbette bu teklifin dışarıdan getirilmiş olması, küçüklü büyüklü birçok devleti kapsayıcı mahiyete olması uygulamada da bir Avrupa kuruluşu gibi aktif rol almasını sağlamıştır. Neticede savaşın son bulmasıyla ABD'nin kendi iç meseleleri sebebiyle cemiyet dışında kalamaması, İngiltere ve Fransa'nın liderliğini üstlenmesi "Milletler Cemiyeti'ni" Avrupa birliği konumuna oturtmuş, fakat bu atılmış adıma

[3] Rıdvan Karluk, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, İstanbul, Beta Yayınları, 1998, s. 1.
[4] Halim Nezihoğlu, **a.g.m**, s. 873.
[5] Halim Nezihoğlu, **a.g.m.**, s.873.

rağmen Cemiyet, Avrupa'nın bir araya gelip birleşmesine, uluslararası barışın muhafazasına etkin ağırlığı oluşturamamıştır.[6]

Pan-Avrupa Birliği Kont Coundenhove Kalergi başkanlığınca 1924 yılında öne sürülen manifesto şimdiye değin ortaya atılan fikirlerin somutlaşması yönünde en ciddi adımı teşkil etmiştir. Bu tarihlerde birliğin içeriği yayımlanan manifesto ile netlik kazanmıştır. Avrupa Konfederasyonu savaşları bitirmek, dünyada diğer devletlerle olan çekişmelerin giderilmesini hedefleyen gümrük birliği inşası, ortak para, askeri birlik ve yüksek adalet divanı etrafında şekillenmiştir.

18 Temmuz 1932'de Belçika, Hollanda ve Lüksemburg arasında yapılan Ouchy Sözleşmesi'yle oluşan Benelüks Devletleri, Batı Avrupa'da gerçekleştirilen, ilk ekonomik birleşme teşekkül etmiştir. 21 Ekim 1943 tarihinde iki devlet sabit döviz kuru öngören "Para Anlaşması", 5 Eylül 1944 tarihinde de "Gümrük Birliği Sözleşmesi" imzalamışlardır.

Hitler Almanya'sı gibi her ne kadar yıkım merkezli hareket eden ülkeler olsa da, İkinci Dünya Savaşı sonrası Avrupa, "Birleşik Avrupa" fikrini daima destekleyici fikirler çerçevesine hareket etmiştir.[7] Yine İkinci Dünya Savaşı sonrası Avrupa'da ekonomik açıdan bazı sorunların belirmesine karşın Fransa'nın "Schuman Planı" devreye sokulmuştur. Bu plana göre demir ve kömür yataklarının devletler tarafından dönüşümlü olarak kullanılamama sorununa karşın, işletme ve rekabet alanı öngörülerek, uluslararası bir kuruluş himayesi öncülüğünde işletilmesi fikri benimsenmiştir. Bu sayede bir yandan rekabet ortadan kaldırılırken, hem de daha çok kâr eden bir kartelin oluşumu sağlanacaktır.

---

[6] Halim Nezihoğlu, **a.g.m.**, s.873.

[7] Haluk Kabaalioğlu-Mahmut R. Belike Armağan, İstanbul, *Bütünleşme Hareketlerinin Tarihi Gelişimi*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuku ve Milletlerarası Münasebetler Araştırma ve Uygulama Merkezi, 1993, s.225.

1.2.Avrupa Birliği Tarihi Süreç ve Serüveni

Avrupa Birliği tarihi süreci içinde öncelikle 25 Eylül 1952 yılında resmileşen ve Paris Antlaşması ile aktif hale getirilen Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) kurulmuştur. Ardından daha geniş kapsamlı ekonomik gelişmelerin adımı sayılabilecek 25 Mart 1957'de Roma'da 6 devlet tarafından atılan imza sonucu Roma Anlaşması yürürlüğe giren 1 Ocak 1958'de Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EUROTOM) başlığı altında iki farklı birlik oluşturulmuştur.[8]

Zamanla daha karmaşık hale gelen birlik içinde yer alan devletler kendi iç ilişkilerinde her ne kadar yasal anlamda birbirinden farklılık arz etse de, politik açıdan tek bir merkeze bağlı kalmışlardır. Yukarıda bahsi geçen üç kuruluşu tekmil manada tek çatı altında toplama ihtiyacı ise gitgide daha da önem kazanmıştır. Bu açıdan 8 Nisan 1965 tarihinde varılan kararlar neticesinde, 1 Temmuz 1967'de Füzyon Anlaşması yürürlüğe konarak söz konusu üç kuruluş tek başlık altında bir araya getirilerek Avrupa Toplulukları (AT) adını almıştır.

Kuruluşu itibariyle başarı ve istikrar kazanan bu topluluğa diğer devletler de üyelik başvurularında bulunmuşlar ve katılımlarıyla birliğin büyümesini gerçekleştirmişlerdir.

Bu meyanda tam üyelik başvurusunda bulunan İngiltere 10 Mayıs 1967'de iki kez Fransa tarafından veto edilmesine rağmen, 22 Ocak 1972'de katılım anlaşmasını Brüksel şehrinde imzalamıştır.

---

[8] Gülören Tekinalp ve Ünal Tekinalp, *Avrupa Birliği Hukuku*, Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2000. s. 15

İlk katılım başvurusunu 1961 yılında yapan İrlanda, tam üyelik için 10 Mayıs 1967'de başvuru yapmış ve anlaşmayı İngiltere ile aynı tarih olan 22 Ocak 1972'de Brüksel'de imzalamıştır.

Birliğe tam üyelik başvurusu yapan diğer devletlerden, Danimarka; 11 Mayıs 1967'de, Norveç; 21 Temmuz 1967'de başvurularını gerçekleştirmiş ve yine aynı tarihte birlikte yer almalarını sağlayacak anlaşmalarını Brüksel'de gerçekleştirmişlerdir.

Bu ülkelerin ardından ise çalkantılı bir dönem sonrası Yunanistan 12 Haziran 1975 tarihinde AT'ye tam üyelik başvurusunda bulunmuştur. Komisyonda ekonomik gerekçelerle her ne kadar itirazlar yükselse, olumsuz yönde görüşler bildirilse de siyasi ve kültürel anlamda duyulan tarihi bağ gereği 1 Ocak 1981 tarihinde AT'nin 10'cu üyesi olmuştur.

1 Ocak 1986 tarihi itibarı ile İspanya ve Portekiz gibi ülkelerin katılımıyla AT daha da genişlemiştir. Her ne kadar İspanya'nın üyelik durumu başlarda Yunanistan'ın üyelik sürecinde olduğu gibi birlik içinde tartışmalara yol açsa da, nüfusunun fazla, tarımsal düzeyinin düşük olmasına rağmen birliğe tam üyelik süreci sıkıntılı olsa da tamamlanmıştır.

Birliğin tarihi süreci içinde Almanya'nın birleşmesi ile söz konusu topluluk daha muhkem bir yapıya dönüşmüştür. Elbette bu durum Almanya'nın AT içinde ağırlık kazanmasını sağlayarak, avantajlı bir konuma yükselmesine vesile olmuş ve parlamentoda söz hakkını artırmıştır.

Avusturya ise 17 Temmuz 1989 tarihinde topluluğa katılma başvurusu 5 yıl dolmadan AT'ye kabul edilmiştir. Akabinde 1 Temmuz 1991'de İsveç ve 18 Mart 1992'de ise Finlandiya tam üyeliğe hak kazanmışlardır.

8 Temmuz 1987 tarihinde Kuzey Afrika devletlerinden olan Fas'ın üyelik başvurusu Roma Anlaşması uyarınca iki şarta uygunluk arz etmediği gerekçesiyle kabul edilmemiştir. Liechtenstein, İsviçre ve Norveç tarafından 1992'de yapılan tam üyelik başvuruları ise kendi ülkelerindeki halk oylamasının sonuçlarına göre olumsuz sonuçlanmıştır.

Üyeliği kabul edilen ülkeler 1970 ve 1980'li yıllarda meydana gelen petrol sorunları gibi gelişmeler neticesinde bazı önlemler alma ihtiyacına yönelmiş, bunun sonucunda Lüksemburg Zirvesinde alınan kararlar neticesinde topluluk anlaşmış ve "Tek Senet" başlığı tüm üyelerce kabul edilmiştir. 17 Şubat 1986 tarihinde Lahey'de imzalanan bu anlaşma 1 Temmuz 1987'de yürürlüğe girmiştir.

1 Ocak 1993'ten itibaren "Tek Avrupa Senedi" başlığı altında; kişilerin, malların, hizmet ve sermayenin serbest dolaşıma açılması sağlanmıştır. Aynı zamanda büyük bir iç pazar fikri hayata geçirilerek AT kurucu anlaşmalardaki ilk ve esaslı taahhütlerini yerine getirmiş ve ekonomik dayanışma temellerini böylelikle güçlendirmiştir. Ardından Maastricht Anlaşması kapsamında yapılan düzenlemelerle de yapılanmanın önemli müdahale alan ve yetkileri genişletilerek topluluk namına yeni bir boyut kazandırılmıştır.

Avrupa genelinde hedeflenen bir para birimi olarak Euro'nun da dolaşıma sokulması süreciyle federal yapılanmanın önemli bir elemanı olarak Avrupa yurttaşlığının varlığı kabul ve ilan edilmiştir. Buna ilaveten en mühim adım sayılabilecek Bölgeler Komitesi kavramı geliştirilerek AB'yi ulus devletlerin ötesine taşıyacak, bölgelerin merkezinde olduğu bir yapı teşekkül etmiştir. [9]

1993 yılında gerçekleştirilen Kopenhag Zirvesi'nde özellikle, hukukun üstünlüğü, demokrasi, insan haklarına ve azınlıklara saygı temelindeki değerler birliği söylemlerini tanımlama arayışını sürdürmüştür. Bunlar haricinde aday ülkelerden kendi piyasalarının işlevselliği, birlik içinde rekabetçi bir ekonomi

[9] S.R. Karluk, *Avrupa Birliği ve Türkiye*,9.Baskı, İstanbul,2007, s.298-307.

yaratılması, yani hem siyasi, hem de parasal birlik amaçları doğrultusunda üyelik yükümlülüklerini yerine getirme mecburiyeti getirilmiştir.

Yine Maastricht Anlaşmasını takiben yapılan Amsterdam Zirvesi AB'nin genişleme sürecinde önemli bir aşamayı teşkil etmiştir. Maastricht'de ortaya konan değişiklikler 2 Ekim 1997 yılında imzalanarak, 1 Mayıs 1999'da yürürlüğe konmuş ve ardından Amsterdam Anlaşması çerçevesinde yapılandırılmıştır. Amsterdam Anlaşması'yla Avrupa Parlamentosu güçlendirilmiş, yasa koyucu bir organ olma yolunda kapı aralanmıştır. Tüm bu gelişmeler "Gündem 2000" başlığı altında bir metinle yayınlanarak kabul edilmiştir. Bu metinde kalkınma, rekabet ve istihdam sınırları belirlenerek, temel politikaları içeren maddeler birliğin Ukrayna, Belarus ve Moldovya'yı kapsayacak modern şekli doğrultusunda doğu sınırlarına değin genişlemek amacıyla vaz edilmiş bir stratejiyi benimsemiştir.

Bir diğer anlaşma olan Nice Anlaşması ile Türkiye dışındaki aday devletler de dâhil, kurumların üye sayıları kararlaştırılmış, işleyiş usulleri ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir.

1.3.Avrupa Birliği Genişleme Sürecinde Yunanistan

AB genişleme sürecinin temel şartlarında yer alan ve kuruluş gayesi doğrultusunda Roma Anlaşmasının "O" maddesi uyarınca; "Her Avrupa Devleti, Birliğe üye olmak için başvurabilir. Başvuru Konsey'e yapılır ve Konsey komisyona danıştıktan ve üyelerinin salt çoğunluğu ile karar veren Avrupa Parlamentosunun uygun görüşünü aldıktan sonra oybirliği ile karar verir."

AB 1973 ve 1995 yılları arasında dört ayrı dönemde 9 devletin katılımı ile genişleme süreci yaşamıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte Avrupa'da ortaya çıkan tablo, Avrupa Birliği'ni yeni arayışlara sevk etmiş, 1993'te yapılan Kopenhag Zirve Toplantısı'nda alınan kararlar gereğince ve Varşova Paktı

başlangıcıyla tüm üyeler Orta ve Doğu Avrupa ülkelerini içine alan bir genişleme sürecinin ilk adımlarını atmıştır.

"Gündem 2000" başlıklı rapor bu genişlemeye ilişkin geliştirilen hazırlık önerileri doğrultusunda tüm üye ülkelerin kademeli olarak ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin iki dalga halinde AB'ye tam üyeliklerini öngörmüştür. 1990'lı yıllarda başlayan süreçle birlikte Avrupa Anlaşmaları olarak bilinen Ortaklık Antlaşmaları'nı imzalayarak AB üyesi devletler, aralarındaki ikili ilişkilerin hukuksal zeminini oluşturmuşlardır. [10] Bunun ölçütü olarak da hem ekonomik hem de siyasal koşullar açısından Kopenhag Kriterleri temel teşkil etmiştir. [11]

Üyelik şartları olarak; aday ülkenin, demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü, insan hakları ile azınlık haklarına saygı ve korumayı garanti eden kurumların istikrarını sağlamış olması görüşü genel kabul görmüştür. Ekonomik açıdan ise aday ülkenin Avrupa Birliği bünyesinde rekabet edebilmesi ön şartı aranmış, buna rağmen tüm yükümlülükleri aday devletler karşılasa bile "Avrupa Birliği'nin yeni üye kabulünün değerlendirmeye tabii tutulması" ifadesi de yer almıştır.

Son şart olarak öne sürülen madde, AB'nin aday ülkeleri kabul noktasındaki yetkisini genişlettiğinin apaçık göstergesidir. Bu ölçü hiç şüphesiz aday ülkeleri uyum sürecinde gerekli yönlendirmelere sevk ederken, aynı zamanda belki de hiçbir zaman kabul edilmeyecekleri bir topluluğun politik duruşu sayılabilecek sorumluluktan topluluğu azade kılmaktadır.

Kopenhag ölçütlerine göre Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovenya ve Estonya en çok uyum gösteren ülkeler olurken, ikinci aşamada ise Slovakya, Litvanya, Letonya, Bulgaristan ve Romanya yer almıştır. Güney Kıbrıs

[10] S.Rıdvan Karluk, "Avrupa Birliği'ne Tam Üyelik Yolunda Gümrük Birliği Süreci", Türkler, Cilt: 17, 86'ncı Bölüm, s.727-739.
[11] S. Rıdvan Karluk ve Özgür Tonus, "Avrupa Birliği'nin Genişleme Perspektifinde Türkiye'nin Yeri"; 2004 Türkiye İktisat Kongresi Bildirisi, İzmir, 5-9 Mayıs 2004

Rum yönetimi daha önce alınan bir kararla, Malta ise dondurulmuş üyeliğinin tekrar yürürlüğe girmesiyle birliğe katılmıştır.[12]

1990 ların ilk evresinde Yunanistan hükümetinin iç ve dış politikada ortaya koyduğu performans, AB ana politikalarından uzak kalmış, bunun sonucu olarak Yunanistan 1994 yılına gelindiğinde diplomatik olarak uluslararası çevrelerde yalnız kalmıştır. Birlik üyeleri, Amerika, Sırbistan hariç Balkan Ülkeleri ve Türkiye Cumhuriyeti ile ilişkileri bozulmuştur. Yunanistan'ın ekonomik durumu, Avrupa Birliği müktesebatını hayata geçirmesindeki aksamalar, 1990lı yılların ilk devresinde Birlik ile yaşadığı sorunların bir diğer gerekçesidir. Ancak, sermaye dolaşımına 1994 yılında getirilen serbestlik, milli para birimi Drahmi de 1998 de gerçekleştirilen başarılı bir devalüasyon[13] ve Avrupa Döviz Kuru Mekanizmasına (European Exchange Rate Mechanism) dahil olunması ve Avrupa Parasal Birliği'ne (European Monetary Union – EMU) 01 Ocak 2001 yılında girilmesi ile AB nezdinde Yunanistan'a itibar ve güven duygusu kazandırmıştır.

1993 yılı Ekim ayında yapılan erken seçimlerle yeniden göreve gelen Andreas Papandreu iç ve dış politikada daha yapıcı politikalar sergilemiş, böylece uluslararası alanda ilişkiler düzelmeye başlamıştır. 1996 yılında göreve gelen Başbakan Costantinos Simitis Yunanistan'ın dış politikasındaki yalnızlığına son vermek amacıyla, dış politikadaki milliyetçi çizgiden uzaklaşarak, öncelikle komşu Balkan Devletleri ve Türkiye olmak üzere AB üye ülkeleri ile ilişkileri onarmaya çalışmış, sorunların çok taraflı oluşumlarla ele alınmasını benimsemiştir. Özellikle 17 Ağustos 1999 yılındaki Marmara Depremi sonrası Türkiye ile önceden hiç yaşanmamış düzeyde iyi ilişkiler kurmuş, Türkiye'nin AB adaylığına karşı Yunan vetosunu kaldırmış, Aralık 1999'da Türkiye'nin AB Aday ülke konumuna gelmesine destek vermiştir.

---

[12] http://www.ab.gov.tr/264.html

[13] Lorenzo Bini Smaghi, "The Future of the Euro: 'Why the Greek Crisis Will Not Ruin Europe's Monetary Union", Foreign Affairs, August 10, 2010

Başbakan Costantinos Simitis dış politikada "Helencentrizm" anlayışından ve ulusal mesele olarak gördüğü Kıbrıs sorunu, Makedonya, Arnavutluk ve Türkiye ile ilişkileri temel alan "Etnika Themata"dan uzaklaşarak, AB 'nin küresel bir güç olma adına oluşturduğu Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikasına uyum sağlayıp ilişkilerini ticaret, tarım, teknoloji, kültür, çevre gibi konulara odaklamıştır. Yunanistan'ın dış politikasında yaşanan bu evrilme 2003 yılında AB dönem başkanlığı sürecinde belirgin bir şekilde gün yüzüne çıkmıştır. AB'nin Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikası, Yunanistan'ı uluslararası alanda yeni argümanlar kullanmaya, milliyetçi, popülist yaklaşımlardan uzaklaştırıp, pragmatik, meselelere çözüm odaklı yaklaşan bir tarz benimsemeye itmiştir. 1998 yılında Yunanistan Dışişleri Bakanlığında teşkilat yapısında reformlara gidilmiş, AB dış politikasına entegre olmuş, organizasyon yapısı yeniden düzenlenmiştir.

AB tarafından Balkan ülkelerine üyelik perspektifi verilmesiyle birlikte, Yunanistan dış politikasında bu ülkeleri tehdit unsuru görmekten uzaklaşıp, kendisine ekonomik fırsatlar sunan potansiyeli güçlü bir pazar olarak ilişkilerini şekillendirmiştir. Bu dönemde Balkanlardaki ilişkilerini güçlendiren Yunanistan, bölgedeki çatışmaları önlemek, gerilimi azaltmak, sorunların çözümüne ve istikrarın sağlanmasına katkı sunmuştur.[14]

Kaçak göçmen ve Arnavutluk'un güneyinde yaşayan Yunan azınlıkla ilişkili meseleler yüzünden soğuk savaş sonrası gerilen Arnavutluk Yunanistan ilişkileri, Arnavutluk'taki Yunanlı mahkûmların 1995 yılında serbest bırakılması ve Yunanistan'ın Arnavutluk'a yönelik AB desteklerine vetosunu kaldırmasıyla normalleşme sürecine girmiştir. Simitis Arnavut göçmenlere karşı tutumunu yumuşatmış 1996 yılı Mart ayında Yunanistan Cumhurbaşkanı Kostis Stephanopoulos Arnavutluk'u ziyaret etmiş, Cumhurbaşkanı Sali Berişa ile görüşmüş ve iki ülke arasında işbirliği ve dostluk anlaşması imzalamıştır. Bu anlaşma çerçevesinde kaçak göçmen sorunu ve Yunan azınlık konuları başta olmak üzere,

[14] Steven Erlanger and Matthew Saltmarsh, "Greek Debt Crisis Raises Doubts About the European Union", The New York Times, Online Adress: http://www.nytimes.com/2010/05/08/world/europe/08europe.html, 10 May 2010.

ekonomik anlamda da ilişkilerde olumlu bir seyir gözlenmiştir. İlerleyen süreçte Yunanistan Arnavutluk'taki yatırmaları ile Arnavut ekonomisine direkt ve dolaylı olarak çok büyük bir katkı sağlamış, ülkenin en büyük dış yatırımcı ülkeleri arasında yer almıştır.[15] Kendisinin tarımsal alanda ve inşaat sektöründe ihtiyaç duyduğu işgücüne Arnavut göçmenlerle çözüm üretmiştir.

Yugoslavya'nın dağılması sonrası, 1991 yılında bağımsızlığını ilan eden kuzey komşusu Makedonya ile yaşadığı kriz sonrası uluslararası alanda beklediği desteği bulamayan Yunanistan, 1995 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin arabuluculuğu ile Geçici Uzlaşma (Interim Accord) imzalamıştır. Buna göre Makedonya anayasasındaki Yunanistan tarafından toprak bütünlüğüne tehdit olarak algılanan maddeleri (irredentist) çıkaracak, bayrağını değiştirecek, buna karşılık Yunanistan da uyguladığı ambargoya son verecektir. İsim konusunun çözüm bulamadığı bu uzlaşmadan sonra iki ülke arasında ticari ilişkiler hızla ilerlemiştir. Yunanistan, Kosova Sırbistan çatışmalarında Kosovalı sığınmacı Arnavutlara kapısını açan Makedonya'ya finansal destek sağlamış, NATO tarafından 2001 yılında düzenlenen operasyona katılmış ve AB üyeliği konusunda destek vermiştir.

1993 yılında Kuzey Atlantik Paktı (NATO) üyeliğinde Yunanistan'ın itirazı sonrası geçici referansla (FYROM–Former Yugoslavia Republic of Macadonia) Eski Yugoslavya Cumhuriyeti Makedonya ismini kullanan Makedonya'nın adı, 2018 yılı Haziran ayında iki ülke arasında imzalanan Prespa Anlaşmasıyla , "Kuzey Makedonya Cumhuriyeti" şeklinde belirlenmiş ve bu anlaşma 11 Ocak 2019 tarihinde Makedonya meclisinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Kosova ve Sırbistan arasındaki savaş döneminde, ülke kamuoyunun büyük bir kısmı NATO operasyonuna karşı çıkarken, Yunanistan fiili olarak müdahaleye katılmasa da NATO 'nun müdahale noktasındaki kararını desteklemiştir. Dış politikasındaki değişim, Avrupalılaşma çerçevesinde Simitis, uluslararası ve kendi iç

[15] Bastiaan Van Apeldoorn, Transnational Capitalism and the Struggle over European Integration, The Routledge/Ripe Studies in Global Political Economy, 2002. s. 11-38

dengelerini göz önünde bulundurarak Sırbistan'a karşı askeri bir operasyonun içinde yer almamış ancak NATO birliklerinin sınırlarından geçişine müsaade etmiştir. İlerleyen süreçte Yunanistan, Miloseviç sonrası Sırbistan'ın demokratikleşme ve AB üyeliği hususlarında en büyük destekçisi olmuştur. [16]

Bulgaristan 14 Şubat 1994 yılında NATO üyesi olmuştur. Sosyalist siyasi partilerin iktidarda olduğu Yunanistan ve Bulgaristan'ın ilişkilerinde yakınlaşma olmuştur. 1995 yılında Bulgaristan Başbakanı Bulgar Sosyalist Partisi lideri Jan Videnov Atina'yı ziyaret etmiş, iki ülke sınır bölgelerinin kalkınması ve Burgaz-İskenderiye petrol boru hattının oluşturulmasına yönelik işbirliği temaslarında bulunmuştur. Bulgaristan ile iyi ilişkilerin kurulması, Yunanistan açısından diğer eski doğu bloku ülkelere ulaşma noktasında önemli bir basamak olacaktır. Bu açıdan hem Bulgaristan'a hem de Romanya'ya AB üyeliği konusunda güçlü destek vermiştir.

Tük–Yunan ilişkilerinde Yunanistan pragmatik davranarak kavgacı görüntüsünden uzaklaşmış işbirliğine açık bir rota çizmiştir. 1999 Helsinki Zirvesinde Türkiye'nin AB üyeliğine adaylığı hususundaki vetosunu kaldırmış, Kopenhag Zirvesinde de müzakerelere başlanması için olumlu oy kullanmıştır. Bu dönmede Türkiye ile Yunanistan arasındaki Batı Trakya Türk Azınlığının meseleleri, kıta sahanlığı, Kıbrıs sorunu gibi temel konularda bir çözüm oluşmasa da 1999 sonrası karşılıklı iyi niyet çerçevesinde çatışmadan uzak bir ilişki kurulmuştur.

Yunanistan 1997 yılından sonra Balkan coğrafyasında yer ülkeleri Balkan ülkesi olarak değil, Güneydoğu Avrupa ülkesi olarak tanımlamaya başlamıştır. Balkan ülkelerin Avrupa 'nın bir parçası olduğunu ifade etmiş, bu ülkelerin Ab ile ilişkilerinde köprü rolü oynamaya çalışmıştır. Böylece Balkan ülkeleri ile hem ikili

[16] İlhan Uzgel, "Balkanlarla İlişkiler", Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşında Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, İletişim Yayınları Cilt I, İstanbul 2004, s. 276

ilişkilerini geliştirmiş, hem de Balkan ülkeleri ile farklı seviyelerde ve pek çok alanda işbirliği yapmıştır.[17]

Yunanistan'ın Balkan açılımı, dış politikasının Avrupalılaşma süreciyle başlamış ve bu süreç komşuları ile ilişkilerini normalleştirmiş ve bölgesel bir aktör olma olanağı sağlamıştır. İyi ilişkilerin tesisi 2000'li yıllarda Yunanistan'a, ekonomik alanda, özellikle özelleştirme ve altyapı projelerinden, en fazla pay alan AB ülkesi olma imkânını beraberinde getirmiştir.[18] Yunanistan'ın AB dönem başkanlığı esnasında 21 Haziran 2003 'te gerçekleştirilen Selanik Zirvesinde Batı Balkan ülkelerinin AB üyeliğinin önü açılmıştır.[19]

01 Mayıs 2004 tarihinde Slovenya, 01 Ocak 2007 tarihinde Bulgaristan ve Romanya, 01 Temmuz 2013 tarihinde Hırvatistan AB üyesi ülkeler arasına girmiştir. Müzakereleri devam eden Türkiye, Sırbistan, Karadağ ile henüz müzakere süreci başlamamış Arnavutluk ve Kuzey Makedonya Cumhuriyeti aday, Bosna Hersek ve Kosova ise potansiyel ülke konumundadır.

1.4.Avrupa Birliği İle İlişkiler Sonrası Yunanistan

Avrupa Komisyonu tarafından 1991 yılında hazırlanan Azınlıkların Korunması için Avrupa Sözleşmesi Raporu'nda azınlık kavramı, "bir devletin geri kalan nüfusundan sayıca az olan, üyeleri o devletin vatandaşı olup nüfusun geri kalanından farklı etnik, dini veya dinsel özelliklere sahip olan ve kültürlerini, geleneklerini, dinlerini veya dillerini koruma iradesine haiz bir topluluk" olarak tanımlanmaktadır.

[17] F. Tayfur, "Turkish Foreign Policy towards the Euro-Mediterranean Partnership and the Black Sea Economic Cooperation: A Comparative Analysis", Foreign Policy, 1-2-3-4: 75-10, 1999
[18] Nadire Filiz İrge, Balkanlarda Jeopolitik Bölünmeler, Uluslararası Balkan Kongresi, 28-29 Nisan 2011, Kocaeli, s. 283
[19] Stefanos Yerasimos, Milliyetler ve Sınırlar: Balkanlar, Kafkasya ve Orta-Doğu, İstanbul: İletişim Yayınları, 2002, s. 183-184

Bir azınlık grubunun gerçek manada varlığından söz edebilmek için gerekli olan temel noktalar şunlar olmalıdır: Irk, din ve dil gibi noktalarda ayrılan bir grubun varlığı olmalıdır. Ayrıca ırk, din, dil gibi ögelerle birbirine bağlanan ve çoğunluktan ayrılan azınlık grupları ülkede başat olmamalıdır. Azınlık olarak ifade edilen grupların söz konusu ülkenin yurttaşı olmaları ve bu ülke yurttaşlarının kendi devletlerine sadakatle bağlı olmaları, ayrılarak başka bir devlet kurma gibi parçalayıcı eylemlerden uzak durmaları, azınlık bilincinin netleşmesi gerekmektedir. Son olarak da azınlığın kendisini azınlık olarak görmesinin yanında çoğunluğun da onu azınlık olarak görerek, buna uygun olarak davranması sayılabilir. Tüm bu kriterlerin ışığı altında Batı Trakya Müslüman Türk azınlığın, azınlık olma özelliklerini bizzat taşıdığı açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Azınlık kavramı, BM Genel Kurulu'nun 16 Aralık 1966 tarihli 21. oturumunda kabul edilen Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 27. maddesinde dile getirildiği gibi "dinsel azınlık, dilsel azınlık, etnik azınlık" olarak üç farklı türe ayrılmıştır. Bu ayrım ile azınlık kavramı, uluslararası bir metin içinde netleştirilerek uluslararası ilişkiler boyutu içine sokulmuştur. Yapılan bu ayrımın yanı sıra uluslararası ilişkiler literatürüne giren bir diğer tanımlama da "ulusal azınlık" başlığıdır. Esasen bu kavram I. Dünya savaşı sonrası azınlıkla ilgili yeni düzenlemelerle devletler hukuku sistemine girmiştir.

Avrupa Konseyi (AK) tarafından yapılan bir çalışma ile ulusal azınlık kavramı geniş açıdan ele alınarak tanımlanmaya çalışılmıştır. 1993 yılında hazırlanan "Ulusal Azınlıklara Mensup Kişiler Hakkında İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Ek Protokol" ile ulusal azınlık;

- Ayırt edici etnik, kültürel, dinsel ya da dilsel özellikler gösteren;
- O devletin ya da o devletin bir bölgesinin geri kalan nüfusundan sayıca az olmasına rağmen, yeterli derecede temsil edilen;
- Kültürlerini, geleneklerini, dinleri ya da dilleri dâhil olmak

> üzere, ortak kimlikleri oluşturan ögeleri hep birlikte koruma kaygısıyla yönlenen kişiler grubu olarak tanımlanır.

Ulusal azınlıklar, azınlık türleri içinde en geniş haklara sahip topluluklar olarak, dinsel, dilsel ve etnik azınlıkların haklarının yanı sıra bunlara ek olarak ulusal kimliklerini koruma hakkına da haizdirler. Bundan dolayı ulusal azınlıklar, en güvenilir ve geniş azınlık korumasından bizzat yararlanmaktadır.

Bugün itibariyle bakıldığında Yunanistan'da, kökeni Yunanlılara dayanmayan ve anadilleri Yunanca olmayan çeşitli topluluklar bulunmaktadır. Bunların bir kısmı yerli bir kısmı ise yerleşik özellik göstermektedir. Buna göre Makedonlar, Ulahlar ve Arnavutlar yerli statüsüne girerken; Yahudiler ile Batı Trakya Türkleri yerlileşmiş/yerleşik topluluklar sınıfına girmektedir. Dinî bir cemaat olan Yahudilerin dışında kalan diğer dört topluluk etnik azınlık kapsamına girmekte olup, aralarında sadece Batı Trakya Türkleri'nin Lozan Barış Antlaşmasından doğan kendine özgü bir hak ve hukuk statüsü mevcuttur. Diğer etnik azınlıkların hakları ise, uluslararası çeşitli belgelerle koruma altına alınmıştır. Ancak, gerek Lozan Antlaşması'nın gerekse çeşitli uluslararası belgelerin öngördüğü haklar Yunanistan tarafından bu azınlıklara tanınmamakta, söz konusu azınlıkların etnik kimlikleri hatta varlıkları inkâr edilmektedir.

Yunanistan bünyesinde barındırdığı azınlıkları adeta görmezlikten gelmektedir. Bunun yanında bu topluluklar bir tehdit olarak algılanmaktadır. Lozan Barış Antlaşması'nın güvencesi altında olan Batı Trakya Müslüman Türk azınlığı da bir tehdit olarak algılanarak zorla göç ettirme, sosyal ve kültürel olarak asimile etme gibi yöntemler kullanılarak sindirilmeye çalışılmıştır. Ancak Müslüman Türk azınlık bölgede oluşturduğu iyi bir örgütlenme yapısı ile tüm bu baskılara direnmesini

bilmiştir. Hatta 1980 yılından sonra azınlık sorunlarını uluslararası bir boyuta taşıyarak hak mücadelesini bütün dünyaya duyurmaya çalışmıştır.[20]

Lozan Barış Antlaşması şemsiyesinin Batı Trakya Müslüman Türk azınlığın elindeki en büyük koz olması, Yunanistan'ın ülkesindeki diğer azınlığa yaptığı asimilasyon etkisinden bu azınlığı korumaktadır. Ancak buna rağmen Yunanistan olabildiğince söz konusu azınlığı yıpratarak azınlık üzerinde baskı politikasını sonuna kadar sürdürmektedir. Yunanistan, diğer azınlıklarla birlikte düşünüldüğünde en fazla sıkıntıyı Batı Trakya Müslüman Türk azınlığından çekmektedir. Bir tarım toplumu olmasına rağmen azınlık aşırı derecede hareketli ve örgütlüdür. Bu durum Yunanistan'ın diğer azınlıklarda olduğu gibi kolay sonuç almasını engellemektedir. Ancak buna rağmen Yunanistan uzun vadede azınlıkla ilgili politikalarını uygulamaktan da geri kalmamaktadır.

Yunan makamları, azınlıkla ilgili olarak AB'ye girdikten sonra dahi cunta döneminden kalan uygulamalarını kararlı bir biçimde sürdürmeye devam etmiştir. 1985 yılında çıkarılan af yasası- ki bu yasa 1940'lı yıllardaki iç savaş sırasında ve sonrasında ülkeyi terk etmek zorunda kalan eski komünistleri kapsamaktaydı-ırkçı bir anlayışla hazırlanmıştır. Örneğin, Yunanistan, Makedonlar'a ülkeye geri dönme hakkı tanımamıştır. Buna ek olarak Yunanistan tarafından Batı Trakya Türkleri'ne karşı baskı ve zorlamalarda hiçbir değişiklik olmamış, Türk adını taşıyan kuruluşların kapatılması, seçilmiş müftülerin haklarını kullandırılmaması ve Vatandaşlık Yasası'nın 19. Maddesini uygulayarak Batı Trakya Türkü'nün vatandaşlıkta çıkartılması gibi uygulamalar yapılmıştır.

Daha çağdaş bir Avrupa oluşturma anlayışına dayanan ve Soğuk Savaş kavramını sonlandıran hukuki belge olan Paris Şartı'nda dile getirilen etnik kimliklerin tanınması ve azınlıkların korunması ile ilgili hükümlerin hiçbiri Yunanistan tarafından yerine getirilmemektedir. Tam tersine bu ülke topraklarında yaşayan Türkler, Makedonlar, Ulahlar, Arnavutlar, Romanlar Yunanistan tarafından

[20] Baskın Oran, "Küreselleşme ve Azınlıklar", İmaj Yayınevi, Aralık 2001, s. 132

dışlanmaktadırlar. Ayrıca Yunanistan ülkesinde yaşayan nüfusun tamamıyla homojen olduğunu iddia etmektedir. Yunanistan, ülkesinde var olan farklı etnik yapıdaki azınlıkları inkâr ederek onların kimliklerini tanımama politikasında ısrar etmektedir.

1990'lı yıllardan itibaren siyasi bir birlik olma oluşumuna giren Avrupa Birliği'nin azınlıklarla ilgili Yunanistan'a yaptığı baskılar sonucunda, Yunan Hükümeti, azınlık politikasında yeni bir yapılanmaya gitmiştir. Ancak atılan adımlar göz boyamaktan öteye geçememiş ve Yunanistan'ın köklü bir azınlık politikası uygulamayacağı görülmüştür.[21]

Yunanistan, toprakları içinde hiçbir azınlık yaşamamaktadır. Bu toplulukların tümü Slavlaşmış Yunan vatandaşlarıdır. Batı Trakya'da yaşayan Türkler ise Müslümanlaştırılmış Yunan vatandaşı olarak kabul edilmektedir.[22]

[21] A. Fethi Aktar, "Batı Trakya Sorunu", Yeni Batı Trakya Dergisi., Yıl; 1-Sayı: 1, Nisan 1983, s. 5.
[22] Ahmet Aydınlı., İslâm Kalkınması Bankası 6. Güvernörler Kongresi İstanbul, Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Faaliyet Raporu ve Yayınları, 25 Mayıs 1982, s. 19-20.

İKİNCİ BÖLÜM
2. BATI TRAKYA SORUNU

2.1.Avrupa Konseyi ve Batı Trakya Sorunu

AK, insan haklarını, çoğulcu demokrasiyi ve hukuk düzenini koruma ile birlikte Avrupa'nın kültürel kimliği ve çeşitliliği konusunda bilinçlendirme ve bu kimliği geliştirme hedefini taşımaktadır. Bunun yanında Avrupa toplumunun karşılaştığı sorunlara (azınlıklara yönelik ayrımcılık, yabancı düşmanlığı, hoşgörüsüzlük, çevre koruma, örgütlü suçlar vs.) çözüm yolları araştırma, siyasi, hukuksal ve anayasal reformları destekleyerek Avrupa'da demokratik istikrarın sağlanmasına yardımcı olma amacıyla kurulmuş hükümetler arası bir organizasyondur. Konsey, Belçika, Danimarka, Fransa, Lüksemburg, İrlanda, İtalya, Hollanda, Norveç, İsveç ve İngiltere'nin kurucu üye olarak bir araya gelmeleri sonucu oluşmuştur.

AK, azınlık haklarını güvence altına alabilmek için çeşitli belgeleri bizzat hazırlayarak bu konuda önemli adımlar atmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS), Avrupa Sosyal Kartı, Bölgesel veya Azınlık Dilleri için Avrupa Kartı, Ulusal Azınlıkların Korunması Çerçeve Sözleşmesi gibi AK'nin azınlıkların güvence altına alınması konusunda hazırladığı en önemli metinlerdir.

Batı Trakya Müslüman Türk azınlığının Yunan makamlarının baskıları sonucu yaşadığı en önemli sıkıntılardan olan etnik kimliğin reddi, vakıf ve müftülük sorunu, eğitim hakkı, vatandaşlık haklarının çiğnenmesi, ekonomik sorunlar ve ifade ve örgütlenme hakkının ihlal edilmesi gibi uygulamalar, AK'nin oluşturduğu metinlere aykırı bir şekilde yürütülmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) azınlığın kendi haklarını aramada başvurduğu en önemli mercii konumundadır. Azınlık özellikle Türk

kimliğinin reddi, din ve vicdan özgürlüğünün ihlali gibi konularda AİHM'nin kapısını çalmıştır.

Yunanistan'ın, azınlığın Türk kimliğini reddi ile ilgili uygulamaları, AİHS'nin 14. Maddesine aykırı bir uygulama olarak değerlendirilebilir. AİHS'nin 14. maddesinde belirtilen "ayrımcılık yasağı" temel olarak hak ve özgürlüklerin sınırlandırılamayacağı ilkesi ile yola çıkmakta ve Yunanistan'ın uygulamalarında görülen ayrımcılığa karşı bir genel hüküm niteliği taşımaktadır. Sözleşmenin 9. maddesinde de düşünce, vicdan ve din özgürlüğünden bahsedilmektedir. Burada ifade edilen "din veya inancını tek başına veya topluca, kamuya açık veya kapalı ibadet etme, öğrenme, uygulama ve ayin yapmak suretiyle inancını açıklama" özgürlüğü, Batı Trakya'da yaşanan ve birçok anlaşma ile garanti altına alınmış seçilmiş müftülük makamının görevini sağlıklı yapabilmesi, vakıf yönetimlerinin belirlenmesi gibi din özgürlüğü kapsamında değerlendirilecek sınırlamalara aykırı bir durum oluşturmaktadır. Aynı şekilde Sözleşme'nin 10.ve 11. Maddeleri ifade, toplanma ve örgütlenme özgürlüğünün güvencesi ile ilgilidir. Derneklerin kapatılması ve basın organlarına dolaylı şekilde yapılan baskılar bu maddelere aykırı uygulamalar olarak değerlendirilebilir.

Avrupa Sosyal Şartı ise daha çok ekonomik açılımlı bir metindir. Bu bağlamda metin, herkesin özgürce çalışabileceği bir işte yaşamını sürdürme fırsatına sahip olma hakkı, tüm çalışanların adil çalışma koşullarına sahip olma hakkı, örgütlenme hakkı, herkesin mesleki eğitim için uygun imkânlara sahip olma hakkı gibi ekonomik ve sosyal güvenceleri içermektedir. Batı Trakya Müslüman Türk azınlığa ait nüfusun büyük çoğunluğunun tarım sektöründe yer alması ve kamuya ait görevlerde yer alma oranının çok düşük olması nedeniyle metin, azınlık için adeta bir koruma kalkanı görevi görmektedir.

Bölgesel veya Azınlık Dilleri için Avrupa Şartı da AK'nin azınlıkları güvence altına alma araçlarından bir tanesidir. Bu şarta bağlı olarak Batı Trakya Müslüman Türk azınlığın en çok faydalanması gereken alan "eğitim" konusu

olmalıdır. Halen eğitim alanında Türkçe'nin kullanımı ile ilgili çeşitli kısıtlamalar bulunmaktadır. Ancak Batı Trakya'da Türkçe'nin kullanımına ilişkin kanuni açıdan bir yasak bulunmamaktadır. Bununla birlikte eğitimin belirli bölümlerinde ve eğitim müfredatının oluşturulmasında daha çok dersin Türkçe yapılması ve Türkçe'nin daha etkin bir dil olarak azınlık tarafından kullanılması sağlanabilir.

AK, azınlıkların haklarının güvence altına alınması ile ilgili oluşturduğu metinlerden en önemlisi olarak Ulusal Azınlıkların Korunması Çerçeve Sözleşmesi (UAKÇS) görülebilir. Söz konusu Sözleşme'de azınlıkların hakları açık bir şekilde tanımlanmaktadır. Ayrıca azınlıklarla ilgili devletlerin yapması gerekenlerle birlikte yapmaması gereken konular da dile getirilmektedir. Batı Trakya Müslüman Türk azınlığının Yunan makamlarının sürdürmüş olduğu baskılara "Çerçeve Sözleşmesi" açısından baktığımızda, etnik kimliğin reddi ile ilgili uygulamaların Sözleşme'nin "kimliğin korunması ve asimilasyon yasağı" baslıklı 5. maddesine aykırı olduğu görülmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında azınlığın Müslüman Türk Azınlık olduğu, bu kimliğini de sosyal yaşamın her alanında kullanabilme hakkı olduğu söylenebilir. "Türk" kelimesinin kullanıldığı, dernek/birlik/vakıf gibi sivil toplum örgütlerini kurabilme ve Türk kimliğini buralarda kullanabilme hakkı olduğunu, devletlerin bunu korumak ve kimliği sürdürmeleri için gerekli şartları sağlamak yükümlülüğünün de olduğu Çerçeve Sözleşmesi'nden anlaşılmaktadır. Sözleşmenin "dini açığa vurma ve dinsel kuruluşlar meydana getirme hakkı" başlıklı 8.maddesi, Batı Trakya'da yaşanan müftülük ve vakıflar sorununa ilişkin bir çözüm sunmaktadır. Buna göre taraf devletler; azınlığa mensup olan kişilerin dinini veya inancını açığa vurma ve dinsel kurumlar, teşkilatlar ve örgütler kurma hakkını tanımayı taahhüt etmektedir.

Yunanistan tarafından azınlığa uyguladığı bu ve benzeri ihlallerin Çerçeve Sözleşmesi'nde bir karşılığının olduğu söylenebilir. Bundan sonra Müslüman Türk azınlığın beklentisi Yunanistan'ın bu Çerçeve Sözleşmesi'ne imza koyup şartlarını uygulamasıdır.

2.2. Avrupa Birliği ve Batı Trakya Sorunu

AB, Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte kendini tanımlamada sadece ekonomik fonksiyonun yeterli olmayacağını görmüş, devlet olmanın ana prensibi olan siyasi birlik olmanın kapılarını aralamayı amaç edinmiştir. Bu bağlamda, Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile AB, ekonomik ve siyasal bütünleşmenin ilk adımı atılmıştır. 22 Haziran 1993 yılında Kopenhag Zirvesi'nde AB'ye üyeliğin ekonomik ve siyasal kriterleri belirlenerek kabul edilmiştir.[23] Bu kriterlere göre aday ülkelerin; demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve azınlıklara saygı gösterilmesi ve korunması gibi konularda birlik düzeyini yakalamış olmaları gerekmektedir. Daha sonra 2 Ekim 1997 tarihinde imzalanan Amsterdam Antlaşması'yla Maastricht'te kabul edilen maddeler genişletilerek AB için önemli bir hukuki belge kabul edilmiştir.[24] Amsterdam Antlaşması, AB'nin demokrasi, temel özgürlükler ve hukukun üstünlüğü ilkelerine ne kadar önem verdiğini göstermesi bakımından önemli bir belge niteliği taşımaktadır. Bu antlaşmaya göre AB, "özgürlük, demokrasi, insan haklarına saygı ilkesi ile temel özgürlükler ve hukuk devleti" esasına dayanmaktadır. Bunlar, tüm üye ülkeler için ortak temel ilkelerdir. Ayrıca söz konusu antlaşmada "halklar arasında dayanışmanın ancak onların tarihlerine, kültür ve geleneklerine daha çok saygı gösterilmesiyle sağlanacağı" ifadesi de yer almaktadır.

AB özgürlükleri ve demokrasiyi daha da ileri götürerek iyileştirmeler sağlamak amacıyla oluşturduğu bir diğer metin de 7 Haziran 2000 tarihinde imzalanıp kabul edilen "Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'dır". Bu hukuki belge AB'nin insan hakları ve temel özgürlüklerin üst seviyeye çıkarılması açısından önemli bir kılavuz niteliği taşımaktadır. Toplam 54 maddeden oluşan metinle birlikte, AB sınırları içinde bulunan bireylerin vatandaşlık, politik, ekonomik ve sosyal hakları tek bir belgede toplanmıştır. Metinin özellikle giriş bölümünde "insan

[23] Murat Kavalalı, Avrupa Birliği'nin Genişleme Süreci: AB'nin Merkezi Doğu Avrupa ve Batı Balkan Ülkeleri İle İlişkileri, Ankara, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, 2005, s. 10.
[24] Enver Bozkurt, Mehmet Özcan, Arif Köktaş, Avrupa Birliği Hukuku, Ankara, 3.Baskı, Asil Yayın Dağıtım, 2006, s. 51.

onuru, özgürlük, eşitlik ve dayanışma" gibi evrensel değerler ön plana çıkartılarak, AB'ni demokrasi ve hukuk kavramlarının şekillendireceği vurgulanmaktadır.

AB için AİHS, insan hakları, özgürlükler, demokrasi ve azınlık hakları konularında her zaman başat bir referans hukuki belge niteliği taşımaktadır. Bununla ilgili olarak, özellikle Batı Trakya'da varlığını sürdüren azınlığın kurduğu dernekler haklarını AİHM'de bu sözleşmenin ilgili maddelerine aykırılığı öne sürerek aramaktadırlar. Sözleşmenin azınlıklara tanıdığı hak ve özgürlüklerin ulusal bir azınlığa dâhil olmak ile sınırlandırılamayacağını ifade eden 14. maddesi, din özgürlüğünü düzenleyen 9. maddesi ve ifade özgürlüğünü düzenleyen 10. maddesi, Batı Trakya Müslüman Türk azınlığın sık sık AİHM'ndeki davalarının konusunu oluşturmaktadır.

Son yıllarda AB'nin işleyişinde önemli bir rolü olan Avrupa Parlamentosu, azınlık hakları ile ilgili olarak her geçen gün daha hassas olan bir kurum haline gelmektedir. Avrupa Parlamentosu (AP), azınlık hakları ile ilgili olarak herhangi bir yaptırım gücüne sahip olmasa da uluslararası kamuoyunu etkilemede başarılı olmuş birtakım kararlar alabilmiştir. AP daha çok azınlıkların dil ve kültürlerinin gelişimi konusunda fikir oluşturmakta ve bunları yaşatma konusunda gerekli önlemler alma üzerinde durmaktadır.

Tüm bu açıklamalar ışığında, AB'nin insan haklarını ön plana çıkartan hukuki belgelerinin tümünün ana unsurunun "azınlık hakları" olduğu görülmektedir. AB, açık bir şekilde birlik içinde veya aday herhangi bir ülkenin, azınlık haklarında ilerleme kaydedememesi durumunda demokrasisinin de eksik olacağı fikri etrafında birleşmiştir. Böylelikle, demokrasinin ana çerçevesi azınlık haklarının güvence altına alınması şartına bağlanmıştır.

Bugün bir AB üyesi devlet olarak Yunanistan, azınlık haklarını güvence altına alma konusunda oldukça zayıf kalmaktadır. Batı Trakya Müslüman Türk

azınlığı bu konuda daha aktif davranarak AB'nin ortaya koyduğu azınlıklarla ilgili olan tüm metinler ışığında hukuksal mücadelesine sonuna kadar devam etmelidir.

2.3.Yunanistan'ın Batı Trakya Politikası

Yunanistan, Batı Trakya Müslüman Türk azınlığı ile ilgili olarak temel politikasını yıllardır hemen hemen değişmeyen bir boyutta ele alarak istikrarlı bir şekilde uygulamaktadır. Bu politikayı yaparken de geçmişteki birçok antlaşma metinlerini tanımayarak veya tanıdığı antlaşmaları da uygulamayarak sürdürmektedir.

Türk-Yunan ilişkileri tarihsel boyutta değerlendirildiğinde, iki toplum arasında 1453 yılında İstanbul'un Osmanlı İmparatorluğu tarafından fethedilmesinden bu yana bir çekişme yaşandığı gerçeği göze çarpmaktadır. Bu olgunun yanında, Yunanlıların yaklaşık 376 yıl boyunca Osmanlı İmparatorluğu'nun himayesinde yaşamış olması da Yunan toplumunun bilinçaltında Türk kimliğine karşı içten içe patlamaya hazır bir hıncın işaretlerinin oluştuğu görülebilmektedir. Çünkü her ne kadar bu süreçte Yunanlılar, Osmanlı topraklarında barış içinde bir yaşam sürmüş olsalar da, 19. Yüzyıl içinde şiddetlenen milliyetçilik akımı ile Osmanlı Devleti'ne başkaldırmakta gecikmemişlerdir.

Tarihsel etkinin yanında Yunanlılar, Türklerle aralarındaki en önemli fark olan din olgusunu milli kimliklerinin içine örtüştürerek bir kalkan olarak kullanmışlardır. Yunanlıların bu anlayışıyla birlikte, adeta din ve siyaset paralel yürüyen bir mekanizmaya dönüşmüştür. Bu durum üzerinde özellikle Ortodoks Kilisesi'nin halk bazında etkisinin büyük olmasının rolü açıktır. Yunan ulusal kimliğinin din olgusu ile bütünleşerek var olması sonucunda, toplumda kabul edilen

anlayışa göre salt Yunanlı olmak yetmemekte, Ortodoks Yunanlı olmak temelde kimliğin oluşmasında ana unsur olmaktadır.[25]

Tarihi açıdan bakıldığında da, Osmanlı İmparatorluğu içinde, Ortodoks Kilisesi'nin bünyesi altında ayrıcalıklı bir şekilde gerek kültürel, gerekse ekonomik ve eğitim özerkliği bulunan Rumlar, uzun yıllar bu olgu ile yaşamış bir grup olmuştur. Bu uzun zaman dilimi, Yunan Kilisesi'ni Yunan ulusal kimliğinin ve kültürünün içinde örtüşmesinin temel nedenlerinden biri haline getirmiştir.

Yunan Ortodoks Kilisesi'nin Yunan siyaseti üzerindeki etkisinin baskın olması, Batı Trakya Müslüman Türk azınlığı ile ilgili alınacak kararlarda yönlendirici olmaktadır. Yunan Hükümeti'nin azınlıkla ilgili alacağı olumlu manadaki kararlar, Ortodoks Kilisesi tarafından dolaylı etkilerle engellenmektedir.[26]

Tüm bu etkilerin ışığında, azınlığı zorla göç ettirme anlayışına hakim olan Yunanistan'ın Batı Trakya politikası söz konusu azınlığı sürekli denetim ve baskı altında tutma ve onları dışlama üzerine oturmuştur. Yıllardır devam eden bu uygulamanın değişmeyen bir ivme ile devam ettiği görülebilir. Yunanistan, bu tavrını sadece Batı Trakya Müslüman azınlığına değil, topraklarında yaşayan tüm azınlıklara uygulamaktadır. Bunun temel nedeninin Yunanistan'ın kendi topraklarında kendini tehlike altında hissetmesi ile açıklanabilir. Yunan ulusal kimliğinin Türklere karşı verilen mücadelenin sonunda elde edilmiş olması da bu konuda Türk azınlığın daha da zor durumda bırakılmasına yol açmaktadır.

Öte yandan Yunanistan'ın Batı Trakya politikası ile ilgili ülke içinde de farklı görüşler ortaya atılmaya başlanmıştır. Özellikle yıllardan beri aynı tarz yaklaşımlarla azınlık üzerine gidilmesi ve herhangi bir değişik politika güdülmemesi

---

[25] Elçin Macar, Mehmet Ali Gökaçtı, Heybeliada Ruhban Okulu'nun Geleceği Üzerine Tartışmalar ve Öneriler, Dış Politika Analizi Serisi-3, İstanbul, Tesev Yayınları, Aralık 2005, s. 27.

[26] Adnan Sofuoğlu, Fener Rum Patrikhanesi ve Siyasi Faaliyetleri, İstanbul, Turan Yayıncılık, 1996, s.24.

eleştiri konusu olmaya başlamıştır. Bir AB üyesi ülke için uygun olmayan yöntemlerin seçilmiş olması, ülke içinde de konu ile ilgili bir muhalefetin oluşmasına neden olmuştur.

Yunanistan'ın Batı Trakya Müslüman Türk azınlığı ile ilgili olarak yaptığı uygulamaları çağın gereklerine aykırı bulan Christos İliadis, Avgi gazetesi'nde yazdığı makalede, konuyu etraflıca ele almıştır. [27] Iliadis, Yunanistan'ın on yıllardır Batı Trakya'yı Türkiye'nin eylemlerinden ve Türk milliyetçilerinden korumak içgüdüsünde olduğunu, buna ek olarak, Batı Trakya'yı kaybetmek korkusunun da değişmediğini belirtmektedir. İliadis, Türkiye'nin bölgede farklı amaçlarının olduğunu iddia eden ve derhal harekete geçilmesinin gerekliliğine vurgu yapan Yunanlıların aksine, gerçekte zaten Yunanistan'ın pasif kalmadığını ve yıllardan beri Yunanistan'ın Batı Trakya'da yaşayan azınlığı zorla göç ettirdiğini ve Türk izlerinin silinmeye çalışılması ile ayrımcı bir politika güdüldüğünü vurgulamaktadır. Yunanistan'da Metaksas döneminden kalma politikaların uygulamaya devam ettirilmesi sonucunda azınlığa karşı negatif ayrımcılık yapıldığını söyleyen İliadis, eğer bölge bugün tehdit altında ise bunun asıl sorumlusunun geçmişin başarısızlığa uğramış politikaları olduğunu ve daha az oranda sorumluluğun ise karşı tarafın politikalarına ait olduğunu belirtmektedir. Ayrıca İliadis, geçmişin geri gelmesini isteyen mantığın, bugüne kadar bölgeyi tehdit eden sonuçlara sebep olduğunu söylemektedir. Yazar, son olarak Batı Trakya'daki çözümün anahtarı Yunan Hükümetine, güvenlik endişelerini bir kenara bırakarak batı ülkelerindeki gibi demokrasi mekanizmasını harekete geçirmekten geçtiğini duyurmaya çalışmaktadır.[28]

[27] Iliadis Christos, The Turkish-Muslim Minority of Greece: "Confidential" discourses, reciprocity and minority subjectivity during the emergence of the policies of discrimination(1945-1966), Diss. University of Essex, March, 2012.

[28] Ηλιάδης Χρήστος (υπό έκδοση), «Πολιτικές λογικές και η ανάδυση των διοικητικών ενοχλήσεων στην Δ. Θράκη», στο Γ. Πεχτελίδης - Αλ. Κιουπκιολής (επιμ.), Θεωρία του Λόγου: Δημιουργικές Εφαρμογές, Αθήνα 2014, Gutenberg. (Iliadis Christos,(Yayında), Batı Trakyada İdari sorunların Siyasi sebepleri ve ortaya çıkması, G. Pechtelidis - Al. Kiupkiolis (ed.), Konuşma Teorisi: Yaratıcı Uygulamalar, Atina 2014, Gutenberg.)

Yunanistan'ın gerek Batı Trakya Müslüman Türk azınlığına gerekse ülke genelinde bulunan tüm azınlıklara karşı sürdürdüğü sert politikalar AB'nin çok kültürlü yaşam formatına uymamaktadır. AB'nin insan hakları ile ilgili politikalarına ayak uydurma konusunda gerekli çabayı göstermeyen Yunanistan, eskiye nazaran politikalarını uygulamada o kadar da rahat davranamamaktadır. Uluslararası boyut faktörü Yunanistan'ın azınlıklar konusunda daha sert davranmasını engellemektedir. Ayrıca, insan hakları konusundaki ivmenin hızlanması da Yunanistan'ın elindeki politika araçlarının azalmasına neden olmaktadır.

Bugün dünyada insan hakları ve demokrasi konularındaki iyileşmelere rağmen Batı Trakya Müslüman Türk azınlığı; etnik kimliğin reddi, müftülerin seçimi sorunu, eğitim sorunu, ifade özgürlüğünün kısıtlanması gibi çeşitli sorunlarla yalnız mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Yunan makamları bu ve benzeri sorunları devamlı gündemde tutarak azınlığı baskı altında tutmakta ve asimile etmeye çalışmaktadır.

Bu konuyla ilgili olarak mülakat yaptığımız 2019-Mayıs ayına kadar görev yapmış olan İskeçe Mustafçova Belediye Başkanı Cemil Kabza'nın görüşleri (Ekler içinde tam metin olarak ayrıca verilmiştir) özet olarak şu şekildedir:

> "*Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı, uluslararası Lozan Barış Antlaşması ve Türkiye Cumhuriyetinin garantörlüğü ile İstanbul'daki Rum azınlığına karşı Yunanistan'a bırakılmıştır. Resmi azınlık statüsünde olup azınlık hakları uluslararası ve ikili anlaşmalarla garanti altına alınmıştır. Yunan vatandaşlarının sahip olduğu bütün haklara da vatandaş olarak sahiptiler.*
>
> *Ancak, Yunanistan'ın uyguladığı baskıcı ve göçe zorlama politikaları çerçevesinde azınlık, azınlık hakları bir tarafa, vatandaşlık haklarından dahi mahrum bırakılmıştır. Bu ayrımcı politikalar neticesinde Batı Trakya Türkleri azınlık haklarının çoğunu*

kaybetmiştir. Vatandaşlık haklarının büyük bir kısmını ise ancak 2000'li yıllardan sonra kademeli ve sıkıntılı bir süreç sonucunda elde etmiştir. Siyasi temsil hususunda da uygulanan ayrımcı politikalar sonucu nüfus oranında temsil edilme imkânından mahrum bırakılmıştır.

Kalikratis kanunu ile birleştirilen birçok nahiye ve belediye Yunanlıların çoğunlukta olacağı şekliyle şekillendirildi. Bağımsız milletvekili seçilmesinin önü, ülke genelinde uygulanan yüzde 3'lük seçim barajıyla engellenmiş oldu. Bugün itibariyle milletvekillerimiz ancak yüzde 3'lük ülke barajını geçebilecek partilerden seçilebilmektedir. 7 Temmuz seçimlerinde İskeçe'den 2, Gümülcine'den de bir Türk milletvekili Yunan meclisine girdi. Azınlık AP milletvekili seçememektedir.

Yunanistan 1981'de Avrupa Birliği'ne tam üye oldu. Batı Trakya Müslüman Türk azınlığı mensuplarının da Yunanistan'ın AB'ne tam üyeliğinden insan hakları ve özgürlükler babında beklentileri ve umutları vardı. Ancak, Yunanistan tam üye olmasına rağmen 1981'den beri Türklere yönelik uyguladığı devlet politikasını değiştirmedi. Hatta, azınlığın milli kimlik, eğitim, din ve vicdan özgürlüğü konularında en büyük haksızlıkları 80-2000 yılları arasında yaşadı. Şimdiki Başbakan Kiriako Miçotakis'in babası eski Başbakan Kostandinos Miçotakis'in 1990'lı yıllarda ilan ettiği yasalar önünde eşitlik politikası, ancak 2000'li yıllardan sonra kısmen uygulanmaya başlanmıştır. Kısaca, Yunanistan'ın AB'ne tam üyeliği, Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı'na beklendiği veya olması gerektiği gibi faydalı olamamıştır. Ancak şu gerçeği de unutmamak lazım, özellikle vatandaşlık haklarından istifade hususunda AB üyeliği etkili olmuştur."

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
3. BATI TRAKYA SORUNUNUN TEMEL UNSURLARI

3.1.Vakıf, Dinî, Sosyal ve Siyasal Kurumlar Sorunu

2345/1920 sayılı Kanunun 12 inci maddesinin birinci fıkrası, Müslüman Cemaatlerinin oluşturulmasına ilişkin özel bir yasa çıkarılıncaya dek, bu cemaatlerin emlakının ve eğitim vakıf gelirlerinin üç yıl süre ile görev yapacak Cemaat İdare Heyetleri tarafından yönetilmesi öngörülmekteydi. Dördüncü fıkra hükmüne göre ise "cemaatlere ait okulların yani kentlerdeki ilkokulların yönetiminin" de Cemaat İdare Heyetleri tarafından yürütüleceği ve heyet yönetimlerinin ise müftüler tarafından denetleneceği belirtilmekteydi. Bu madde 16 Haziran ve '8 Eylül 1949 tarihlerinde yayınlanan "Kral İdaresi" ile hayata geçmiş, İlk yayınlanan İdarenin 7.maddesine göre Cemaat İdare Heyetleri, şehirlerdeki okulların ve mütevellisi bulunmayan vakıfların yönetimini sağlayacaktır.

16 Haziran tarihli idareye göre Dimetoka ve Dedeağaç heyeti yedi, İskeçe ve Gümülcine heyetleri ise on iki üyeden teşkil ettirilecektir. Ancak 1946 yılında İskeçe de görev yapan idare heyeti dağıtılmış, atama yolu ile "İdare Komisyonu" adı altında yeni bir yönetim birimi oluşturulmuştur. Bu Komisyon 1950 yılına kadar görev yapmış,1951 yılında ise yeni bir müdahale ile yönetim " İslam Cemaatlerine Ait Servetleri İdare Komisyonu" olarak belirlenmiştir. İlk defa 1950 yılında yapılan Cemaat Seçimleri, 1967 ye kadar 1960 ve 1964 'te iki defa erteleme dışında gerçekleştirilmiştir. 1961 ve 1964 yılında yürürlüğe giren Kral İdareleri, farklı çevrelerden kimselerin de adaylığına imkân sağlayacak yeni hal almıştır.

Yunanistan'da 1967 yılında iktidarı ele alan Albaylar Cuntası, Cemaat İdarelerinin seçimle gelen heyetlerini dağıtarak yeni heyetler tayin etmiştir. Cemaat İdarelerinin adını da "Müslüman Emlakini Tedvire Memur Heyet" olarak

değiştirmiştir. Dedeağaç'taki Cemaat İdare Heyetini de burada Müftülük bulunmadığı gerekçesiyle kaldırmıştır. Cunta idaresi yetkilerde ve İdare Heyeti üyelik sayısında da kısıtlamaya gitmiştir. Albaylar Cuntası Gümülcine'de Hafız Yaşar Mehmetoğlu, İskeçe'de de Şevket Hamdi başkanlığında yedişer kişilik idare heyeti atamıştır.

Yaşar Mehmetoğlu, Dr. Sadık Ahmet'le ve diğer bazı kişi ve mercilerle yaptığı görüşmeler sonunda, Yunanistan'ı Cemaat seçimlerini yaptırmaya zorlamak amacıyla, 2 Ağustos 1989 tarihinde Cemaat Başkanlığı'ndan istifa etmiştir. Ancak Yunan Hükümeti, demokratik yolu görmezlikten gelerek, yeniden atama yoluna gitmiştir.

Batı Trakya'da Vakıf İdareleri ve Cemaat İşleri keşmekeşi bugünde sürmektedir. Yapılması gereken seçimler burada da yaptırılmamaktadır. Vakıf mülkleri, kamulaştırma, yol geçirme, ihtiyaçtan satma, ikna ya da baskı ile sattırma, hatta bazı yerlerde sebepsizce satışlarla, yıllardan beri, büyük zararlar görmüştür. Bugün vakıflar her üç ilde de büyük baskı altında bulunmaktadır. İhdas edilen, sözde vergi borçları, adeta bir "Demoklesin Kılıcı" gibi her an inmeye hazır durumdadır. Vakıf taşınmazları adeta ipotek altındadır. Devlet, mal beyanında bulunmamak, vergi borçlarını ödememek gibi bahanelerle vakıf mallarına haciz uygulamaktadır. Böylece ata yadigârı ve hayır maksatlı vakıflara devlet tarafından el konulmak istenmektedir.

Bütün dünyanın demokrasiden ve sivil toplum kuruluşlarının öneminden bahsettiği bir zamanda AB üyesi Yunanistan'ın Vakıf İdare Heyetlerini hala tayinle işbaşına getirmesi kelimenin tam anlamıyla "antidemokratik" olarak ifade edilebilecek bir tutum olarak bugüne bugün hala geçerliliğini korumaktadır.

Yunanistan bu davranışlarıyla Ulusal Azınlıkların Korunması İçin Çerçeve Sözleşme'nin II. Bölümündeki madde 7 ve 8'e aykırı davranmaktadır. Söz konusu Sözleşme 'ye göre; taraflar, ulusal bir azınlığa mensup her ferdin, barışçıl

olarak toplanma özgürlüğü, dernek kurma özgürlüğü, ifade özgürlüğü ve düşünce, vicdan ve din özgürlüğü haklarına saygı göstermesini temin etmek durumundadır. Aynı zamanda tarafların ulusal bir azınlığa mensup her yerde, dinini ve inancını uygulama ve dini kurum, örgüt ve dernekler kurma haklarını tanımayı taahhüt etmesi gerektiği belirtilmektedir.

Gelirleriyle dinsel ve eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışan vakıflar Batı Trakya Türk Azınlığı'nı ayakta tutan bir "maddi direk" oldukları kadar, bu azınlığın toplumsal kimliğinin de en önemli manevi temelini oluşturmuşlardır.

3.1.1. Müftülük Sorunu

3.1.1.1. Müftülük Kurumu

1919 Yunan Sevri ve 1923 Lozan Anlaşması'nın ilgili maddelerinde azınlığın dini özgürlükleri garanti altına alınmış olmakla birlikte, müftülük makamından hiçbir şekilde bahsedilmemiştir. Müftülük Makamı 1913 Atina Antlaşması ile gündeme gelmiş ve 2345/1920 sayılı yasa ile de Yunanistan iç hukukunda personel sayısından, personelin alacağı maaşa kadar detaylı bir şekilde kurumsal yapısına kavuşmuştur.

Müftülük Makamının hukuki yapısını düzenleyen bu yasaya göre bölgesinde yaşayan Müslümanlar tarafından seçilen müftüler yönetme ve yargılama yetkileri ile birey hukuku ve aile hukuku konularına bakar, miras, velayet, vesayet, nafaka, evlenme ve boşanma konularında karar merciidir. Bu kararlar Yunan devlet kurumlarınca tanınır. Ancak Yunanistan Mezhepler Bakanı, Müftü adayları içinden uygun görmediğini reddetme yetkisine haizdir.

2345/1920 sayılı yasa çerçevesinde Baş Müftü ve Baş Müftülük Makamı bulunmaktadır. Bu makam Yunanistan da yaşayan Müslümanların en üst düzey

temsil makamıdır. Seçilmiş yerel müftüler tarafından belirlen üç Baş Müftü adayı arasından biri Yunanistan Mezhepler Bakanı tarafından belirlenerek Kral'a sunulur ve Kral tarafından ataması gerçekleştirilir. Yasada bu şekilde tanımlanan ve bir şekilde Müslüman azınlığın doğal temsil makamı olacak Baş Müftülük makamı bu güne kadar ihdas edilmemiş ve bu makama atanacak Baş Müftü belirlenmemiştir.

Müslüman azınlığın yaşadığı bölgelerde görev yapacak müftülerin belirlenmesindeki usulü de içeren yasaya göre azınlık, müftüsünü seçim yolu ile belirleyecektir. Dimetoka, Dedeağaç, Gümülcine ve İskeçe illerinde görev yapacak müftülerin seçim hakkı azınlığa bırakılmıştır. 1920 de başlayan bu süreçte , 1985 yılında vefat eden Gümülcine Müftüsü ve 1990 da vefat eden İskeçe Müftüsü de dahil olmak üzere, müftüler azınlık tarafından önerilen isimler arasından Kral tarafından atanmıştır. İskeçe ve Gümülcine de asaleten görev yapan müftüler varken , Dimetoka da müftülük vekaleten yürütülmüş Dedeağaç da ise müftülük makamı da müftüde hiç var olmamıştır.[29]

3.1.1.2. Batı Trakya'da Müftülük Sorunu

Batı Trakya'da mevcut üç müftülük makamından biri Gümülcine'de, biri İskeçe'de biri de Dimetoka'da bulunmaktadır.

Yunan makamlarının yasaları uygulamadaki isteksiz tutumları, keyfi uygulamaları ve hiç oluşmamış Başmüftülük makamının eksikliği, Gümülcine Müftüsü Hüseyin Mustafa Efendi'yi Batı Trakya Müslüman Türk azınlığının doğal lideri ve simge ismi haline getirmiştir. Hüseyin Mustafa Efendi kişisel veya toplumsal olaylarda inisiyatif almış, Yunan makamlarının keyfi ve baskıcı tutumlarına açıktan net olarak tavır almış, irade ortaya koymuştur. Örneğin, Gümülcine merkezdeki bir caminin bahçesinde bulunan bir çeşmede tadilat yapmak isteyen cami görevlilerini tutuklayan Yunan makamlarına," Emri ben verdim, beni

[29] Baskın Oran,Türk – Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu,Bilgi Yayınevi,İstanbul,1991,S.157

tutuklayın" diyerek tavır almış, bunun sonrasında ise tutuklanan görevliler serbest bırakılmıştır.[30]

Özellikle Kıbrıs Barış Harekatı'ndan sonra, Yunanistan'ın Batı Trakya'da uyguladığı baskıcı politikalar karşısında Gümülcine ve İskeçe Müftüleri güven ve birlik simgesi olarak mücadelenin başında yer almışlardır. Gümülcine Müftüsü Hüseyin Mustafa 1985 yılında vefat edene kadar bu liderliği yürütmüştür. Onun ölümünden sonra liderliği İskeçe Müftüsü Mustafa Hilmi devralmış ve vefat ettiği 1990 yılına kadar bu görevi yürütmüştür.

Geçmiş yıllarda işgaller ve savaşlar nedeniyle Yunanistan 2345/1920 sayılı Yasa hükümleri doğrultusunda müftülük seçimi yaptırmamıştır. Savaşlardan yorulmuş ve sürekli sıkıyönetimlerden bıkmış olan halk da bunun üzerinde çok durmamıştır. Ama eski müftüler yine de bir grup cemaatin ve ileri gelenlerin arzusu doğrultusunda atanmışlardır. Nitekim 1985 yılında vefat eden Gümülcine Müftüsü Hüseyin Mustafa Efendi'nin 1948 yılında önce niyabetten sonra da asalet atanması böyle olmuştur.

1949 yılında vefat sebebiyle boşalan İskeçe Müftülük makamına da Mustafa Hilmi Efendi de naip olarak tayin edilmiştir. 1951 yılında Yönetim'in, İstanbul Hukuk Fakültesi Mezunu Kireççilerli Halil Efendiyi Müftü olarak tayin etmek istemesi üzerine İskeçe bölgesi cami imamları cami anahtarlarını Vali'ye teslim edip bu tayine şiddetle karşı çıkmışlardır. O günün Krallık İradesi bu itirazı göz önünde bulundurarak Halil Efendi'nin tayinini geri almış ve Mustafa Hilmi Efendi Naip olarak görevine devam etmiştir. Bilahare İskeçe Vilayeti çapında toplanan altı bin imza neticesinde, ancak 1958 yılı Mart'ında 2345/1920 sayılı Kanun mucibince ve 39456 sayılı Milli Eğitim ve Diyanet Bakanlığı'nın kararı üzerine Mustafa Hilmi Efendi asaleten müftü tayin edilmiştir.

[30] Cafer Alioğlu, Dünden Bugüne Batı Trakya, Dizayn Ofset, Bursa 2005, s.86-91.

Gümülcine Müftüsü Hüseyin Mustafa Efendi 2 Haziran 1985 tarihinde bir kalp krizi sonucu aniden vefat etmiştir. Hüseyin Mustafa Efendi'nin vefatının üzerine Yunanistan, 1913 Atina Anlaşmasına göre azınlık tarafından seçilmesi gereken müftülüğe, dini eğitimini Mısır'da almış ve Yunan devleti ile sıkı ilişkiler içerisinde olan İmam Rüştü Ethem'i müftü vekili olarak atamıştır. Bu duruma azınlık şiddetli tepki göstermiş, 05 Haziran 1985 tarihinde atanmasının üçüncü gününde İmam Rüştü Ethem istifa etmek zorunda kalmıştır. Bu sırada azınlık ileri gelenleri 15 Temmuz tarihli 19 imzalı bir muhtıra ile Rodop Valiliğine başvurmuş ve 2345/1920 tarihli yasa gereği müftülük makamı için yapılması gereken seçimlerin ilanını istemişlerdir. Nihayet Yunan yönetimi uzun bir süre bekledikten sonra 16 Aralık 1985'te Suudi Arabistan'da eğitim görmüş, Atina'daki Suudi Arabistan Büyükelçiliği'nden ayda 1000 dolar maaş alan "Yunan yönetimi'ne yakınlığıyla tanınan" din adamı Hafız Cemali Meço'yu Gümülcine Müftü Vekili olarak atadığını bildirmiştir.[31]

Azınlık ileri gelenleri bu atamaya karşı çıkmışlar ve adı geçen kişinin de istifasını istemişlerdir. Meço ise, Müftülük makamından istifa etmemiştir. Birkaç yıl vekâleten yürüttüğü müftülük makamına daha sonra 10 yıl için asaleten tayin edilmiştir. İlk on yılın dolmasının ardından Azınlık Müftülük seçimlerinin demokratik usulle yapılması beklenirken Hafız Cemali Meço'nun bir on yıl için daha tayini onaylanmıştır. Hafız Cemali Meço bu görevine hala devam etmektedir. Ancak müftü halktan, halk müftüden kopmuş durumdadır. İnsanlar sadece zorunlu durumlarda müftülüğe gitmektedir.

Batı Trakya Türkleri demokratik usulle müftü seçme hakkının verilmesi mücadelesinden sonuç alamayınca, kendi müftülerini seçmeyi kararlaştırmışlardır. Seçim hazırlıkları devam ederken Hükümet, alelacele 24 Aralık 1990 tarihli Kanun Hükmünde Kararname çıkarmıştır. Bu KHK neticesinde, müftülerin tayinleri valilerin yetkisine bırakılmıştır. Aynı

[31] Baskın Oran, a.g.e., s.161-162

kararnamenin 9 uncu maddesiyle de 2345/1920 sayılı kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

Rodop Vilayeti Müslüman Türk Halkı, daha önce kararlaştırılmış ve ilan edilmiş olan müftü seçimini 28 Aralık 1990 Cuma günü bütün camilerde gerçekleştirmiştir. El kaldırmak suretiyle yapılan açık oylamada en çok oyu alan İbrahim Şerif, üç aday arasında Gümülcine Müftüsü seçilmiştir.

19 Ocak 1991 tarihinde toplanan Batı Trakya Azınlık Yüksek Kurulu, 24 Aralık 1990 tarihli kanun Hükmünde Kararname (KHK)'nın kabul edilmez olduğuna karar vermiştir. Seksen dokuz Azınlık temsilcisinin imzaladığı bu karar, dönemin bağımsız Milletvekilleri Dr. Sadık Ahmet ile Ahmet Faikoğlu tarafından Meclis Başkanlığı'na iletilmiştir. Ancak sonuçta herhangi bir değişiklik olmamıştır.

Daha sonra, Yunan yönetimi müftülük sıfatını gasp ettiği gerekçesiyle İbrahim Şerif hakkında dava açmıştır ve İbrahim Şerif 21 Mayıs 1993'te Selanik'te yargılanmıştır. İtham Şahitlerinin gelmemesi üzerine dava 27 Haziran 1994 tarihine ertelenmiştir. Bu tarihte görülen mahkemede İbrahim Şerif'e 9 ay hapis cezası verilmiştir. Temyizden de ceza çıkması üzerine İbrahim Şerif mahkemeyi Avrupa'ya taşımıştır. AİHM İbrahim Şerif'i haklı bularak "müftü sıfatını kullanabileceğine" karar vermiş ve Yunanistan'ı 10 bin ABD Doları tazminat ödemeye mahkum etmiştir. Yunanistan bu parayı İbrahim Şerif'e ödemiş, O da bunu 1999 yılında Marmara depreminin ardından meydana gelen Atina depreminde zarar gören depremzedelere bağışlamıştır.

Bugün Gümülcine'de Yunanistan Devleti'nin tayin ettiği Müftü Cemali Meço ve halkın camilerde el kaldırarak seçtiği Müftü İbrahim Şerif olmak üzere

iki müftü bulunmaktadır.[32] Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı seçtiği müftüsünün gerçek makamına oturmasını beklemektedir.

Gümülcine Müftüsü'nün vefatının ardından, İskeçe Müftüsü Mustafa Hilmi Efendi özellikle Hafız Cemali Meço'nun atanmasından sonra azınlığın simgesi haline gelmiştir. Mustafa Hilmi Efendi doksan yaşında ümmi bir ihtiyardır, ancak oğlu Mehmet Emin Ağa'nın fiilen yürüttüğü müftülük faaliyeti ve azınlık mücadelesi sonucu, kendisi bu mücadelede "bir bayrak" olmuştur.

Mustafa Hilmi Efendi 29 Aralık 1990 saldırısının ve bu saldırıda oğlu Mehmet Emin Ağa'nın da ağır yaralanmış olmasının yarattığı şokun da etkisiyle, 5 Şubat 1990'da felç geçirerek tedavi için derhal İstanbul'a götürülmüş (zaten oğlu da o sırada İstanbul'da hastanede yaralı yatmaktadır) ve orada 12 Şubat günü vefat etmiştir.

Gümülcine'deki oldubittinin yinelenmemesi için, azınlık liderleri bu vefatın arkasından hemen toplanmış, atamayla bir müftü getirilmesi halinde onun tanınmamasını kararlaştırmış, bunu da telgrafla hükümete ve siyasal partilere bildirmiştir.

Yunan makamlarının "asli İskeçe Müftüsü atanıncaya kadar" naipliğe Mehmet Emin Ağa'yı ataması azınlık açısından ilginç olduğu kadar zor olan bir durum meydana getirmiştir. Bunun nedeni atamayla müftü getirilmesine en çok karşı çıkanlardan birisinin de Ağa'nın kendisi olmasıdır. Bu durum sonucunda Azınlık Yüksek Kurulu toplanmış ve 2345/1920'ye göre "yeni müftü seçimi yapılıncaya kadar müftülük görevini geçici olarak üstlenmesini kendisine tam güven beslediği Müftülük baş katibi Mehmet Emin Ağa'ya tavsiye etme" kararı

[32] Cafer Alioğlu, a.g.e., s.71.

almıştır.[33] Bunun üzerine Ağa, görevi geçici olarak kabul ettiğini İskeçe Valisi'ne 1 Mart tarihinde bildirmiştir.

Fakat bu görevin Azınlık Yüksek Kurulunun kararına dayanması, Ağa'nın bu atamasının atama niteliğini ortadan kaldırmadığından, azınlık içinde tartışmalar sürüp gitmiştir. Azınlığın Gümülcine ile İskeçe kanatları bu durumda karşı karşıya gelmiş bulunmaktadır.

Bu tartışmalar yaşanırken meydana gelen bir gelişme Ağa'nın görevde kalmasına olanak bırakmamıştır. Yunan makamları 6 Nisan 1990 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 30 Mart 1990 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla, Hafiz Cemali Meço'yu Gümülcine Müftülüğü'ne asaleten atamışlardır.[34]

Bu atama, Yunan makamlarının 2345/1920 maddesini işletmeye hiç niyetli olmadıklarını kanıtladığından, Ağa'nın görevde kalmayı rasyonalize etmesine olanak bırakmamış ve kendisi Azınlık Yüksek Kurulu'na danıştıktan sonra 10 Mayıs 1990 tarihinde istifa dilekçesini Vali'ye sunmuştur.

Daha sonra, İskeçe'deki azınlık bir fiili durum yaratmaya yönelmiş ve 17 Ağustos 1990'da İskeçe ilinin Cuma namazı kılınan 52 camide cemaatin el kaldırması biçiminde yapılan dört adaylı seçimde Mehmet Emin Ağa toplam 4847 oyun 4394'ünü alarak seçilmiştir. Bunun üzerine müftülüğe giden Ağa, 19 Mayıs'tan beri kapalı bulunan makamı 23 Ağustos tarihinde açarak belgeleri "müftü" sıfatıyla imzalamaya başlamıştır. Söz konusu fiili durum, İskeçe Bağımsız Milletvekili Ahmet Faikoğlu tarafından bir mektupla İskeçe Valisine tebliğ edilmiştir.

22 Ağustos 1991 tarihinde İskeçe Müftülüğü'ne yapılan keyfi bir tayinle Müftülük konusu tekrar gündeme gelmiş ve yeni boyutlar kazanmıştır. İskeçe

[33] Cafer Alioğlu, a.g.e., s.75-76.
[34] Baskın Oran, a.g.e., s.167-169.

Valisi Müslüman Türk Azınlığın reddettiği 24 Aralık 1990 tarihli Kanun Hükmünde Kararname'nin 1 inci maddesinin 5 inci fıkrası uyarınca, Mehmet Emin Şinikoğlu'nu tayin etmiştir.

Şinikoğlu'nun tayininin gerçekleşmesinin ardından, 22 Ağustos 1991 Perşembe günü, İskeçe Müftüsü Mehmet Emin Ağa polisler tarafından dövülerek müftülükten atılmış ve polis kordonu altında müftülüğe getirilen Şinikoğlu müftülük makamına oturmuştur. 23 Ağustos Cuma günü Cuma namazından sonra, İskeçe Müslüman Türk cemaati, toplu olarak yürüyerek müftülüğe gitmek istemiştir. Protesto yürüyüşü polis tarafından engellenince, haklı davalarında ısrar eden halk, müftülüğün yanındaki P. Çaldari (Gümülcine) caddesinde oturma eylemi 14 saat sürdükten sonra, gece yarısında taşlı sopalı ve kanlı bir saldırı ile dağıtılmış, yaralılar ise güçlükle hastanelere götürülmüştür.

Bu direniş, ne M. Emin Ağa'nın müftülük makamına dönmesine ne de M. E. Şinikoğlu'nun makamdan vazgeçmesine neden oldu. Bu durum sonucunda, Gümülcine'deki gibi, İskeçe'de de iki müftü olmuştur: Batı Trakya Türk Azınlığı İskeçe Halkı'nın seçtiği ve Devlet'in tayin etmediği Ağa ile Devlet'in tayin ettiği ve Müslüman Türk Azınlığı'nın tanımadığı Şinikoğlu.

Gümülcine'de olduğu gibi İskeçe'de de Müslüman Türk Halkı bazı hukuki işlerini görmek için müftülüğe kerhen gitmektedir. Tayinli Müftü, toplumdan tamamen tecrit edilmiş durumdadır ve hiçbir yere davet edilmemektedir. Müslüman Türk Halkı, sevinçlerini ve tasalarını seçilmiş müftülerle paylaşmaktadır.

İskeçe Seçilmiş Müftüsü Mehmet Emin Ağa, makam gaspı suçlamasıyla 12 Nisan 1994 tarihinde İskeçe'de yargılanarak 23 ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Karar istinat edilmiştir. 24 Ocak 1995 tarihinde Larisa'da görüşülen istinat davası sonunda ceza 10 aya indirilmiş ve M. Emin Ağa Larisa

Cezaevi'ne sevk edilmiştir. Altı ay hapis yattıktan sonra, sağlığının bozulması nedeniyle geri kalan 4 aylık ceza paraya çevrilerek serbest bırakılmıştır.

İskeçe Seçilmiş Müftüsü Ağa hakkında sonrasında da aynı gerekçeyle bir çok dava açılmış ve Batı Trakya'dan yüzlerce km. uzakta bulunan Agrion, Lamia, Larisa, Selanik, Serez mahkemelerinde yargılanmıştır. Davaların bir kısmının istinaf safhaları halen devam etmektedir.

Bu sırada merkezi Londra'da bulunan Uluslararası Af Örgütü 2002 Rapor'unu yayınlamıştır. Toplam 152 ülkede insan hakları ihlalleriyle ilgili bilgilerin yer aldığı Rapor'da Yunanistan'a da iki sayfa ayrılmıştır. Rapor'un, din ve ifade özgürlüğü bölümünde İskeçe Seçilmiş Müftüsü Mehmet Emin Ağa aleyhine açılan davaların sürdüğü belirtilmiştir.

Mehmet Emin Ağa'nın "dini bir sıfatı yaşadığı kullandığı" gerekçesiyle Ocak ayında Lamia Mahkemesi tarafından dört ay hapse mahkûm edildiği kaydedilen Uluslararası Af Örgütünün Raporu'nda Ağa'nın "Mahalli Müslümanlar tarafından müftü olarak seçilmesine rağmen bu görevinin devlet tarafından tanınmadığı ve İskeçe Müftüsü olarak imzaladığı dini içerikli mesajları dolayısıyla mahkûm edildiği" bilgisi de verildi. Raporda Mehmet Emin Ağa'nın daha sonra 4 ayrı davadan beraat ettiği de belirtilmiştir.

Batı Trakya'da İskeçe Seçilmiş Müftüsü olarak görevine devam eden Mehmet Emin Ağa yaşanan haksızlığı: "Resmi dini Hıristiyan Ortodoks olan ülkemiz, Müslüman Türk Cemaati'nin dini liderlerini belirlemeyi kendine vazife edinirken, kendi kiliselerine hiçbir din görevlisini tayin etme hakkı bulunmamaktadır. Yunanistan kendisine bu ayrıcalığı, bu hakkı nasıl tanıyor? Buna bir açıklık getirmesi gerekir" şeklinde ifade etmektedir. Müftülük ve baş müftülükle ilgili 1913 Atina Antlaşması ve daha sonra yapılan anlaşma ve antlaşmalarda bu hak Batı Trakya Müslüman Türkü'ne tanınmaktadır. Yunanistan'ın müftülükle ilgili seçme ve seçilme hakkını Batı Trakya Müslüman

Türk Azınlığı'na tanımaması uluslararası örgütlerin de dikkatini çekmiş ve örgütlerin bu konuyla ilgili Yunanistan'a uyarılarda bulunmasına rağmen Yunanistan bu konudaki tutumunu hala değiştirmemektedir.

Başmüftülük, Müftülük vakıflar ve diğer dini konularla ilgili olarak mülakat yaptığımız Gümülcine Seçilmiş Müftülüğü, Müftü Yardımcısı Fehim AHMET'in görüşleri (Ekler içinde tam metin olarak ayrıca verilmiştir) özet olarak şu şekildedir:

> *"Hiçbir zaman oluşturulmamış olan Başmüftülük ve Müftülük makamının, Lozan öncesinde imzalanmış ve hala geçerliliği olan 1913 Atina Antlaşması'nın 11. Maddesi ve 6 no.lu protokolü ile statüsü belirlenmiştir. Bu maddeler aynı zamanda azınlığın dini özerkliğini de tescil etmektedir. Lozan Antlaşması var olan bu statüyü pekiştirmiştir. Antlaşmalarda var olan statü, haklar ve yetkiler ne yazık ki pratikte uygulama şansı bulamamıştır. Lozan sonrası Yunanistan azınlık hakları konusunda özel birimler oluşturarak var olan bu hakları çeşitli yöntemlerle ortadan kaldırma yoluna gitmiştir. Müftülük makamının statüsünü, müftünün yetkilerini belirleyen antlaşma metinlerinde var olan özellikler süreç içinde hep değiştirilerek bugün bu yetkilerin tamamı nerdeyse ortadan kaldırıldı. Müftünün kadılık yetkilerinde önemli değişiklikler yapıldı. Her ne kadar müftünün Aile Hukuku ile ilgili yetkileri var gibi görünse de çıkarılan birçok kararname ile bunlar zayıflatılmıştır. Müftünün yetkisinde olması gereken birçok uygulama günümüzde medeni mahkemelere devredilmiştir. Müftülük kurumunun statüsünde ve müftünün yetkilerinde yapılan bu tür müdahalelerle Müftülük Kurumu azınlıktan koparılmakta, dini hayat açısından özel ve özerkliği ortadan kaldırılmaktadır. Dini hayatla ilgili düzenleme ve uygulamalar medeni hukuka kaydırılmaktadır. Böylece azınlığın en güçlü ve köklü kurumu olan Müftülük Kurumu halkın günlük yaşamına katkı*

sağlamamaktadır. Uzun vadede halkın dini değerlerinden uzaklaşmasına sebep olacak uygulamalar olarak değerlendirilebilir.

2018 yılında yayınlanan Cumhurbaşkanı Kararnamesiyle Müftülük Kurumu Yunanistan Eğitim ve Din İşleri Bakanlığı'nın adeta bir bürosu haline getirilmektedir. 1913 Atina Antlaşması ve zımnen Lozan Antlaşması'nın "Azınlıkların Himayesine Dair" bölümünde yer alan ilgili maddelerdeki din özgürlüğü ve dini özerkliğe tamamen müdahaledir. Çünkü Müftünün sahip olduğu yetkiler elinden alınmakta, atanacak görevliler tarafından sürekli kontrol altınca tutulacak, azınlığın dini hayatına dair projeler üretemeyecek, yetkilerini kullanmada birçok yasal engellerle karşılaşacak gibi bir pozisyon oluşacaktır. Kararname Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı'nın sahip olduğu hukuki statüyü değiştirmektedir. Ayrıca "240 İmam Yasası"yla da paralellik arz etmekte ve ilgili maddelerine atıfta bulunularak azınlığın kabul etmediği bu yasayı da Müftülükler için meşrulaştırmaktadır. Uzun vadeli azınlığın dini hayatıyla ilgili uygulamaları kontrol etmeye ve yönetmeye yönelik bir proje olduğunu söyleyebiliriz. İlginç olan da bunun AB destekli olmasıdır."

3.1.2. İskeçe Türk Birliği

1927 yılında " Türk Gençler Yurdu" ismiyle İskeçe merkezde kurulan dernek, İkinci Dünya Savaşıyla faaliyetlerine ara vermiş, 1946 yılında "İskeçe Türk Birliği" ismi ve yeni tüzüğüyle yeniden faaliyete geçmiştir.

Dernekler yasasında 1971 'de yapılan değişikler sonrası, var olan tüzüğünde gerekli düzenlemeleri yapan İskeçe Türk Birliği,1972 yılında tescil başvurusunda bulunmuş ancak başvurusu kabul görmemiştir. 1973 yılında İstinaf Mahkemesine giden İskeçe Türk Birliği, tüzüğünün yasalara aykırı olması bahanesiyle bu mahkemeden de sonuç alamamıştır. Hukuki alanda sorun

yaşamasına rağmen faaliyetlerine 1983 yılına bir engelle karşılaşmadan devam etmiştir.[35]

Yarım asırdan fazla bir süre boyunca Yunanlı idarecileri rahatsız etmeyen "Türk" kelimesi 1983 yılına gelindiğinde birden bire göze batmış ve tabelasında "Türk" kelimesi bulunduğu gerekçesiyle bu tarihi kuruluş kapatılmıştır. Trakya İstinaf Mahkemesi, İskeçe Türk Birliği'nin kapatılma kararına karşı başvurusunu 1999 yılında reddetmiştir. Ardından ilgili karar temyiz edilmiş ve Temyiz Mahkemesi, İstinaf Mahkemesinin kararını bozup yeniden görüşülmesi için iade etmiştir. İstinaf Mahkemesi'nin Derneği kapatma kararında ısrar etmesi üzerine İskeçe Türk Birliği davayı son adli merci olan Yargıtay'a taşımıştır. Dava, en son olarak 23 Eylül 2004 tarihinde 23 kişilik Yargıtay Kurulu'nda Atina'da görüşülerek karara bağlanmıştır.

Dava Raportörün, daha önce "Türk adının kullanılabileceği" yönünde olumlu rapor sunması üzerine ilgili hakkın kendilerine iade edileceği yönünde umutlanan Batı Trakya Türkleri, 7 Şubat 2005 tarihinde medyaya sızdırılan haberlerle bir şok yaşamıştır. Söz konusu haberlere göre "Türk" sözcüğünün kullanılması kamu düzeni bakımından tehlikeli görülerek 80 yıllık İskeçe Türk Birliği'nin kapatılması gündeme alınmıştır. Konuyla ilgili karar sonraki günlerde resmen açıklanmıştır. Yunanistan'da iç hukuk yolları tüketildiğinden Sivil Toplum Örgütleri davayı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine taşımış, mahkeme 27 Mart 2008 tarihinde açıkladığı karar ile İskeçe Türk Birliği'ni haklı bulmuştur. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bu kararını aradan geçen on bir yıla rağmen Yunanistan uygulamaya geçirmemiştir.

[35] Baskın Oran, a.g.e., s.173.

3.1.3. Gümülcine Türk Gençler Birliği

"Türk Gençler Birliği Ümit Spor Kulübü" tabelasıyla 1928 yılında kurulmuştur. Derneğin kuruluşundan dört yıl sonra bir grup üyesi "Yıldız Spor Kulübü" adıyla ikinci bir tüzel kişilik oluşturmuştur.1938 yılına kadar birbirinden bağımsız olarak hizmet veren iki kulüp, yeni bir tüzük ile birleşme kararı almış "Gümülcine Türk Gençler Birliği" ismiyle faaliyetine başlamıştır.

Dernekler yasasında 1971 yılında yapılan değişiklik sonrası, İskeçe Türk Birliği'nin yaşadığı süreci yaşamış, 1973 yılında karar açıklayan İstinaf Mahkemesi, dernek tüzüğünü onaylamayı reddetmiştir. Buna rağmen Yunanistan makamları Gümülcine Türk Gençler Birliği'ne 1984 yılına kadar müdahalede bulunmamıştır.[36]

Gümülcine Türk Gençler Birliği de İskeçe Türk Birliği'nin akıbetini paylaşmaktadır. Bugün tabelasız da olsa Gümülcine Türk Birliği faaliyetlerine devam etmektedir.

3.1.4.Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği

1936 yılında "Rodos Evros Türk Öğretmenler Birliği" adı altında kurulmuştur. İkinci Dünya Savaşı ve İç Savaş yıllarında faaliyetlerine ara vermek zorunda kalan dernek, 1951 yılındaki Türk-Yunan Kültür Anlaşmasından sonra tekrar çalışmaya başlamıştır. Batı Trakyalı öğrencilerin Türkiye'deki öğretmen okullarından mezun olup 1950'li yılların sonları itibariyle, Batı Trakya'ya geri dönmeleriyle hareketlenen Birlik üyelerinin bir kısmının İskeçeli olması nedeniyle, bu il öğretmenlerini de kapsayacak şekilde 1965 yılında dernek adını Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği olarak değiştirmiştir.

---

[36] Baskın Oran, a.g.e., s.173.

Bu kuruluşumuz da "Türk" düşmanlığı neticesinde kapatılmıştır. Rodop Valiliği Papadimas 1983 yılında, "huzursuzluğa ve sürtüşmeye sebep olacağı" gerekçesiyle tabeladaki ve tüzükteki "Türk" kelimesinin kaldırılmasını tebliğ etmiştir. Birlik yöneticileri bunu yapmayınca 1985 yılında emniyet güçleri tabelayı indirmişlerdir. Yerel mahkemeler bu yönde karar vermiş, yapılan itirazlar reddedilmiştir. Yargıtay nezdindeki temyiz davası 1988 yılında sonuçlanarak yerel mahkemelerin kapatma kararları onaylanmış ve dernek resmen kapatılmıştır.

3.1.5.Batı Trakya Azınlığı Yüksek Tahsilliler Derneği

Batı Trakya Türk Azınlığı' nın en yüksek düzeydeki resmi derneğidir. 1982 yılında kurucu üyenin teşebbüsü ile kurulmuş olup, 31 Mart 1982 tarihinde resmileşmiştir.

Derneğin başlıca amaçları; Batı Trakya Türk Azınlığının mevcut bilimsel gücünü ortaya çıkarmak ve değerlendirmek, Azınlık bilim adamlarını Batı Trakya'da çalışmaya celbetmek, onların birbirleriyle yardımlaşmalarını sağlamak, azınlığın gelenek ve göreneklerini araştırmak ve onların devamını sağlamak, Azınlığın kültürel etkinliklerine katkıda bulunmak, sorunlarına çare aramak, kültürel seviyesini yükseltmek ve azınlığı birbirleriyle kaynaştırmak; uluslararası insani değerleri, özgürlük ve demokratik hakları korumak, insanlar arasında ve özellikle de Türk-Yunan ulusları arasında dostluk bağlarını geliştirmektir.

Üniversite mezunu bütün Batı Trakyalıların üyesi olduğu bu kuruluş Batı Trakya Türklerinin hak arama mücadelesinde başı çekmekte olup üyeleri vasıtasıyla tüm azınlığa siyasi ve ekonomik bilinç aşılamakta ve azınlık lehine baskı grubu oluşturmaktadır.

3.1.6.Batı Trakya Türk Azınlığı Danışma Kurulu

Azınlık Yüksek Kurulu olayların zorlanmasıyla doğan fiili bir örgütlenme biçimidir. Azınlık Yüksek Kuruluşu'nun doğuşu, gün geçtikçe çeşitlenen ve hızlanan sorunlara yanıt getirmede azınlığın geleneksel ve çağdaş örgütlenme biçiminin yetersiz kalışına ve her azınlık toplumu gibi her kafadan ayrı ses çıkaran Batı Trakya Toplumu'nda tek bir lider veya örgütün konsensüs sağlamasının olanaksız oluşuna bağlanabilir.

Azınlık Yüksek Kurulu, kuruluş yıllarında Gümülcine ve İskeçe müftülerinin ortak başkanlığında toplanmış ve eski ve yeni milletvekillerini, eksi ve yeni dernek başkanlarını, gazetecileri, Türk nahiye müdürlerini ve belediye meclislerindeki Türk üyeleri, yani azınlık toplumunun resmi ve doğal önderlerini içeren bir yürütme organı oluşturmuştur.

Böyle bir örgütlenmenin avantajlı ve dezavantajlı yanları olacağı açıktır. Örgütlenmenin avantajlı yanı, herhangi bir resmi kimlik veya yapıya sahip bulunmadığı ve belli bir örgütü temsil etmediği için Batı Trakya azınlığının çok hızlı gelişmeler gösteren dinamik sorunlarına yanıtlar getirmesi açısından esneklik sağlamasıdır. Buna karşın Azınlık Yüksek Kurulu, gönüllü bir kuruluş olduğundan, hem gerekli örgüt disiplininden uzak, zaman zaman kişisel eğilim hatta kaprislerin rol oynadığı mozaiksi bir yapıya sahip olmuş, hem de resmi ve yarı resmi kanallara girebilmek için resmi aracılara gereksinim duymuştur.[37]

1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sonrası, Batı Trakya Türkeri'ne, Yunanistan idari makamları Azınlık üzerindeki maddi-manevi baskılarını iyice artırmıştır. O kadar ki, Türklere o yıllarda sürücü belgesi dahi verilmemiştir. Yunanistan'da hükümetler değişmiş ama Devlet'in bu politikası 90'lı yıllara kadar değişmemiştir. Bu vesileyle o yıllarda haksız uygulamalarla daha iyi mücadele

[37] Baskın Oran, a.g.e., s.180.

edebilme yollarının aranması ve verilecek mücadelenin tek elden yürütülmesi amacıyla Batı Trakya Azınlığı Danışma Kurulu oluşturulmuştur.

3.1.7.Dostluk Eşitlik Barış Partisi

Dostluk Eşitlik Barış Partisi 13 Eylül 1991 tarihinde Dr. Sadık Ahmet ve 27 kurucu üye arkadaşı tarafından kurulmuştur. Batı Trakya Türkleri'nin ilk ve tek siyasi partisidir. İlk Genel Başkanı Dr. Sadık Ahmet olup, kendisi bu görevi şaibeli bir trafik kazasında yaşamını kaybettiği 24 Temmuz 1995 tarihine kadar sürdürmüştür.

Dr. Sadık Ahmet'ten sonra Parti'nin Genel Başkanlığı'nı, iki dönem, Dr. Sadık'ın eşi Işık Sadık Ahmet yürütmüştür. Daha sonra Dr. S. Ahmet'in yakın çalışma arkadaşı ve Parti Genel Sekreteri olan Ahmet Hacıosman Genel Başkanlığa seçilmiştir. Daha sonra kısa bir dönem gazeteci Nazmi Arif Genel Başkanlık yaptı ise de Parti'nin başına tekrar Ahmet Hacıosman geçmiştir, bugünlerde ise Partinin başkanı Mustafa Ali Çavuş bu görevi yürütmektedir.

Dostluk Eşitlik Barış Partisi adını, toplumun; dostluk, eşit vatandaşlık, eşit haklar; toplum ve devletlerarasında barışın egemen olması arzusu ve özleminden almaktadır.

Parti'nin temel ilkesi, demokratik teşkilatlanma ve demokratik icraattır. Parti'nin düzenli bir şekilde teşkilatlanması, üyelerin demokratik bilinçle donatılması, yetiştirilmesi, her kademedeki yerel yönetimler ile milletvekili ve Avrupa Parlamentosu milletvekili seçimlerinde ve diğer sivil toplum kuruluşlarının yönetimlerinde yer almayı hedeflemektedir.

Parti, ülke içinde ve dışında insan haklarını korumaya yönelik tüm kuruluş ve teşkilatları tanımakta ve kabul etmektedir. Parti, tüm dünyada insanlar

aleyhine mevcut olan haksızlık, baskı, ayrım, teknolojik özellikle de nükleer araçlarla çevre kirlenmesini kınamaktadır. Aynı zamanda doğanın dengesinin korunması prensiplerini kabul etmektedir. İşsizlik, cahillik ve uyuşturucularla mücadeleden yanadır. Topluma en iyi şekilde sağlık hizmetleri verilmesini desteklemektedir. Uluslararası sağlık-sosyal yardım, atletizm ve eğitim kuruluşları ile işbirliği yapmayı kabul etmektedir ve tüm dünya ulusları arasında barışı istemektedir. Din hürriyetinden yanadır, ırk ayrımını şiddetle kınamaktadır ve kadın-erkek eşitliğini savunmaktadır.

Partinin ilkelerini benimseyen, demokratik değerlere ve insan haklarına saygılı 18 yaşını doldurmuş her Yunan vatandaşı partiye üye olabilmektedir.

Bu konuyla ilgili olarak mülakat yaptığımız 2019-Mayıs ayına kadar görev yapmış olan İskeçe Mustafçova Belediye Başkanı Cemil Kabza'nın görüşleri (Ekler içinde tam metin olarak ayrıca verilmiştir) özet olarak şu şekildedir:

> *"Dostluk Eşitlik Barış Partisi rahmetli lider Dr. Sadık Ahmet tarafından bağımsız milletvekili adayları için de geçerli olan yüzde 3'lük ülke baraşınının uygulamaya konmasıyla ortaya çıkmış kurulmuş Türk azınlığın siyasi partisidir. Siyasi olarak Batı Trakya Türkleri'nin temsil organıdır. Ancak, meclise milletvekili seçemediği için daha çok azınlık sorunlarının uluslararası arenada duyurulması hususunda yaptığı faaliyetlerle sınırlı kalmıştır. İlk defa 2010 yılında Avrupa Parlamentosu seçimlerine katılmıştır. Çok büyük bir başarı göstererek, İskeçe ve Gümülcine illerinde birinci olmuştur. Bu başarıyı 2019 AP seçimlerinde de göstermiştir. DEB Partisi'nin AP'de meclis grubu bulanan EFA (Avrupa Hür İttifakı)' na üye olmasını çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu vesileyle Avrupa Parlamentosuna da sorunları dile getirmek için büyük bir fırsat elde etmiş oldu. DEB Partisinin Batı Trakya'daki varlığı diğer siyasal partileri olduğu gibi devleti de rahatsız etmektedir. Ciddi manada*

kuvvetli bir siyasi güçtür. DEB partisinin sadece Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı'nın partisi olmaktan çok, Yunanistan genelindeki kaçak olmayan özellikle Müslüman mültecilerinin de sesi olması için çalışmaların başlatılması gerekiyor. Unutmayalım ki, yüzde 3'lük barajı aşılması veya bir AP milletvekili seçebilmesi için yaklaşık 300 bin oya ihtiyaç duyulmaktadır. Yunanistan'da resmi kayıtlı yaklaşık 500 bin göçmen Müslüman yaşamaktadır. Bu kitleye ulaşıp onların da siyasi partisi olduğu takdirde asıl amacına ulaşmış olacaktır. Kanımca çalışmalarını bu alanda yoğunlaştırmalıdır."

3.2.Sosyal ve Politik Sorunlar

Türkiye'de Yunan pasaportu taşıyan Türkler ve Avrupa ülkelerinde işçi olarak bulunan Batı Trakyalılar hesaba katılmazsa Batı Trakya Türk nüfusunun 120 bin civarında olduğu tahmin edilmektedir. Ancak bu nüfus sayımının Kurban Bayramı'nın yaz aylarına denk geleceği bir günde yapılacağı var sayılırsa bu rakamın 150 binlere dayanacağı öngörülebilir. Sadece Almanya'da 20 binden fazla Batı Trakya Türkü yaşamaktadır.

Batı Trakya Türkleri İskeçe ve Gümülcine şehirlerinde ve çoğunlukla bu şehirlere bağlı köylerde oturmaktadır. Ancak Yunan adaleti çeşitli bahanelerle Türkleri her alanda mağdur etmeye devam etmektedir. Türklerin mülkiyet hakkına tecavüzlerin bizzat Yunan hükümetlerinin bilgisi dâhilinde yapılmasından cesaret alan Rumlarla Türkler arasındaki sürtüşme her geçen gün daha da tırmanmaktadır.

Yunanistan, sistemli bir devlet politikası güderek, ülkesinde Türk azınlığın bulunmadığını iddia etmektedir. Yunanistan bunu yaparken Batı Trakya Türkleri meselesinde Türkiye'yi taraf olmaktan çıkarmayı amaçlamaktadır. Yunanistan'ın -bir zamanlar Tikov'un kullandığı yöntemle- Yunanistan'daki Müslümanların Osmanlılar zamanında zorla Müslüman yapıldığı yolundaki

propagandası resmen Türkleri eritme politikasının icabıdır ve Yunanistan bu işi yıllardır yürütmektedir.

Türkiye'deki Batı Trakya Türkleri çok karmaşık bir yapıya sahiptir. Batı Trakya Türkeri'nden kimisi Türk vatandaşı olmuş kimisi ise uzun yıllardır Türkiye'de yaşayıp iş güç sahibi olmasına rağmen halen Yunan vatandaşı veya Yunanistan'ın vatandaşlıktan çıkarması sonucu vatansız olarak yaşamlarına bir yandan devam ederken diğer yandan da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurarak haklarını geri almaya çalışmaktadır. Aile içinde dahi birisi Türk diğeri Yunan vatandaşı, çocukların çifte uyruklu veya ebeveynlerden birinin uyruğunu taşıdığı durumlar mevcuttur.

3.3.Eğitim Sorunu

İnsanoğlunun en önemli özelliklerinden ve iletişim araçlarından olan dil birçok açıdan büyük önem taşımaktadır. İnsan kendi anadilinde yazıp konuştuğu zaman en güzel eserler bu şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan Batı Trakya Türkleri anadilleri Türkçe'yi gerçekten de bütün olanaksızlıklara rağmen özenle muhafaza etmişler ve Türk kimliklerini korumuşlardır. Bu noktada; Litvanya'da, Polonya'da, Finlandiya'da vb. şu veya bu sebeplerle anadilleri Türkçe'yi koruyamayarak asimile edilen Türk topluluklarının varlıkları da hatırlatılırsa Batı Trakya Türkleri'ni takdir ve tebrik etmek gerekmektedir. Ancak Prof. Dr. Etstratios Zenginis gibi şahısların asimile amaçlı art niyetli eserlerinin etkisiz kalması için Batı Trakya'da başarıldığı gibi, toplu, ısrarlı ve bilinçli bir tepki göstermenin yanında daha etkili bir yol da bu alanda (dil, alfabe, sözlük) bizzat Batı Trakya yazarlarınca ve eğitimcilerince ortaya daha güzel daha bilimsel alternatif eserlerin koyulabilmesidir.

Esasında eski bir Türk lehçesi (Kuman-Kıpçak) ve bazı diller karışımı olan Pomakça ile Türkçe arasında bilimsel dil çalışmaları bir an önce yapılmalı ve konunun Yunan yönetimi tarafından istismarı önlenmelidir. Bu çalışmalar

ciddiyetle yapılmazsa, alfabe konusunda olduğu gibi, konunun Yunanlılar tarafından elbette ki istismar edilmesi- ele alınması ve kitaplaştırılması mümkündür. Bu faaliyetlerin bir adım daha ilerisi "çingene alfabesidir". Yugoslavya ve Bulgaristan gibi ülkelerde örneği görülen bu uygulamayı da gündeme getirebilecek olan Yunanlıların gerçek amacı hiç şüphesiz ki, bu tarz girişimlerle Batı Trakya Türklerini üçe bölmektir.

Batı Trakya'da Türkçe'nin (Batı Trakya Türk Ağzı'nın) yöresel bir sözlüğünün küçük de olsa yine Batı Trakya Türk yazarlarınca yazılması zaruridir. Bu çalışmanın Balkanlarda Türk dili ve kültürü açısından büyük önemi vardır. Bu tarz çalışmalar dünyada diğer Türk toplulukları açısından önem arz etmektedir. Çok gecikmiş olmakla birlikte bir an önce Batı Trakya'da böyle bir çalışma başlatılmalıdır.[38]

Türkiye ile Yunanistan arasında özellikle 1950'lerin başında görülen dostluk havası eğitim alanına da yansımış ve taraflar 20 Nisan 1951 tarihinde bir kültür anlaşması imzalamışlardır. Bu anlaşma neticesinde iki ülke azınlıklarının eğitimi için "kontenjan öğretmenleri" görevlendirilmiştir. Geçici olarak Türkiye'den görevlendirilen T.C yurttaşı bu öğretmenler eğitimin niteliğinin yükselmesine büyük katkıda bulunmuşlardır. Bu tarihte Celal Bayar Lisesi adıyla Gümülcine'de açılan bu lisenin yanı sıra, dönemin Batı Trakya gazetelerinde köylerde okul yapıldığına ve onarıldığına ilişkin haberlere sık sık rastlanmaktadır. Daha ilginç olan, T.C. Gümülcine Başkonsolosluğunun da bu yapılara, onarımlara ve Türk cemaatlerine resmen para yardımında bulunmasıdır. Batı Trakyalı öğretmenlerin Türkiye'de mesleki kurs görmeleri gene Batı Trakyalı öğretmenlerin Türkiye'deki ilk öğretmen okullarında parasız yatılı okutularak "formasyon almış öğretmen" haline getirilmeleri hep bu dönemde olmuştur. Belki daha da ilginç olan 1954 yılında çıkarılan ve Batı Trakyalılar tarafından "Mareşal Papogos Kanunu" diye anılan 3065/1954 sayılı Yasa'dır. Bu

[38] Feyyaz Sağlam, Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Edebiyatı Üzerine İncelemeler, Avustralya Batı Trakya Türkleri İslam Derneği Yayınları, İzmir 1996, s.18.

yasa Yunanistan'da ilk (ve herhalde son) kez olarak "Türk ilkokulları" deyimini kullanmıştır.

Uluslararası antlaşmalarda kendi okullarını kendisinin kuracağı, yöneteceği ve denetleyeceği söylenen azınlığın çocuklarının eğitimi, Türk okullarında görevli birçok öğretmene çalışma ruhsatı verilmemesiyle her geçen gün daha da aksamaktadır. Eğitim açısından asıl önemli olay, 1972 tarihinde çıkarılan ve 1954 Mareşal Papagos Kanunu'nun kimi maddelerini değiştiren 1109/1972 sayılı Kanun Hükmünde Kararname olmuştur. Yeni yasanın esprisi "Türk Okulları" adının artık resmen bırakılarak "Azınlık Okulu" deyiminin benimsenmesinin somut hale gelmesidir.

Batı Trakya azınlığının eğitimini denetim altına almak için 1966'da kurulmuş Yunanca eğitim yapan bir öğretmen okulu olan Selanik Özel Pedagoji Akademisi çıkışlarının kontenjan öğretmenleriyle formasyon almış öğretmenlerin yerlerini almışlardır.[39]

Batı Trakya'da ilkokul çağında olan 9.500'ü aşkın öğrenci için 241 Azınlık ilkokulu vardır. Gümülcine ve İskeçe ortaokulları ile beraber birer lise vardır. Bu iki lisenin orta kısımlarıyla beraber toplam öğrenci sayısı 400 civarındadır. Her yıl ortalama Azınlık ilkokullarından 1500 öğrenci mezun olmaktadır. Mecburi öğretim de dokuz yıla çıkarıldığı için bu iki ortaokul bu öğrenci yükünü kaldıramamaktadır. Yeni ortaokul ve lise açma zorunluluğu aşikârdır. Yürürlükteki ikili antlaşmalara ve sözleşmelere uyularak açılacak olan bu ortaokul ve liselerde kültür ve çağdaş bilgilerle yetiştirilmesi hedeflenen azınlık çocuklarına da eşit haklar tanınmış olacaktır.

Gerek Azınlık eğitimi gerekse Azınlık içinde sürüp giden bugünkü genel durumun ortaya çıkması 1964'ten sonraki bütün hükümetlerde olduğu gibi bugünkü Yunan hükümetinin tutumundan kaynaklanmaktadır. Hatta hükümet,

[39] Baskın Oran, a.g.e., s.123.

uluslararası bir yükümlülükle üstlendiği bu temel kanunları yalnız uygulamamakla kalmayarak, olan bazı kanunlar, Kral İradeleri, Cumhurbaşkanı İradeleri, Bakanlık Kararları ve Kararnameleriyle de ihlal edilmektedir. Bunlar temel kanun hükümlerine aykırı oldukları halde, çeşitli Yunan hükümetleri söz konusu kanunları, azınlık eğitimi alanında uygulamışlardır. Bunun sonucu olarak da eğitimimizde pek çok sorunlarla karşılaşılmıştır. Bu sebeplerle de eğitimimizin bugünkü durumu bir çıkmaza yaklaşmış bulunmaktadır.[40]

Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği Başkanı Sadık Salih'in, Batı Trakya Azınlığı Eğitimi'nin bugünkü durumu ile ilgili ifadeleri şu şekildedir: "Batı Trakya Azınlığı Eğitimi'nin bugünkü durumu istenilen seviyede değildir. Pek tabii ki bunun nedenleri vardır. Başta öğretmen sorunu yaklaşık 250 okulu bulunan azınlığımızın şu anki yetenekli öğretmen sayısı (görevli olan) altmış civarındadır. Aslına bakarsanız, öğretmen enflasyonu vardır. Bu şişkinliği Selanik Özel Pedagoji Akademilileri yapmaktadır. Ancak bu öğretmenler Yunan diliyle öğretmenlik belgesi alarak azınlığımızın okullarında Türk dili ile okutulan derslerin öğretmenliğini yapmaktadırlar. Kitap sorunu, ilkokullarımız için T.C. devletinin girişimleri sonucu halledilmiş durumdadır. Orta ve lise kitapları çağdaş değil, yenilerini beklemekteyiz. Ders saatlerine ve Türkçe okutulan dersler, bugünkü durumuyla hiç de statümüze uygun değil. Hayat bilgisi temeldir. Beden eğitimi, resim ve müzik dersleri dört derslikli ve daha yukarısı olan okullarda Yunanlı branş öğretmenlerine verilmiştir. Ders saatleri çok kırpılmıştır. Haftalık ders çizelgelerinde 15 dakikaya sığdırılmış ders saatleri bulunmaktadır. Bu gülünçtür."[41]

Yunanistan Anayasası 16 ıncı maddesi 3 üncü fıkrasına göre "Mecburi öğrenim yılları dokuzdan aşağı olamaz." Bu açık hükme rağmen azınlığın Türkçe eğitim yapan iki ortaokuluna giriş sınavı uygulaması çok sayıda öğrencinin okula kaydına engel olmakta, söz konusu öğrenciler Yunan okullarına

[40] Türk Dil Kurumu, Balkan Ülkelerinde Türkçe Öğretim ve Yayın Hayatı Bilgi Şöleni, Dizgi Baskı, Ankara 1999, s.389-392.

[41] http://www.mihenk.gr/arsiv/24/roportaj.htm.

girmek zorunda bırakılmaktadır. Hatta kabul edilecek öğrenci sayısı kura ile tespit edilmektedir. Aynı öğrenciler Yunanca eğitim yapan ortaokullara sınavsız ve kurasız kabul edilmektedir.

3.3.1.Dikatsa(Δικατσα) Sorunu

Eğitim meselesinin iyice çıkmaza girdiği 1980'li yıllarda Batı Trakyalı aileler çocuklarını ilköğretimden itibaren Türkiye'deki okullara göndermeye başlamışlardır. Türkiye'deki ortaöğretim kurumlarına yerleştirilen bu çocuklara Milli Eğitim Bakanlığı gerekli kolaylıkları sağlamıştır.

Türkiye'deki liselerden mezun olan bu çocuklar ÖSYM'nin açmış olduğu Yabancı Öğrenci Sınavına (YÖS) girmek şartıyla Türkiye'nin seçkin üniversitelerine kaydolabilmektedirler. Ancak Türkiye'den mezun olan gençler için asıl problemler diplomalarını alıp Batı Trakya'ya döndüklerinde başlamaktadır. Yunanistan, Türkiye'deki üniversitelerden alınan diplomalara denklik verme konusunda zorluk çıkarmaktadır.

Son yıllarda Yunanistan'daki şartların değişmesiyle orta öğretimde Türkiye'ye gelenlerin sayısı oldukça azalmıştır. 1990'ların ikinci yarısından itibaren Yunanistan'da yükseköğrenim imkânı da bulan oradaki liselerden mezun Türk çocukları için Türkiye'deki üniversiteler cazibesini yitirse de YÖS sınavıyla Türkiye'yi tercih edenler de çoktur.

Ancak Türkiye'deki üniversitelerden mezun olan gençlerin, çalışmak üzere memleketlerine döndüklerinde, diplomalarının denkliğinin onanması için DİKATSA (üniversiteler arası yabancı öğrenim diplomalarını tanıma merkezi) adında bir kuruma başvurmaları gerekmektedir. Bu kurum mezun olmuş adayın bölümüne göre fark dersleri çıkarmakta ve Yunanistan'daki bir üniversiteye kayıt yaptırarak bu dersleri geçmelerini istemektedir. Fakat aynı bölümden mezun

olmuş iki kişiden birisine 2 diğerine 7 fark dersi çıkarabilmektedir. Bunun neden bu şekilde olduğu da bilinmemektedir.

Azınlık içindeki üniversite mezunlarının %95'i Türkiye'deki üniversitelerden mezundur. Ancak bu oran düşmeye başlamıştır. Bu kişilerden çoğunun Yunancası yetersizdir. Adayın sınırsız sınav hakkı olsa da bu fark derslerini geçmek ya hiç mümkün olmamakta ya da uzun yıllar adayın çaba sarf etmesi gerekmektedir. Bunun sonucunda söz konusu gençler iş hayatına atılıp kendi ayakları üzerinde durmak yerine vasıfsız işlerde çalışarak bu sorunlarla mücadele etmektedir.

3.3.2.Kamu Görevine Girerken Ayrımcılık

Batı Trakya Türk azınlığı yaşadığı coğrafyada nüfusun önemli bir kısmını oluştursa da kamuda görev yapma ve istihdam edilme noktasında fırsat bulamamaktadır. Yunanistan makamlarınca azınlık mensuplarında kalifiye eleman bulunmadığı, eğitim düzeylerinin yetersizliği bahane gösterilmektedir. Bunun sonucu olarak göstermelik olarak temizlik işlerinde ve mevsimlik işlerde istihdam edilen az sayıda azınlık mensubu dışında, gerek belediyelerde gerekse valilik bünyesine çalışan azınlık mensubu yok denecek seviyededir. Yunanistan'ın bu hususta ciddi bir ayrımcılık yaptığı gözlenmektedir.

Kamuda istihdamın ötesinde, askerlik hizmeti sürecinde Türk azınlık gençleri geri hizmetlerde bulundurulmakta, ailelerinden uzak bölgelere gönderilmektedir.[42] Üniversite eğitimini Türkiye'de tamamlayıp askerlik görevini yapmak üzere Batı Trakya'ya dönen gençler askerlik süreleri boyunca vasat işlerde (izmarit toplamak, otları kesmek, duvarları boyamak vb) çalıştırılmaktadır. Ancak tezkerelerini aldıklarında aldığı eğitim ile ilgili görev yaptıkları belirtilmektedir. Yunanistan'ın belgeleri bu şekilde de düzenlemesinin

[42] http://www.bttdd.com/as-kamu-grv-ayrimi.html.

tek amacı AB'ye azınlığın herhangi bir ayrıma maruz kalmadığını göstermek istemesidir.

AB tarafından finansal destek sağlanan Vatandaşlık Danışma Bürolarında 2002 -2003 yıllarında azınlıktan 100 civarında kişiye geçici de olsa iş imkânı sağlanması, umutları yeşertse de Batı Trakya'da yerleşik nüfus oranına kıyasla istihdamda adilane bir tutum bulunmamaktadır.[43]

3.4.Batı Trakya'da Basın Yayın

Batı Trakya Türk Azınlığı, Lozan Anlaşması ile kendi dilini kullanabilme hakkına sahip olarak basın yayın hayatında da var olmaya çalışmıştır. Yunanistan, resmi devlet politikasının "Yunanistan da Türk yoktur. Müslümanlaştırılmış Helen vardır." anlayışının bir tezahürü olarak Türkçe yayın yapan gazete ve dergilere karşı baskıcı bir tutum sergilemiştir. Çeşitli dönemlerde bazı gazete ve dergileri kapatmış, bazılarına ciddi miktarda para cezası uygulamış, gazete çalışanlarına hapis kararları çıkarmıştır. Bütün bu yaptırımlara rağmen Batı Trakya Türk Azınlığı kendi basın yayın organlarını ayakta tutmaya gayret göstermiş, bu süreçte mensubu olduğu Yunanistan devletinden hiçbir destek görmemiştir. Hatta yakın zamana kadar Türkiye'den gazete ve dergi girişine izin vermemiştir.[44]

Bununla birlikte Batı Trakya'da Yunanlıların da Türkçe'yi değişik amaçlarla kullandıkları bilinmektedir. Özellikle ticari amaçla (yani bölgede yaşayan Türk halkına mal satabilmek amacıyla) bölgedeki Rum esnafı Türkçe'yi anlaşılır bir biçimde kullanmaktadır. Bu açıdan esas üzerinde durulması gereken husus, Yunan resmi makamlarınca Türkçe'ye asimile amaçlı olarak

[43] Cafer Alioğlu, a.g.e., s.66

[44] Feyyaz Sağlam, Batı Trakya Türkleri Basın Yayın Tarihi, Batı Trakya Araştırma Merkezi Yayınları, İzmir 2002, s.28-31.

yaklaşılmasındadır. Bu gayri samimi tavrın en tipik örneği Yunan Devlet Radyosu'nun bölgede yaptığı Türkçe yayında, başlangıçta "Türkçe Haber" olarak verilen programın bir süre sonra "Müslümanca Haber" olarak sunulması olayıdır. Yunan resmi makamları dışında Yunan politikacıları da benzer bir samimiyetsizliği yıllarca sergilemişlerdir. Batı Trakya Türkleri'nin insan hakları ihlalleri konusunda ciddi ve samimi olarak bir girişimde bulunmamalarına rağmen, seçim zamanları Türk halkından oy alabilmek için, ona kendi dilinde, yani Türkçe propaganda yapan bildiriler, gazeteler, radyo televizyon programları sunmakta hiçbir sakınca görmemişlerdir. Bütün bunlardan da anlaşılacağı gibi, Yunan resmi makamları ve siyasileri kendi vatandaşı olan Batı Trakya Türkleri'nin milli kimlikleri ve dilleri konusunda kesinlikle saygılı ve Avrupa standartlarına uygun bir hoşgörü yaklaşımı içerisinde olmamışlardır.

Batı Trakya'da Türkler de zaman zaman Yunanca yayın faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Gümülcine'de yayınlanan "İleri Gazetesi" Yunan kamuoyuna da seslenerek, Batı Trakya Türkleri'nin problemlerinin çözümü için bir platform oluşturmak amacıyla gazetesini "Embros" adıyla Yunanca da yayınlamaya başlamış ancak 17. sayısından sonra bu girişimini sürdürememiştir. Gününüzde de Batı Trakya Türk basını sayfalarında Türkçe-Yunanca haber, yazı veya reklamlara rastlamak mümkündür. Yine, Yunanlılara İslâmiyeti tanıtmak amacıyla Batı Trakya'da din adamı Hasan Paçaman tarafından hazırlanıp yayınlanan "İslam'dan Damlalar" adlı Yunanca kitaptan da bu noktada bahsetmek uygun olacaktır.

3.4.1.Kitap Yayınları

Yunanistan'da Türkçe kitap yayıncılığı neredeyse yok denecek düzeyde, çok düşük orandadır. Türkçe Yunanca sözlük, azınlığa Yunanca öğretmeye yönelik ders kitabı, az sayıda edebi eser ve din derslerinde yardımcı ders kitabı olarak kullanılabilecek birkaç yayın örnek gösterilebilir.

Yunanlılara İslam'ı tanıtmak amacıyla yayınlanan bir kitap, azınlık çocuklarına Türkçe öğretmek ve azınlık okullarında kullanılmak üzere Yunanlı bir akademisyene hazırlatılan alfabe yayınlanan eserler arasında yer alır. Ancak maksatlı olarak yayınlanmış alfabe azınlık tarafından kabul görmemiş, okullara sokulması hususunda ciddi tepkiler verilmiştir.

Yunanistan, Pomak kimliğini ön plana çıkararak azınlık mensupları arasında ayrışıma sebebiyet vermek amacıyla, Pomakça yayınları teşvik etmekte ve desteklemektedir.

3.4.2.Batı Trakya'da Türkçe Yayınların Bugünkü Durumu

Halen Batı Trakya'da Gümülcine'de Gündem ve Millet gazeteleri Türkçe olarak yayınlarına devam etmektedir. Ayrıca Gümülcine'de, Fiyaka Dergisi, Rodop Rüzgarı, ve Öğretmenin Sesi gibi dergiler yayınlanmaktadır.

Yılda iki ya da üç kitap yayını ve ayrıca, müzik ve kültür ağırlıklı Türkçe radyo yayınları da devam etmektedir. Bu yayınlar Çınar FM, Radyo City, Radyo Joy gibi radyolar aracılığıyla yürütülen yayınlardır.

3.4.3.Batı Trakya Türk Yayıncılığında Sözlü Yayıncılık ve Radyo Yayıncılığı Dönemi

Dünyada son dönemlerde iletişim alanında yaşanan gelişmelere paralel olarak Batı Trakya Türkleri de bölgede Türkçe radyo yayıncılığı yapma şansını elde etmişlerdir. Ağırlıklı olarak Türkçe müzik ve kültür programları yayınlayan bu yerel radyolar Gümülcine ve İskeçe'de kurulmuşlardır. Radyo City, Radyo Joy yayınları iyi niyetle ve zor şartlar altında Batı Trakya Türk yayıncılığına yeni bir boyut kazandırabilmiştir.

Bu konuyla ilgili olarak mülakat yaptığımız 2019-Mayıs ayına kadar görev yapmış olan İskeçe Mustafçova Belediye Başkanı Cemil Kabza'nın görüşleri (Ekler içinde tam metin olarak ayrıca verilmiştir) özet olarak şu şekildedir:

> *"Yunanistan'da ve Avrupa'da basın özgürlüğü var mıdır? Evet vardır. Özgürlük anayasa ve yasalarla garanti altına alınmıştır. Peki, uygulanıyor mu? Diye sorarsanız: Kısmen derim. Azınlık basın yayın organlarına yönelik ayrımcılık yapılıyor mu, görünüşte hayır, fiiliyatta evet! Şahsen yazdığım bir makale yüzünden 1 milyon EURO tazminat talebiyle yargılandım. Aylarca mahkeme salonlarında sürüklendim ve sonunda 25 bin Euro para cezasına çarptırıldım. Sadece ben değil, Batı Trakya'da kalem oynatan neredeyse herkes hakim karşısında çıkmış, ufak da olsa hapis ve para cezası almıştır. Azınlık basını siyasi, adli ve ekonomik baskı altında tutulmaktadır. Sonuçta basın özgürlüğü var mıdır sorusuna EVET derim, ama özgürce, kanunlar çerçevesinde yazamadığımızı da belirtmekte fayda vardır."*

3.5.Can ve Mal Güvenliği

Bir devletin yurttaşlarına her türlü haktan önce sağlanması gereken huzur içinde yaşama ile can ve mal güvenliği hakkı geçmişte özellikle Kıbrıs sorunu alevlendikçe bozulan Türk-Yunan ilişkilerine paralel olarak daralmış, zaman zaman da ortadan kalkmıştır. Fakat son yıllarda görülen ve çok önemli sonuçlara yol açan saldırı olayları artık bu hakkın Kıbrıs sorunu nedeniyle değil, azınlığın Türk kimliğini ileri sürmekte direnmesi nedeniyle yadsınmaya başladığını göstermektedir. Bu nedenle, bu hakkın engellenmesini iki bölümde incelemek uygun olacaktır.

3.5.1.Polis Baskısı, Tahrikler ve Ölüm Tehditleri

Türkiye ile Yunanistan'ın arası her ne zaman bozulsa, Batı Trakya Azınlığı zor günler yaşamış ve birtakım tahrikler ile kişisel zorbalık olaylarından cami yakmaya dek uzanan saldırılarla karşılaşmışlardır.

1970'li yıllarda görülen ev yakma teşebbüsleri, mezarlık ve camilere yapılan saldırılar, belediye hizmetlerinin kısıtlanması, ticari faaliyetlerin engellenmesi, kişilerin bizzat kolluk kuvvetlerince şiddete maruz kalması, gece saatlerinde yaşanan sokak olayları azınlık açısından yaşanmış acı durumlardır.

Yakın dönemde, tahrik ve saldırı olayları yaşanmıştır. Mayıs 1988'de Gümülcine'de Tabakhane ve Yüksek Mescit camilerine bomba atılmıştır. Ayrıca aynı kentte Ekim 1988'de bu sefer Yusuf Hoca ve Şehreküstü camileriyle Kırmahalle Türk İlkokulu'nun camları kırılmıştır.

Nisan 1990'da ise Gümülcine'de bazı azınlık gençleri caddelerde tartaklanarak, bunun sonucunda içlerinden beş tanesi yaralanmış ve bir Türk Kahvesi'ne ateş açılmıştır. 10 Ekim 2015 tarihinde Gümülcine'de bulunan Yeni Cami'nin kapısına "Türkler Dışarı" yazılmış, 19 Mayıs 2019 tarihinde İskeçe merkezdeki Sunne Camisine çok sayıda yumurta atılmış, "Pontus, unutmuyorum 1919" ifadesiyle Atatürk'e ağır hakaret içeren yazılar yazılmıştır.

3.5.2. Kitlesel Olaylar

3.5.2.1. 29 Ocak 1988 Yürüyüşü; Birliklerin Kapatılması ve Davos'un Etkisi

Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği ve Gümülcine Türk Gençler Birliği'nin kesin kapatılması kararı Yargıtay'da 4 Kasım 1987'de görüşülerek

karara bağlandığı ve 20 Kasım'da ilgili karar yayımlandığı halde, azınlık bu durumu ancak 5 Ocak 1988'de birliklerin Selanik'teki avukatı Profesör Laclas'ın uyarısı üzerine öğrenebilmiştir. Dernekleri kapatılma ve dolayısıyla Batı Trakya'da "Türk" adının yadsınması kadar, böylesine önemli bir kararı öğrenmenin iki ay almış olması da, büyük olasılıkla, tepkinin yoğun olmasına katkı sağlamıştır. Ardından hükümet sözcüsü Rubatis'in Yunanistan'da Türk varlığının bulunmadığını söylemesi de bu duruma tuz biber ekmiştir.

Birliklerin kapatılmasına tepki olayının iyi anlaşılmasının, 30 Ocak 1988 günü gerçekleşen Özal ile Papandreu'nun ünlü Davos Buluşması bağlamında ele alınmasına bağlı olduğu söylenebilir. O dönemde Özal bu buluşmayı çok istemekteydi. Yunan Yargıtayı, birliklerin kapatılma kararını böyle bir ortamda almıştır. Türkiye'nin bu dönemde söz konusu gelişmelere tepki gösterecek hali bulunmamaktadır. Tam tersine, Davos'a giden süreçte Batı Trakya'nın adı hiç geçmemiştir. Azınlık, Batı Trakya sorununun her zamanki gibi marjinal bir konu sayıldığını görmüştür. Bu anlayış büyük tepki yaratmıştır. Nitekim Türkiye basınında da "Batı Trakya Türkleri Davos'tan Umutsuz" ve "Türklere Ağır Baskı Var" diye haberlerin çıktığı görülmektedir.

25 Ocakta toplanan Azınlık Yüksek Kurulu, protesto yürüyüşü yapılmasına, azınlık okullarının eğitime bir günlük ara verilmesine, eylem kararının ilgili devlet kurumlarına telgraf yolu ile bildirilmesine ve alınan karaların yürütülmesi için bir komisyon kurulmasına karar vermiştir.

Komisyon kararıyla 29 Ocak Cuma günü, Cuma namazı sonrası Gümülcine Eski Cami önünden valiliğe kadar yapılması karar verilen yürüyüş, Yunan makamlarınca Hristiyan halkın da aynı gün, aynı saat ve aynı güzergâhta eylem gerçekleştirmek için izin talebinde bulunduğunu gerekçe gösterilerek yasaklanmıştır.

Batı Trakya Türk Azınlığı kararlılık göstererek kadınlı erkekli binlerce insan sokağa dökülmüş, Eski Camide toplanmak üzere harekete geçmiştir. Civar kasaba, köy ve şehirlerden katılımın engellenmesi için belirlenen noktalara Yunan kolluk kuvvetlerince barikatlar kurulmuş, Yeni ve Eski Cami kapatılarak namaz için izin verilmemiştir. Bu iki camide Cuma namazı kılınmasına engel olununca, diğer tüm camilerdeki halk özgürlüğün olmadığı yerde Cuma kılınmaz diyerek camileri terk etmiş, eyleme destek vermek üzere toplanma alanına doğru harekete geçmiştir.

Çarşı merkezinde toplanan halk, milletvekili Ahmet Faikoğlu'nun konuşması sonrası dağılma aşamasındayken, polis tarafından şehrin çeşitli noktalarında tutuklamaların yapıldığı ve şiddet uyguladığı haberleri gelince tepki göstermiş, buna karşılık olarak da Yunan polisi gruba müdahale etmiştir. Polisin sert müdahalesi sonrası onlarca azınlık mensubu yaralanmıştır.

3.5.2.2. 23-24 Ağustos 1991 İskeçe Saldırısı

Yunan makamları 182 sayılı Müftülük Kararnamesi'ni işletmiş ve İskeçe'ye Mehmet Emin Şinikoğlu adlı kişiyi "yoğun güvenlik önlemleri altında" getirerek 22 Ağustos 1991 günü müftü yapmıştır. Yaşanan itişme sırasında Müftü Naibi Mehmet Emin Ağa düşerek başından yaralanmış, arkasından da açlık grevine başlanmıştır. Ertesi gün azınlıktan 500 kişilik bir grup yeni müftü olayını protesto için sokakta oturma grevine girişmiştir. Sayılarının 150 kadar olduğu bildirilen bir "Yunan fanatik grubu" grevcilere 23 Ağustos'ta gece saat 01.00 sularında taş, şişe ve sopalarla saldırıya geçmiştir. Sabaha dek süren saldırı sonucu 15 kadar Türk azınlık mensubu hastanelik olmuş, bu arada İskeçe merkezindeki azınlık dükkânları polisin müdahale etmekten kaçındığı saldırganlar tarafından tahrip edilmiştir.[45]

[45] Baskın Oran, a.g.e., s. 183-190

3.6.Siyasal Sorunlar

Batı Trakya Yunanistan'a bırakıldığı günden beri başa gelen Yunan yönetimleri Türk Azınlığını kendileri için bir tehlike olarak görmüşlerdir. Bu düşünceden hareketle uygulanan politika "Türk Azınlığını göçe zorlamak veya göç edilmediği takdirde ise bu toplumu asimile edebilmektir."

Türk azınlığının arzusu doğup büyüdüğü Batı Trakya'da vatandaşlık haklarından eşit olarak istifade ederek Yunan Devleti'nin ırkına, diline, dinine, kuruluşlarına eğitimi ile gelenek ve göreneklerine saygı duymasıdır. 9 Haziran 1975 tarihinde Yunan Parlamentosu tarafından kabul edilen Yunan Anayasası insan haklarına saygılı, modern bir anayasadır.[46] Bu anayasanın 4/1 maddesi bütün Yunanlıların yasa önünde eşit olduklarını ilan etmektedir. Anayasa'nın 4/3 maddesine göre yasalarla belirtilmiş niteliklere sahip olanlar, Yunan vatandaşı sayılmaktadır. Yunan uyrukluğunun kaldırılması yalnız isteyerek başka bir devletin uyrukluğuna girmek ya da ulusal çıkarlara aykırı olarak yabancı bir memlekete hizmet etmek gibi hallerde yasanın özel olarak öngördüğü şartlar ve işlemler ile mümkündür. Madde 5/1'e göre, "herkes başkalarının haklarına ve anayasa hükümlerine göre ya da ahlak kurallarına tecavüz etmemek şartıyla kendi kişiliğini geliştirme memleketin sosyal, ekonomik ve siyasal hayatına katılmak hakkına" sahiptir. Madde 5/2'ye göre ise Yunan egemenliği altında bulunan herkesin hayatı, namusu ile özgürlüğü, milliyet, ırk, din, dil, inanç ve siyasi kanaat ayrıcalığı gözetilmeden herkes devletin himayesinde yer almaktadır. Uluslararası hukukun öngördüğü durumlarda ise istisnalar olabilir. Ayrıca özgürlük için yaptığı faaliyetlerden dolayı aranan yabancının iadesi yasaktır.[47] Ancak söz konusu hükümlerin azınlığa karşı uygulanmasında ciddi ihlaller yaşanmıştır.

[46] Cafer Alioğlu, a.g.e., s. 44
[47] Mehmet Koca, Yunanistan Anayasası, Görsel Medya, Bursa 2001, s.11-12.

3.6.1.Batı Trakya Türkleri'nin Siyasal Sisteme Katılımı ve Baskılar

Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı eskiden beri ülkenin belli başlı partilerinden en az birer milletvekili çıkarmış, partiler de azınlığın oylarını alabilmek için Türk adayları listelerden eksik etmemiştir. Bununla birlikte, bu partiler azınlığın sorunlarına kayıtsız kalmış, bu milletvekilleri tarafından azınlık sorunları dile getirilmeye kalkıldığından "parti disiplini" kavramıyla karşılaşmışlardır.

Türk kimliğinin vurgulanmaya başlandığı 1980'lerde ise azınlık arasında "bağımsız milletvekili" kavramı gelişmeye başlamıştır. Bu fikir ilk kez 1985 seçimlerinde denenmiş ancak başarısız olunmuştur.[48]

Yunanistan nüfusunun %2'sini oluşturan 120.000-130.000 nüfuslu Batı Trakya Türkleri'nin Yunan Parlamentosu'nda yer alan ilk bağımsız temsilcileri, Haziran 1989 ve Nisan 1990 seçimlerinde bağımsız listelerle kazanan Dr. Sadık Ahmet ve Ahmet Faikoğlu'dur. 1990 yılında, milletvekili çıkarmak için 240.000 oyun kazanılmasını gerektiren % 3'lük genel seçim barajının uygulanması, Türklerin parti veya bağımsız milletvekili yolu ile siyasal temsil olanaklarını ortadan kaldırmıştır. Böylece 22 Eylül 1996 seçimlerinde Türkler, Yunan Parlamentosu'na, ancak PASOK, Yeni Demokrasi ve Sinaspismos listelerinden aday olarak Türk milletvekilleri aracılığı ile girebilmişlerdir. Türk kimliğinin varlığı resmen kabul edilmediğinden dolayı temsile esas konu edilen, dinsel kimliği ile öne çıkarılan Müslüman topluluğudur.[49]

---

[48] Baskın Oran, a.g.e., s.204

[49] Faruk Sönmezoğlu, Uluslararası Politikada ,Yeni Alanlar Bakışlar, Der Yayınları, İstanbul 1998, s.207.

Ülke çapında %3'lük baraj sistemine göre bir bağımsız milletvekilinin seçilebilmesi için Yunanistan'daki tüm oyların en az %3'ünü alması gerekmektedir. Bağımsız milletvekilleri için ülke barajı getirilmesi, dünyanın hiçbir yerinde görülmemiş bir uygulamadır.

Türk Azınlığın Yunan Parlamentosu'na gönderdiği bağımsız milletvekillerinin soru önergeleri, Parlamento'nun gündemine alınmamaktadır. Ayrıca, Dr. Sadık Ahmet ve Ahmet Faikoğlu, Yunan Parlamentosu'nun kapalı oturumlarına alınmamaktadır. Her ikisi de Yunan Parlamentosu'nda ve basında "Türk Casusu" olarak nitelendirilmektedirler. Son olarak Dr. Sadık Ahmet'ten sonra Ahmet Faikoğlu'nun da dokunulmazlığının kaldırılması istenmiştir.

3.6.2.Demografik Baskı

İkili ve uluslararası anlaşmalara aykırı olarak Batı Trakya'da Müslüman Türk nüfusunu azaltması ve Hristiyan nüfusu çoğaltılması, SSCB'den getirilen göçmenlerin bölgeye yerleştirilmesi, Türklere ait arazilerin kamulaştırılması ve baskı politikası ile Türkleri göçe zorlaması sonucu demografik yapıyı bozmaya çalışan Yunanistan, Rodop ilinde (Gümülcine) "Romania", İskeçe'de ise " Ektenepol" adında göçmen yerleşim alanları kurmuştur.

Yunanistan'ın uluslararası hukuka ters düşen bu icraatları sonucu bölgeye ciddi sayıda göçmen yerleştirilmiş, bu kişilerin barınma, ekonomik ve sosyal ihtiyaçları karşılanmıştır. Bu sayede güçlendirilen göçmenler, bölgede güvenlik sorunları çıkarmaya başlamış ve Batı Trakya Türk azınlığı için tehdit unsuru oluşturmuştur. Özellikle azınlığa yönelik yıldırma politikasının bir unsuru haline gelmiştir.

Batı Trakya'daki Hıristiyan nüfus artışını teşvik etmek amacıyla 1999 yılı başı itibarıyla Başpiskopos tarafından alınan kararla üç çocuklu ailelere

maddi yardımda bulunulmuş, bu sayede demografik yapının değişimi sağlanmaya çalışılmıştır.[50]

3.6.3.Vatandaşlık Yasası'nın İptal Edilen 19. Maddesi

Yunan Vatandaşlık Yasası'nın "Yunan asıllı olan - Yunan asıllı olmayan Yunanistan vatandaşları" şeklinde ırk ayrımına dayanan 19. maddesine göre her yıl yüzlerce Batı Trakya Türkü Yunan vatandaşlığından atılmaktadır.

19. maddeye göre, "Geri dönmemek niyetiyle Yunanistan topraklarını terk eden Yunan kökenli olmayan bir kimse, Yunanistan vatandaşlığından atılabilir. Bu konuda Vatandaşlık Komisyonu'nun uygun görüşü üzerine İçişleri Bakanı karar verir"

Bu madde, Yunan Anayasası'nın bütün Yunan vatandaşlarının etnik köken, din ve dil ayrımı yapılmaksızın yasalar önünde eşit olduğunu ve seyahat özgürlüğüne sahip olduklarını bildiren 4, 5 ve 14. maddelerine aykırıdır. "Yunan kökenli" Yunanistan yurttaşları, yıllarca dışarıda kalsalar bile vatandaşlıklarını kaybetmemektedirler.

Gerçekte Batı Trakya Türklerinin vatandaşlıktan atılmaları 19. maddeye bile uygun olarak yapılamamaktadır. Türk azınlığı mensupları, Yunanistan sınırını terk edip başka bir ülkeye gittiklerinde, sınırdaki Yunan polisi bir teleks aracılığıyla ayrılan bir Türk'ün adını Atina'daki Emniyet Müdürlüğü'nün ilgili bölümüne göndermektedir. İçişleri Bakanlığı da hiçbir araştırma yapmadan belli aralıklarla bu listelerden bazı kişileri seçerek vatandaşlıktan atıldıklarını ilan etmektedir. Bu nedenle vatandaşlıktan atılanların arasında bebeklerin, Yunan

[50] http://www.bttdd.com/as_demografik_baski.html.

ordusunda askerlik yapmakta olan Türk gençlerinin ve öğrencilerin bulunması şaşırtıcı bir durum arz etmemektedir.

ABD Dışişleri Bakanlığı'nın 1991 İnsan Hakları Raporu'na göre 1988'de en az 122, 1990'ın Haziran ayı itibariyle de 66 Batı Trakya Türkü vatandaşlıktan çıkarılmıştır. Son olarak Şubat 1991'de 544 Batı Trakya Türkü vatandaşlıktan atıldı. Bunların arasında 3 yaşındaki bebekler, 100 yaşını geçmiş kişiler ve atıldığı sırada Yunan Ordusu'nda askerliğini yapmakta olan Türkler bulunmaktadır.[51]

19. maddenin iptalinden sonra, durumu düzeltecek pek bir şey yapılmadığı görülmektedir.[52] Az sayıda istisna dışında, vatandaşlıktan atılanlar Yunanistan vatandaşlığını geri kazanmış değildir. Hali hazırda, yurt dışında yaşayan binlerce vatansız insan bulunmaktadır. Ülkeyi hiçbir zaman terk etmeyen Yunan vatandaşlarının 19. madde kapsamında (geri dönme niyeti olmaksızın ülkeden ayrılmış olmak) vatandaşlıktan atılmaları anlaşılır bir durum olarak değerlendirilmemektedir. Yunan Hükümeti vaatlerine rağmen, söz konusu vatansız insanlardan belli bir bölümüne vatandaşlık verilmiş ve bu da sanki söz konusu kişiler sıradan üçüncü ülke vatandaşlarıymış gibi bir naturalizasyon (vatandaşlığa alma) süreci yoluyla yapılmıştır. Müslüman Türk Azınlığı'nın üyelerinin Yunan vatandaşlığından çıkarılması ve sonuçta ortaya çıkan vatansızlık olgusu da uluslararası anlaşmaların, özellikle de AB Müktesebatının ihlalidir. Buna ilave olarak, Yunanistan'ın Avrupa Birliği'ne giriş tarihi (1981) itibariyle, Yunanistan vatandaşları ortak AB sınırları dâhilinde "Avrupa Vatandaşlığı" haklarını; serbest dolaşım, istihdam, mülkiyet hakları vb. hakları kazanmışlardır, ancak bu haklar da ihlal edilmiştir. Yunanistan'ın bir yasal düzenlemeyle ve mağdurların vatandaşlıklarını tekrar kazanmak için başvurmalarını sağlayacak pratik bir yöntem uygulamaya koyarak, Vatandaşlık

[51] Uluslararası İlişkiler Ajansı(İNAF), Türk Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Türkleri Sorunu, Promat Basım, İstanbul 1992, s.20.

[52] Cafer Alioğlu, a.g.e., s.61-64

Kanunu'nun 19. maddesi uyarınca yürürlüğe konan tüm vatandaşlıktan çıkarma kararlarını iptal etmek suretiyle genel bir çözüm sunarak, bu tarihi hatayı düzeltmesi gerekmektedir. Ayrıca Yunanistan'ın, Yunan vatandaşlığına tekrar geçmeyi talep etmesine bakılmaksızın, 19. madde mağdurlarına ve bunların ailelerine, vatanlarını ve akrabalarını kolayca ve onları engellemeksizin ziyaret etme imkânı tanınması beklenmektedir.

Bu bağlamda yaşanmış bir olayın bu noktada anlatılması uygun olabilir. "25 Eylül 2004 tarihinde İskeçeli bir bayan soydaşımız, Türkiye'ye gitmek üzere Kipi sınır kapısına varır. Pasaportunu polise uzatır. Polisin pasaportu otomatik kontrol makinesine sokmasıyla kadını içeriye çağırması beraber olur. Binanın içine geçen bayana kimliğinin (taftotita) yanında olup olmadığını sorarlar. Yanımda diyen bayan kimliğini çıkarıp polislere verir. Polisler amirleriyle kısa bir görüşme yaptıktan sonra, bayana pasaportuyla kimliğine el konulduğunu bildirirler. Bunun nedenini "Vatandaşlıktan iskat edilmişsiniz, durumunuzu İskeçe'ye gidip orada halletmeye çalışın" diyerek açıklarlar. Çaresiz İskeçe'ye dönen soydaşımız, bir avukata başvurarak neler olup bittiğini öğrenmeye çalışır. Belediye'den alınan belgede 1979 senesinde vatandaşlıktan iskat edildiği kaydı vardır. Hâlbuki 2003 senesinde aynı belediyeden alınan aynı belgede, belediye kütüklerinde vatandaş olarak kayıtlı bulunmakta olduğu ortaya çıkar."

Bu olay çerçevesinde düşünüldüğünde, 1979 senesinde vatandaşlıktan iskat edilmiş bu bayanın iskat kararının 2004 senesine kadar belediye kütüklerine kaydedilmemiş olması hayret verici bir durum olarak değerlendirilebilir. Aynı şekilde, söz konusu bayanın 1979 senesinde vatandaşlıktan iskat edilmiş ise, bu iskat kararına rağmen 2004 senesinin Eylül ayına kadar devamlı pasaport almış olması ve bu iskat kararına rağmen yine 2004 senesinin Eylül tarihine kadar kimliğinin (Taftotası) elinde bulunması da açıklanabilir bir durum arz etmemektedir. Bu devlet anlayışı kendi vatandaşını 1979 senesinde iskat eden bir zihniyeti barındırmasının yanı sıra, bu iskat kararını

da 25 sene sonra belediye kütüklerine kaydettirmesi açısından eleştirilmeyi hak etmektedir.

Bu olayın iki türlü izahı mümkündür: Birinci izah, bayan soydaşımız gerçekten 1979 senesinde Vatandaşlık Yasası'nın 19. maddesi gereğince vatandaşlıktan iskat edilmiş, bürokratik bir hatadan dolayı da bugüne kadar, karar Mustafaçova Belediyesi'ne tebliğ edilmemiştir. Bu durum şimdi anlaşılmıştır ve iskat kararı şimdi belediye kütüklerine kaydettirip bayanın pasaport ile kimliğine el konularak "haymatlos" durumuna düşürülmüş, bu durumda bu karar geçersiz hale gelmiştir. Çünkü Danıştay'ın 602/2003 sayı ve tarihli kararına göre, bu kadar uzun bir süre sonra tebliğe edilen idari bir karar geçersiz sayılmaktadır.

İkinci izah ise, 19. maddenin iptal edilmiş olmasına rağmen bugün bile 2004 senesinde Yunanistan'ın vatandaşlarını iskat etmeye devam etmesidir. Günümüzde iskat edilen kişilerin eskiden iskat edilmiş gibi gösterilmesidir. Her Batı Trakya Türkü hala Yunanistan vatandaşı olup olmadığını kontrol etmek durumundadır.

3.7.Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığın Kimlik Sorunu

Yunan hükümeti, sınırları içinde bir Türk azınlığın bulunduğunu reddetmektedir. Yunanlı yetkililer ve hükümet sözcüsü, Batı Trakya'da Türk bulunmadığını iddia etmektedir. Türklere karşı düşmanca davranan ve Atina'nın Batı Trakya'daki asimilasyon operasyonunu yürüten İskeçe (Ksanti) Valisi Constantin Thanapulos, Batı Trakya Türkleri'ne yapılan baskıları yerinde görüp incelemeye gelen uluslararası kuruluşların temsilcilerine, "Batı Trakya'da Türk azınlığı yoktur. Lozan Antlaşması sadece Yunanistan'daki Müslümanlardan bahsediyor" demektedir. Başbakan Constantin Mitsotakis ise 18 Haziran 1990 tarihinde Washington'da kendisine bu konuda soru soran gazeteciye verdiği

cevapta, "Yunanistan Türkleri yoktur, Batı Trakya'da Müslüman Yunanlılar vardır. Lozan Antlaşması ile öngörülen budur" demiştir.[53]

Yunanistan tarafından sürekli ileri sürülen "Yunanistan'da Türk yoktur, ,Müslüman vardır "tezi Lozan'a dayandırılmaktadır. Oysa Türkiye de yaşayan, Türk pasaportu taşıyan rumlar ile, Yunanistan'da yaşayan ve Yunan pasaportu taşıyan Türklerin ayırt edilmesindeki en temel olgu din olgusudur. Ayrıca Osmanlı, ümmet temelli bir yapı olduğundan tebaası müslim – gayrı müslim olarak tanımlanmıştır. Osmanlı bakiyesi olan Batı Trakya azınlığının böyle tanımlanması son derece doğaldır. Türkiye ve Yunanistan arasında azınlıkların karşılıklı olarak değişimini öngören 30 Ocak 1923'te imzalanmış olan sözleşmede Türk ve Rum tabiri yer almıştır. "Türk ve Rum Ahalinin Mübadelesi Ahitnamesi" adlı sözleşmede değişime tabi olacakların Türk ve Rum milletine mensup oldukları belirtilmiştir. Azınlığın mübadil olmadığının ispatı olan Etabli Belgesinde Müslüman tabiri yerine Türk tabiri yer almaktadır. Ayrıca Yunanistan çeşitli zamanlarda, resmi belgelerinde, hatta 1954 yılında çıkan 3065 sayılı yasada Türk okullarından söz etmektedir.[54]

31 Ağustos 1995 tarihinde yapılan Uluslararası Batı Trakya Paneli'nde Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Genel Başkanı Taner Mustafaoğlu yaptığı konuşmada şöyle söylemektedir: "Yunan devletinin 1980 sonrası başlattığı 'Batı Trakya'da Türk yoktur' kampanyası çağımızın en temel insan haklarından biri olan "kendi etnik kimliğini vurgulama" hakkından bizleri alıkoyamaz. Öyle ki Batı Trakya'da 31 Ağustos 1913'te kurulan Batı Trakya Türk Cumhuriyeti tarihe "ilk Türk Cumhuriyeti" olarak geçmiştir."[55]

---

[53] Uluslararası İlişkiler Ajansı(İNAF), Türk Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Türkleri Sorunu, Promat Basım, İstanbul 1992, s.38.

[54] İlker Alp, Batı Trakya Türkleri.,s.637, Ayrıca bkz. Adil Özgüç, Batı Trakya Türkleri, İstanbul, Kutluğ Yayınları,1974,s.13

[55] Basın Açıklaması, Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Genel Merkezi, 19 Ocak 2005

Ana dilinin Türkçe olması, gelenek ve görenekler, din ile milli duygu ve düşünceler ve tarihi hakikatler azınlığın Türk olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu güneş kadar açık ve net bir hakikat iken Yunan devlet yetkilileri ile yönetimin her kademesinde toplumun ırkı inkâr edilerek yalnız "Müslüman" olduğu ileri sürülmektedir. Daha da ileri gidilerek toplumun ırkının Yunan olduğu dahi söyleme cüreti gösterilmektedir. Bu iddiaların savunulabilmesi için 1927 yılında kurulan "İskeçe Türk Yurdu" (İskeçe Türk Birliği), 1928 yılında kurulan "Gümülcine Türk Gençler Birliği", 1936 yılında kurulan "Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği" kapatılmış, "Batı Trakya'da Türk yok. Türk sadece Türk vatandaşlığını ifade eder" fikrinden hareket edilerek Bidayet, İstinaf ve daha sonra da Temyiz Mahkemesi kararları ile bu birliklerin kapatılması onaylanmıştır.

Yunan devletinin bu uygulaması, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin 14. maddesine aykırı bir uygulamadır. Sözleşmenin 14. Maddesinde: "Bu sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma cinsiyet, ırk, dil, renk, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğuş veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrım gözetilmeksizin sağlanır" ifadesi yer almaktadır. Yunanistan'ında taraf olduğu 19-21 Kasım 1990 tarihinde Paris'te imzalanan Paris Şartı'nda aynen şöyle denilmektedir: "Diğer yönden evrensel insan harklarının bir parçası olarak, kişinin milli bir azınlığa bağlı olmasına son derece saygı duyulmasını kabul ediyoruz".

Bir grup Yunanlı öğrenci 1993 yılında, Atina'nın Omonia Meydanı'nda dağıttıkları bir bildiride Batı Trakya'daki azınlığa "Müslüman" değil de "Türk" dedikleri için bazılarının hapis cezasına çarptırıldıkları belirtilmektedir. Türk kelimesine ve Türklere bu derece karşı çıkan ve Batı Trakya'da Türk olmadığını iddia eden Yunanistan, Ek 1'de görüleceği gibi 1961 yılında Yunan makamlarının verdiği ilkokul diplomasının bir tarafından Yunanca bir tarafında Türkçe bilgilerin yer almasıyla beraber "Türk İlkokulu" ibaresi de bulunmaktadır.

Öyleyse o dönem var olan Türkler ‘in şu anda olmadığı gibi bir durum söz konusu değildir. Buradan hareketle, Yunanistan’ın Batı Trakya’da Türk varlığını kabul etmek zorunda olduğu aşikârdır.

Yunanistan’da Yargıtay Genel Kurul Savcısı, iddianamede ülkenin kuzeydoğusundaki Batı Trakya Türklerinin kendilerini “Türk” olarak adlandıramayacaklarını belirtmiştir. 1984 yılında Dönemin Valisi’nin talebi üzerine kapatılan İskeçe Türk Birliği ile ilgili kararı Yargıtay Genel Kurulu’nun Kasım ayı sonunda karara bağlanması beklenmektedir.

Savcı Dimitris Linos’a göre, bu derneğin amacı, Yunan kamu düzenine ve Lozan Antlaşması’na aykırıdır. Bunun nedeni Dernek’in, Yunanistan’da bir Türk azınlığı yaratmaya çalışmasıdır. Hâlbuki Lozan Antlaşması’na göre, Yunanistan’da sadece “Müslüman” bir azınlık tanınabilmektedir.

Yaklaşık 100 bin kişilik azınlığın statüsünün belirlendiği Lozan Antlaşması’na dayanarak, Yunanistan Batı Trakya Türklerini “Müslümanlar” olarak tanımaktadır. 1927 yılında kurulan 2.400 üyeli İskeçe Türk Birliği Başkanı Çetin Mandacı’ya göre, dernek, kapatıldığı tarihe kadar izinsiz hiçbir şey yapmamış, sorun yaşamamış ve herhangi bir rahatsızlık yaşatmamıştır.Linos’a göre ise derneğin adında “Türk” sıfatının kullanılması yanlıştır, çünkü bu, Yunanistan’da Türk azınlığın olduğu imajını yaratmaktadır.

Helsinki İnsan Hakları İzleme Örgütü’nün Yunanistan bürosu, Linos’un açıklamalarını, “azınlığın kendi kararını verme hakkını” ihlal ettiği gerekçesiyle kınamıştır. Örgüte göre, Savcı, Avrupa Konseyi’nin 2004 Haziran ayında Türk ve Makedon Azınlığın ifade özgürlüğüne saygı duyması yönünde Yunanistan’a verdiği tavsiyeye karşı çıkmaktadır.

İskeçe Türk Birliği Yargıtay’ın bütün hâkimleri tarafından Lozan Barış Antlaşması’nın “Müslim veya Gayri Müslim” tarifine dayanarak faaliyet

göstermesini reddetmiştir. Bu durumda, vatandaşı olunan ülkenin yasaları Batı Trakya Türklerine "Türk" ismi ile dernek kurulamayacağını belirtmiş olmaktadır.

AİHM'den ilgili kararın çıkmasına kadar, Yüksek Mahkeme'nin kararına hem saygı duyma hem de aynen uygulama durumu söz konusudur. Hep beraber ümit edilmelidir ki "en azından benim kişisel düşünceme göre" AİHM, Yargıtay'ın 78 yıl boyunca Türk ismi ile faaliyet gösteren İskeçe Türk Birliği'ni "buraya kadar Türk Birliği idiniz bundan sonra bu ismi kullanamazsınız" kararı gibi bir sonuca varmayacaktır.

Elbette bir ülkede iç hukuku ve düzeni yürütmek için yasalar vardır. Zaten bunun böyle olması normaldir. Buna herhangi bir kimsenin itirazı bulunmamaktadır. Ancak, bir derneğin 78 yıl önce bir isimle kurulmuş ve bu süreç içinde hiçbir yasa dışı faaliyet göstermemiş olması durumu söz konusudur. Derneğin tüzüğü aynı ülkenin mahkemesi tarafından aynı isim ile üç defa onaylanmıştır. Ancak daha sonra derneğin bu isimle faaliyet gösteremeyeceği bildirilmiştir. Bu durumun pek şık olmadığını belirtmek yerinde bir ifade olmaktadır.

Bugün Batı Trakya Türkleri şuna çok üzülmektedir. Geçen süreç içinde hiçbir yasaya aykırı hareketi görülmemiş, daima bölgesindeki insanlara örnek bir faaliyet göstermiş olan ve vatanın en zor anlarında, en önde göğüs gererek hizmet etmiş olan bu müessese, 2005'te bütün dünya ulusları, bir ekonomi, bir yasa, bir yönetim şekline girerken onur incitici bir durumla karşı karşıya bırakılmıştır.

Bu sebeple, bütün Batı Trakya Türkleri, İskeçe Türk Birliği Mahkeme kararına itiraz edecek bir üst mahkeme olarak kabul edilen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne giderek hem hakkını arayacak, hem de Batı Trakya Türkleri'ni bu duruma getiren dar görüşlü yöneticilerini mahkemeye şikâyet edecektir.

Türk Birliği ismiyle çalışan İskeçe Türk Birliği Derneği'nin iki unsur yani Türkler ve Yunanlılar arasında ciddi sürtüşmelere sebep olması halinde bölgede huzurun bozulması söz konusu olabilir. Bu durum fikrini beyan eden kişilerin mevkii ne olursa olsun Yunanistan'ın en sadık insanları olan Batı Trakya Türkleri'ne dünyada yapılmış en büyük hakaret olarak değerlendirilmelidir. Batı Trakya Türkleri "Türk" ismi ile derneklerini devlet mahkemelerinin onayladığı tüzükleriyle seksen yıla yakın yönetmişlerdir. Bunun böyle olduğundan ilgili derneğin kapatılmasına karar veren muhterem insanların da haberinin olduğu düşünülmelidir.

Bu konuda, en fazla güce giden ve bir türlü anlaşılamayan olay, devletin birçok bölümlerinde "Batı Trakya'da Türk vardır" ifadelerinin önceden beri yer almış olmasıdır. Geçmişte bu ifadelerin aynı devletin insanları tarafından bu şekilde kabul edildiği halde şimdi hangi sebeple bu durumun değiştiğine Tanrı'nın bir kulunun çıkıp da cevap verebilmesi gereklidir. Batı Trakya Türkleri bu sorunun cevabını beklemektedir.

Lozan Barış Antlaşması'nda Batı Trakya Türkleri'ne atıfta bulunan cümleye istinaden böyle karar verildiği iddia ediliyorsa o zamanda Yunanistan'ın Kurucusu Elefteryos Venizelos'un sözlerinin bu dünyada ki bütün akıllı insanlara hatırlatılması gereklidir. "İstanbul Rum Azınlığı ile Batı Trakya Türk Azınlığı vatandaşı oldukları devletlerin manevi ve maddi menfaatlerine sadakatle bağlılıkları ile buna en büyük katkıyı yapacaklardır. İki ulusal azınlık bu temel görevlerine uygun olarak şüphesiz iki ülke arasındaki dostluk ve işbirliğine katkıda bulunacaklardır."

Bu yukarıdaki fikri beyan eden Büyük Yunanistan'ın Kurucusu'na "Batı Trakya'da Türk yoktur" diyenlerin saygısızlık edip etmediği sorulması gereken bir diğer sorudur. Bu durumda, dünyanın en büyük politikacısı ve diplomatı kabul edilen bu Zat-ı Şerif'in yukarıda beyan ettiği Ulusal Rum ve Türk azınlıkları cümlesinin inkâr edilmesi söz konusu olmaktadır.

Öyle görülüyor ki, İskeçe Türk Birliği serüveni gündemi daha çok meşgul edecek bir problemdir.

Bu konuyla ilgili olarak mülakat yaptığımız 2019-Mayıs ayına kadar görev yapmış olan İskeçe Mustafçova Belediye Başkanı Cemil Kabza'nın görüşleri (Ekler içinde tam metin olarak ayrıca verilmiştir) özet olarak şu şekildedir:

"Batı Trakya Türklerinin milli ve dini hakları uluslararası ve ikili anlaşmalarla garanti altına alınmıştır. Ayrıca AB'ne ve BM'ye tam üye bir ülke olarak insan ve azınlık haklarını garanti altına alan bütün taraf olduğu anlaşma ve metinlere uymakla yükümlüdür. Batı Trakya'da Türk kimliği red edilmektedir. Azınlık milli olarak değil, sadece dini olarak tanınmaktadır. Türk kelimesini içeren tarihi derneklerimiz mahkeme kararlarıyla kapatılmıştır. İskeçe Türk Birliği'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde iki defa kazandığı davanın Yunanistan tarafından uygulanmadığını unutmamak gerekir. Türk kelimesini içeren derneklerin kurulmasına izin verilmemektedir.

Yunanistan örgütlenme özgülüğü hususundaki hukuki görevlerini yerine getirmemektedir. Yunanistan Batı Trakya Türklerini bir fırsat olarak değil, hala bir tehdit olarak görmeye devam ettiği için bugüne kadar uyguladığı haksız politikalarından vazgeçeceğe benzemiyor."

3.8.Ekonomik Sorunlar

Batı Trakya Bölgesi'nde özellikle İskeçe ili, tütün üretiminde uzmanlaşmıştır. Dünyanın en kaliteli tütünü bu ilde özellikle de Kireççiler Köyü'nde bir dönem yetiştirilmiştir. On binlerce köylü tarlalarda tütün üretiminde, binlerce işçi tütün mağazalarında tütün işlenmesi işinde çalışmıştır. Bölgede ayrıca geniş çapta tahıl çeşitleri üretimi ve hayvan besiciliği yapılmıştır.

Tarımsal üretim bölge halkının başlıca gelir kaynağını oluşturmuştur. Tütün, Yunanistan'ın ihracat malları arasında 1960'lara kadar önemli bir yer tutmaktaydı. Batı Trakya'da üretilen tütün ülkenin ihracatına önemli bir katkı sağlamaktaydı. Dolayısıyla, Türk asıllı nüfus bölge ekonomisinde ve ülkenin ekonomisine katkıda kayda değer bir rol oynamaktaydı. Ancak 1923'ten sonra bu rol giderek önemini yitirmeye başlamıştır.

Batı Trakya'nın günümüzdeki nüfus yapısına bakıldığında, nüfusun Yunan asıllı Hıristiyanlardan ve Türk asıllı Müslümanlardan oluştuğu görülmektedir. Batı Trakya'daki Türk asıllı nüfusun ana özelliği, bu toplumun tarıma dayalı bir toplum olmasıdır. Bu nedenle, nüfusun ezici çoğunluğu şehir dışındaki yerleşim bölgelerinde oturmaktadır. Tepelik ve dağlık bölgelerdeki nüfusun büyük çoğunluğunu ise, Türk asıllılar oluşturmaktadır.

Yunan Anayasası'nın 17. maddesinde, "Mülkiyet hakkı, devletin himayesindedir. Hiç kimse bu haktan mahrum edilemez" denilmesine rağmen bu Türk azınlığı için tam olarak uygulanmamaktadır. Batı Trakya sınırları içerisinde taşınmaz mal edinme izne tabidir. Bu uygulama Türklerin taşınmaz mal edinmelerini kontrol etmek için yapılmaktadır.

Bölgede uygulanan istimlaklerle Türklere ait en kıymetli topraklar üniversite sahası, askeri saha, sanayi bölgesi, tapusuz malların devlet arazisi sayılması gibi bahanelerle kamulaştırılmış sonradan bir kısmı Yunan soyundan olan kişilere dağıtılmıştır.[56]

Tarla bütünlemesi (ıslahı) bahanesi ile Türklerin elindeki verimli topraklar alınarak Yunanlılara, Yunanlıların verimsiz toprakları da Türklere

[56] Baskın Oran, Türk-Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu, Ankara, Güncelleştirilmiş İkinci Basım, Bilgi Yayınları, 1991, s.65

verilmiştir. Türk iş adamlarına, Türk esnafına maksatlı olarak sık sık para cezaları uygulanmıştır.[57]

Dedelerden miras olarak kalan malların eski tapuları yönetimce tanınmaktadır. Eczacılara eczane açma izni verilmemiştir. Bu nedenle, Batı Trakya'da yakın zamana kadar bir tek Türk Eczanesi bulunmamaktadır.

Diğer taraftan, Türk azınlığı fertleri devlet memuriyetine alınmamaktadır. Vilayette, postanede, telefon-telgraf idaresinde, bankalarda, belediyede, ulaştırma sektöründe, bölgesel asayiş idaresinde, mahkemede, hastanede, hatta köy korucusu dahi memur olarak Türk azınlığından bulunmamaktadır.

Kooperatiflerde, tarım ve tütüncü şirketlerinin yönetimlerinde ve işçi alımlarında Türkler hep geri plana itilmiştir.

Bu konuyla ilgili olarak mülakat yaptığımız 2019-Mayıs ayına kadar görev yapmış olan İskeçe Mustafçova Belediye Başkanı Cemil Kabza'nın görüşleri (Ekler içinde tam metin olarak ayrıca verilmiştir) özet olarak şu şekildedir:

> *"Her Yunan vatandaşı 1981'den bu yana aynı zamandan AB vatandaşıdır. Doğal olarak Yunan vatandaşı olan Batı Trakya Türkleri de 1981'den bu yana Avrupa Birliği vatandaşıdır. AB vatandaşlığının elde edilmesiyle başta seyahat etme özgürlüğü hususunda yaşanan sıkıntılar ortadan kalkmıştır. Seyahat özgürlüğü ticaret, ikamet ve iş özgürlüğünü de beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla Batı Trakya Türkleri AB vatandaşı olmaları hasebiyle bu hususta şanslı sayılmaktadır.*

[57] The Turks of Western Thrace, Human Rigth Watch Report Ocak 1999, Vol:11 No:1 (D), s.24

Yunanistan ülke olarak dışa bağımlı bir ülkedir. Üretimi az olduğu için genelde ithalatı daha çoktur. Ancak üretim konusunda ve özellikle tarım konusunda bazı ürünlerin primlerle desteklendiğini söylemek mümkün. Yakın zamana kadar tütün de AB destek primlerinde istifade ediyordu. Bugün hala Kiraz, pamuk, mısır, çavdar, arpa, buğday gibi ürünler AB'den destek primleri almaktadır. Destek primi alabilmenin kural ve şartlarına uyan her azınlık mensubu da istifade etmektedir. Ticaret ve üretim konusunda atılması gereken adımlarda azınlık mensuplarının geride kaldığını söylemek mümkün. Gerek ekonomik şartlar gerekse arazi sorunundan kaynaklanan sıkıntılardan azınlık mensupları AB destek fonlarından tam olarak istifade ettiğini söylemek pek de mümkün değil. Ancak bu hususta diğer azınlık meselelerinde yaşanan veya yaşatılan ayrımcılığın yaşanmadığını da söylemek mümkün. Azınlık insanı yıllarca baskı altında yaşadığı için, güven ve cesaret eksikliği sorunuyla boğuşmaktadırlar. Kısaca, Yunanistan'ın AB'ne tam üye olması ülkeye olduğu gibi kısmen de olsa Batı Trakya Türklerine avantajlar sağlamıştır.

3.8.1.Batı Trakya Türkleri'nin Başlıca Geçim Kaynağı: Tütüncülük

Batı Trakya'da geçmişte, Türk çiftçisi tarafından kalitesi dünyaca meşhur olan "basma çeşidi tütün" üretilmiştir. Bir dizi neden yüzünden geçmişteki kalite korunup geliştirilememiştir. Batı Trakya'da tütüncülükle uğraşanların % 97'sinin Türk asıllı olduğu ileri sürülebilir.

Bölgede tütün, genellikle, dağ ve yaka kesimindeki köylerde yetiştirilmektedir. Buralar, Türk asıllı rençperlerin en yoğun olarak yaşamakta olduğu yerlerdir. Tütüncülük Azınlık nüfusunun yarısının geçim kaynağıdır.

Türk asıllı tütüncülerin Yunanistan'ın doğu çeşidi tütün üretim toplamındaki payı, yaklaşık % 8 civarındadır. AB'de basma çeşidi tütün sadece Yunanistan'da yetiştirilmektedir. Bu tütünün üretiminde, Yunanistan'a ayrılan kota 26.100 tondur. Bunun yaklaşık % 40'ını Batı Trakya'nın Türk asıllı üreticileri üretmişlerdir.

Görüldüğü gibi, basma çeşidi tütün üretiminde Türk asıllı tütüncüler sadece bölgede ve ülkede değil, AB içinde de önemli bir rol oynamaktadır. Batı Trakya'da yetiştirilen basma çeşidi tütünün sigara üretiminde tuz ve biber gibi kullanılması, dünya tütün ve sigara piyasasının da dikkatlerinin bölgeye ve üreticilere yönelmesine neden olmaktadır.

Günümüzde, Batı Trakya Türkleri'nin üretimini yaptığı tütünün değeri 4 Avro'dan 1 Avro'ya kadar gerilemiştir. Fiyatlardaki bu düşüş çiftçilerin mazot ve gübre masrafını dahi karşılamamaktadır. Durumun böyle olması çiftçileri tam bir çıkmazın içine itmiştir. Bunun nedeni çiftçilerin ürettikleri üründen para kazanamaz hale gelmeleridir. Üretiminden vazgeçtikleri zaman da koçan (üretecekleri tütün miktarını belirleyen belgeleri) ellerinden alınacak ve bir daha tütün işleyemeyeceklerdir. Son dönemde ise tütün üreticisinin büyük çoğunluğunun koçanlarını tüccarlar kabul etmemektedir. Yani üretimini yaptığı tütünün satılıp satılmayacağı da belli değildir. Bu da insanlar arasında büyük tedirginlik yaratmaktadır. Küçük bir kısmın koçanlarını kabul eden tüccarlar, kabul etmedikleri koçanların -ki bu da çoğunluğu kapsamaktadır- nedenlerini açıklamamaktadır. Bu da ister istemez insanları bir art niyetin söz konusu olduğu düşüncesine itmektedir.

3.8.2.Pamuk, Buğday ve Mısır

İklim ve toprak koşulları, pamuk üretiminin Rodopi ilinde hızla yaygınlaşmasına neden olmuştur. Pamuk üretimine en uygun, geniş ve sulanabilir araziler Yunan asıllı rençperlerin elinde bulunmaktadır. İlin ovalık

kesimindeki Türk asıllı rençperlerin çoğunluğu pamuk üretmektedir. Pamuğun ardından buğday üretimi önemli bir yer tutmaktadır. İskeçe ilinin ovalık kesimindeki Türk asıllı rençperlerin çoğunluğu ise, çoğunlukla mısır ve ikinci sırada buğday üretmektedir.

3.8.3.Tarımsal Üretimde Araç Gereç Kullanımı

Türk asıllı nüfusun yaklaşık % 36'sı coğrafi koşullar gereği traktör kullanımının yaygın olmadığı dağ bölgelerindeki köylerde oturmaktadır. Traktör kullanımı daha çok ova ve dağ eteklerinde kurulu köylerde yaygındır. Ancak, Türk asıllı köylülerin yaklaşık % 90'ı 0-30 dönüm arasında değişen toprak büyüklüğüne sahip olduğundan bu köylülerin satın alma güçleri de gayet sınırlıdır. Bu sebeple köylüler genellikle ikinci el traktörleri tercih etmektedirler. Köylülerden güçlü ve yeni traktör satın alabilenlerin sayısı ise çok azdır.

Türk asıllı köylü nüfusuna ait traktör yüzdesinin illere göre dağılımı hakkında şu tahminler yapılabilir:

Evros:	% 2
Ksahthi:	% 30
Rodopi:	% 45

Altmış bin Avro gibi yüklü bir para gerektiren biçer-döver ve pamuk toplama makinesi satın alabilecek Türk asıllı rençperlerin sayısı çok sınırlıdır. Örneğin, Evros ilinde biçer-döver sahibi Türk asıllı rençperin sayısı bir veya ikiyi geçmezken, pamuk toplama makinesi olan ise hiç yoktur. İskeçe ilinde biçer-döver sahibi Türk asıllı rençper sayısı 5 civarında kalırken, pamuk toplama makinesine sahip olana rastlanmaz. Rodopi iline gelince, bu makinelere sahip olan Türk asıllı rençper sayısının on civarında olduğu söylenebilir.

Tütün ekme makinesinde ise durum daha farklıdır. Basit olan bu makinelerin satın alınması fazla bir parayı gerektirmemektedir. Bu nedenle, tütün ekme makinelerinin % 97'si Türk asıllı tütüncülere aittir.

Fiyatı iki bin ile on bin avro arasında değişen, tarla sulama makinesi sahibi olan Türk asıllı rençperlerin sayısı çok fazla değildir. 20 dönüm civarında tarlası bir arada olan rençperler bu makineye sahip olmaya çalışmaktadır. Bunun nedeni, az sayıda kişi ile daha çok ve daha pratik sulama yapılabilmesidir. Bu makine, insanların işleri kolaylaştırır ve bu durum köylülere zaman kazandırır. Bu makineye, pamuk ve mısır üretimi yapan rençperler yoğun rağbet göstermektedir.

3.8.4.Sanayi Sektörü

Sektörde, Türk asıllı sanayiciye rastlanmamaktadır. Buna karşılık, toplam sayısı yaklaşık bin civarında olduğu tahmin edilen işçiler, çeşitli fabrikalarda çalışmaktadır.

Türk asıllı işçilerin en fazla çalıştığı alan inşaat sektörüdür. Bölgedeki inşaat işçilerinin yaklaşık % 80'i Türk asıllıdır. İskeçe İşçi Merkezi'nde altı bin Türk asıllı inşaat işçisi kayıtlı bulunmaktadır. Bunların büyük bir çoğunluğu, ülke genelindeki inşaatlarda çalışmaktadır. İşçiliğin ve kadın işçiliğinin en yaygın olduğu il, İskeçe'dir. Türk asıllı kadınlar, genellikle tekstil ve yiyecek fabrikalarında çalışmaktadır.

Öte yandan, bölge dışında emeğini satarak geçimini sağlayanların toplam sayısı 10 ile 15 bin civarında olduğu sanılan işçi bulunmaktadır. Bunların yaklaşık yarısı Atina ve Selanik'te diğer yarısı Avrupa ülkelerinde, özellikle Almanya'dadır.

AB ile beraber 90'lı yılların sonuna doğru Batı Trakya Türkleri'ne kısmen de olsa bazı hakları (ehliyet, inşaat ruhsatı, işyeri açma vb) verilmiştir. Bu gelişmelerle beraber Batı Trakya'da ekonomide küçükte olsa hareketlenme başlamıştır. Yıllardır bahçe duvarı dahi yapamamanın verdiği geri kalmışlık ve harap durumdaki evlere izin verilmesiyle beraber inşaat sektöründe de canlanma meydana gelmiştir. Ayrıca Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerin de düzelmesiyle iki devlet arasındaki ticaret hacmi de artmıştır. Diğer yandan eğitimlerini Türkiye'de tamamlayan Batı Trakyalı gençler daha önce bahsettiğimiz denklik (Dikatsa) sorunu yüzünden eğitimini aldıkları mesleklerini icra edememektedirler. Bu durumdaki gençler de ticarete yönelmişlerdir. Türkiye'den her çeşit ticari malları (mobilya, tekstil, gıda vb.) önce Batı Trakya'ya ithalatını gerçekleştirmişler ve oradan da tüm Yunanistan'a satışını gerçekleştirmektedirler. Bu durumda Türkiye ile Yunanistan arasındaki ticarette Batı Trakya Türkleri'nin bir köprü görevini gördüğünü söylemek yanıltıcı değildir.

3.9.Avrupa Birliği ve Azınlıklar Meselesi

AİHM uluslararası karar alma süreci ve tüm devletler için geçerli olan uluslararası normları ile yaptırım rejimi aşamasına gelmiştir. Bu Rejim'in temeli Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi (1950) ve Protokolleri ve Avrupa Sosyal Şartı (1961) ile atılmıştır. AK düzeyinde öngörülen karar alma prosedürleri oldukça gelişmiş düzeydedir. Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve Bakanlar Komitesi önemli kontrol yetkilerine, İnsan Hakları Mahkemesi ise karar alma yetkilerine sahiptir. Donelly'e göre, Avrupa İnsan Hakları Rejimi'nin gücü katılımcı devletlerin karşılıklı ahlaki bağımlılığı temel alan gönüllü kabullerinde yatmaktadır. Söz konusu devletler Rejim'in devam ettirilmesi ve prosedürlerin sonuçlarına katlanarak ulusal egemenlikten fedakârlık yapılması konusunda kararlılık göstermektedirler. Rejim'in temelinde yatan ilkelere bağlılıkları Rejim'in sürdürülmesini garanti etmektedir. Aynı şekilde, sıkı prosedürlerin varlığı Rejim'in sürekli olarak ileriye gitmesi,

sapmaların önlenmesi ve tartışmalı durumlarda konunun açıklığa kavuşturulmasını sağlayarak pekiştirilmesi sonucunu doğurmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Rejimi oldukça kuvvetli bir rejim olma özelliğini taşımaktadır. Özetle katılımcı devletlerin Avrupa İnsan Hakları Rejimi'nin temel ilkelerine gönüllü bağlılıkları ortak değerlere dayanmaktadır. Bu durum Rejim'in devamı için büyük bir güvence olup zorlayıcı karar alma prosedürlerine başvurulması olasılığını asgariye indirmektir. Buna rağmen, zorlayıcı karar alma prosedürlerinin varlığı Rejim'in devamı için önemli bir unsurdur. Bu iki unsur karşılıklı bir etkileşim içinde Rejim'in kuvvetli bir yaptırım rejimi olma özelliklerini göstermesi sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

3.9.1.Etnik Azınlıklar

Genel olarak, azınlıklar farklı etnik kökenleri, dilleri, kültürleri veya dinleri itibariyle nüfusun geri kalanından ayırt edilen ve sayıca daha az olan gruplar olarak ifade edilmektedir. Devletler kendi içlerindeki etnik, dini, dilsel veya kültürel farklılık gösteren bireylere azınlık statüsü vermek konusunda özgür bırakılmıştır. Böyle bir gruba azınlık statüsü verilmesi, o gruba uluslararası anlaşma ve belgelerden doğan hakların tanınması sonucunu da beraberinde getirmektedir. Bu açıdan azınlık hakları siyasi açıdan oldukça hassas bir alandır.

Uluslararası metinlerde azınlıklar konusunda yapılan ortak bir tanım olmasa da, bu kavramla ilgili bazı tanımlara rastlanmaktadır. "Hukuk yoluyla Demokrasi" için Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan "Azınlıkların Korunması İçin Avrupa Sözleşmesi Önerisi'nde" (4 Mart 1991) azınlık, bir devletin geri kalan nüfusundan sayıca az olan, üyeleri o devletin vatandaşı olup nüfusun geri kalanından farklı etnik, dini veya dilsel özelliklere sahip olan ve kültürlerini, geleneklerini, dinlerini veya dillerini koruma iradesini taşıyan bir grup olarak tanımlanmaktadır.

Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesi'nin 1993 tarihli ve 1201 sayılı tavsiye kararına ekli bulunan, "Ulusal Azınlıklara Mensup Kişilerle İlgili İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi'ne Ek Protokol Önerisi'nde ulusal azınlıkların: (a) söz konusu devletin topraklarında ikamet eden ve o devletin vatandaşı olan, (b) o devlet ile uzun süreli, sıkı ve kalıcı bağları olan, (c) ayırt edici etnik, kültürel, dini veya dilsel özellikler sergileyen; (d) o devletin veya o devletin bir bölgesinin geri kalan nüfusundan sayıca daha az olmasına rağmen yeterince temsil edici olan, (e) kültürleri, gelenekleri, dinleri veya dilleri dâhil olmak üzere ortak kimliklerini oluşturanları bir arada tutma kaygısı ile güdülenen kişilerden oluşan gruplar olduğu ifade edilmektedir.

AGİT çerçevesinde oluşan ve devletlerin ulusal azınlıklara karşı politikalarını yönlendirmesi umulan temel ilkeler şöyledir:

- Ulusal azınlıklara mensup kişiler de dâhil olmak üzere, insan hakları ve temel özgürlüklerin gözetilmesi ve uygulanması yeni Avrupa'nın temelidir (Cenevre Raporu, Bölüm 1, Paragraf 1).

- Azınlıklar içinde yaşadıkları devlet ve toplumun ayrılmaz bir parçasını oluştururlar ve her devlet ve toplumun zenginleşmesini sağlayan öğelerdir (Cenevre Raporu, Bölüm 1, Paragraf 6).

- İnsan hakları ve temel özgürlükler ulusal azınlıklara mensup kişilerin haklarının korunması ve desteklenmesinin temelidir (Cenevre Raporu, Bölüm II, Paragraf 2). Ulusal azınlıklara mensup kişilerin hakları evrensel insan haklarının bir parçası olarak bütünüyle korunmalıdır (Paris Şartı İnsani Boyut Bölümü). Topraklarında ulusal azınlıklar bulunan katılımcı devletler, bu azınlıklara mensup kişilerin kanun önünde eşitlik haklarına saygı göstermek ve insan hakları ve temel özgürlüklerin kullanılması için fırsat tanımak ve bu şekilde bu alanda meşru çıkarlarını korumakla yükümlüdürler (Helsinki Nihai Senedi, İlke 7). Ayrıca bu ilkelerin sağlanması için başvurabilecekleri etnik yasal yollara da olanak tanınacaktır (Cenevre Raporu, Bölüm IV,

Paragraf 3).

- Evrensel olarak tanınan insan haklarının bir parçası olarak ulusal azınlıklara mensup kişilerin haklarına saygı gösterilmesi, barış, istikrar, adalet ve demokrasi için temel bir öğedir (Kopenhag Belgesi, Madde 20).

- Ulusal azınlıklara özel ve kamu yaşamında ana dilini kullanma hakkı, kendi eğitsel, kültürel ve dini kurum, örgüt veya derneklerini kurma ve sürdürme hakkı, kendi dinlerini açıklama ve ibadet etme ve dini etkinliklerini ana dillerinde yerine getirme hakkı, ana dillerinde bilgi dağıtma, bilgiye erişme ve bilgi alışverişi hakkı, kendi aralarında ve ortak bağları olan diğer devlet vatandaşları ile temas kurma ve sürdürme hakkı, kamu işlerine demokratik yollarla katılma hakkı tanınmaktadır (Kopenhag Belgesi, Madde 32).

- Ulusal azınlıkların etnik, kültürel, dinsel ve dilsel kimlikleri korunacak ve teşvik edilecektir (Kopenhag Belgesi, Madde 33, Paris Şartı).

- Ulusal azınlıklara mensup kişiler kimliklerinin korunması ve teşviki ile ilgili işlerde dâhil olmak üzere kamu işlerine etkin katılım hakkına sahiptir (Kopenhag Belgesi, Madde 35). Ayrıca karar alma ve danışma organlarına demokratik şekilde katılımları sağlanmalıdır (Cenevre Raporu, Bölüm 3, Paragraf 1).

- Tüm etnik, kültürel, dilsel ve dinsel farklılıklar zorunlu olarak ulusal azınlıkların yaratılmasına yol açmaz (Cenevre Raporu, Bölüm II, son paragraf).

- Bir ulusal azınlığa mensup olmak kişinin bireysel seçimi ile ilgili bir konudur ve bu seçimin uygulanması herhangi bir dezavantaja yol açmaz (Kopenhag Belgesi, Madde 32).

AK'ye göre 1992 yılında imzaya açılan Avrupa Bölgesel veya Azınlık Dilleri Şartı'nda ve 1995 yılında imzaya açılan Ulusal Azınlıkların Korunması

İçin Çerçeve Sözleşme'de ulusal azınlıklara kültür, dil, din ve geleneklerden oluşan kimliklerini koruma ve geliştirme alanında önemli haklar tanınmıştır.

3.9.2.Avrupa Birliği Kapsamında Beklentiler

Yunanistan, 1981'den beri Avrupa Birliği'nin tam üyesidir. Ancak, 150.000 nüfuslu Batı Trakya Türk Azınlığı, Avrupa Birliği coğrafyasında yaşayan yüz milyonlarca Avrupalı'dan diğer birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da geri kalmış durumdadır. Okullarda verilen eğitim kalitesinin düşüklüğü nedeniyle azınlık mensupları ne ülkenin dili Yunanca'yı, ne de ana dilleri Türkçeyi doğru dürüst okuyabilip, konuşabilip, yazabilmektedir. Eğitim alanındaki bu açığın temel insan haklarına yakışır biçimde kapatılması için 17 yıldır tüm vatandaşlık sorumluluklarını yerine getirdikleri halde Avrupa'dan hiçbir katkı görememişlerdir. Bugüne kadar hiçbir Avrupa Birliği yetkilisi Batı Trakya'ya gelerek sorunlarını dinlememiş, öğrenmek istememiştir. Avrupa Birliği üyesi ülkelerdeki ulusal ve dini azınlıklar için kabul edilen kararların hiçbirisi uygulanmamıştır. Bu kararların uygulanmadığı konusu Avrupa forumlarında da dile getirilmemiştir. Diğer taraftan, yetişmiş öğretmenlere okullarda görev verilmediği gibi, çalışan öğretmenler hiçbir sebep gösterilmeden hükümetler tarafından görevden uzaklaştırılmışlardır.

Çocuklar yıllardır ana dillerinde ders kitapları olmadan okullara gidip gelmektedir. Okullarda birçok ders saati öğretmene ve kitap yetersizliğinden dolayı boş geçmektedir. Bu durum da Azınlık çocuklarının ya cahil kalmasına yol açmakta veya okumak için Türkiye'ye gitmesine yol açmaktadır. Ancak, Türkiye'den mezun olanların diplomaları tanınmamaktadır.

Dolayısıyla devletin özel gayretiyle bir "cahil" topluluk XXI. yüzyıla hazırlanmaktadır. AB ve AP'nin bu sorunlara bir an önce eğilip çözümler üretmesi gerekmektedir.

SONUÇ

1981 yılında AB üyesi olan Yunanistan, birlik içinde bulunduğu ilk günlerden bu yana, hatta en çok da günümüzde birlik içinde en tartışmalı ve sorunlu üye devlet olarak akıllara kazınmıştır. Son gelişmeler ve gündem ışığında Yunanistan, kendi içinde idari, ekonomik ve bürokratik açıdan AB kriterlerini geriden takip eden devletlerden biri olarak yerini korumaktadır. Yunanistan'ın 2008 ile patlak veren, gitgide sancılı bir hal alan durumu, 2015 yılında su yüzüne çıkan ekonomik kriz dolayısıyla, Avrupa Birliği'ne dâhil oluşundan bu yana yaşadığı yapısal uyum sorunlarının bir neticesi olmuştur.

Birçokları tarafından "Avrupa'nın Şımarık Çocuğu" diye anılan Yunanistan'ın AB ile yaşadığı sorunlara değinmek gerekirse; tartışmalı üyelik süreci, NATO askeri kanadından 1974 yılında çıkması, Birliğin mali destek programlarından en çok yararlanan üye olması, ekonomisinin yeteri kadar güçlü olmamasına ve ciddi riskler taşımasına rağmen Avro Bölgesinde yer alması, Türkiye'nin üyelik sürecini 1999 yılındaki Helsinki Zirvesine kadar veto ederken, Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin adada kesin bir çözüme ulaşılmadan Birliğe üyeliğini desteklemesi ve üyeliğini sağlaması söylenebilir.

2001 yılında Avro Alanına dâhil olan Yunanistan'ın, Birliğe mali durumunu gösteren istatistiksi bilgilerde yanıltıcı bilgi vermesi, kendisine duyulan güvenin zedelenmesine yol açsa da, Birlik üyesi diğer ülkeler nezdinde de beklendik bir durum olarak değerlendirilmiştir.

Tam üyelik sürecinde Yunanistan'ın gümrük vergilerini indirmesi, vergiler nedeniyle rekabetten etkilenen sanayisini güçlendirmesi beklenirken, dönemin hükümeti (Karamanlis) ekonomik çıkarları ile birlikte Türkiye ile pozisyonunu da olaya dâhil etmiş ve Avrupa'nın kurucu devletlerine karşı kendisine istisnai kurallar tanınmasını talep etmiştir. Yunanistan'ın bu beklentisi kurucu ülkeler nezdinde dikkate alınmış, bütün ekonomik olumsuzluklarına rağmen siyasi olarak Avrupa'nın

bir parçası olması gerektiği düşünülerek 1981 yılında Avrupa Birliğine tam üyeliğe kabulüne karar verilmiştir.

AB, ekonomik ve siyasi sorunlarının varlığını bilmesine rağmen Yunanistan'ı tam üyeliğe kabulünde, coğrafi olarak Güneydoğu Avrupa'yı AB nüfuz alanı içerisine almak ve Yunanistan'ın Avrupa Medeniyetinin beşiği kabul edilmesi gibi nedenleri göz önünde bulundurmuş ve üyelik ön koşulları hususunda zorluk çıkarmamıştır. Bu süreçte Yunanistan'a en büyük desteği Fransa vermiştir.

Birliğe üyeliği kabulünden sonra da, ekonomik koşulları, mali desteklerden en çok faydalanan ülke olmasına karşı yapısal reformlarını tamamlamamış olması, ama yine de Avro Alanına dâhil olması gibi konular Yunanistan'ın AB içerisinde sürekli tartışmalı bir pozisyonda tutmuştur. Bu pozisyonuna rağmen Yunanistan istediklerini elde etme de zorluklar yaşamamış, başta tarımsal alanda olmak üzere birçok fondan destek almayı başarmıştır. Bu desteklerin sağlanmış olması yapılan yolsuzluklar nedeniyle istihdam ve bütçe açıklarının giderilmesine imkân sağlamamıştır. Yolsuzlukların gün yüzüne çıkmış olması Yunanistan'a duyulan güvensizliğin artmasına neden olmuştur. Söz konusu bu durum ilerleyen yıllarda yaşanacak olan ekonomik krizin tetikleyicisi olmuştur.

Türkiye'nin AB'ye üyeliğine ve mali destek alması konusunda veto hakkını kullanan Yunanistan, Türkiye ile AB arasındaki ilişkilerde sürekli sorun çıkaran taraf olmuştur. Güney Kıbrıs'ın 2004 yılındaki genişleme sürecine üyeliğinin sağlanmasına yönelik taahhütleri aldıktan sonra, 1999 yılındaki Helsinki Zirvesinde Türkiye'ye yönelik vetosunu kaldırmıştır. Kalıcı bir çözümün oluşmadığı Kıbrıs'ta taraflardan biri olan Güney Kıbrıs Yönetiminin 2004 yılında Avrupa Birliği'ne tam üyeliğinin sağlanması ile AB gündemine Yunanistan sayesine yeni bir sorun daha eklenmiştir.

1999 yılı Türkiye ile Yunanistan arasında buzların çözülmeye başladığı yıl olmuştur. Dışişleri Bakanları İsmail Cem ve Yorgos Papandreu diyaloğu ve aynı yıl

yaşanan Gölcük depremiyle Atina depremi iki ülkenin yakınlaşmasını sağlamıştır. Bu süreçte Yunanistan, Türkiye'yi doğudan gelen tehdit olarak algılamak yerine AB üyeliği adaylık sürecine katarak birlik içindeki bir ortağa dönüştürme politikasını benimseyerek ekonomisine ciddi yükler getiren askeri harcamalarında kısıtlamaya gitmiş, bu sayede Avrupa Birliğinin ekonomik kriterlerini yerine getirme huşunda gayret sarf etmiştir.

2008 küresel ekonomik kriz ve yıllarca ekonomik ve siyasi sorunların göz ardı edilmesinin sonucu Yunanistan'da 2009 yılında ekonomik kriz patlak vermiş, AB'nin Maastricht Kriterlerine göre oldukça yüksek bir oranda bütçe açığı ortaya çıkmıştır. Üye bir ülkenin bu duruma düşmesi, AB'nin ekonomi ve Avro birliği konusunda tutarlığı ve siyasi geleceği hususunda tartışmalara yol açmıştır.

Çok ciddi bir ekonomik krizle karşı karşıya kalan Yunanistan, 03 Mart 2010 yılında ekonomik tedbir paketi açıklamış ancak mevcut durumdan çıkışın hiçte kolay olmayacağı birlik üyesi ülkeler tarafından da görülmüştür. Yunanistan'ın bu hali diğer Avro alanı ülkelerini de derinden etkilemiştir. 25 Mart 2010 tarihinde gerçekleşen Avrupa Birliği Konseyi üye ülkeleri toplantısında gerektiğinde Yunanistan'a finansal destek sağlanmasına yönelik kararı alınmıştır. Sağlanacak finansal desteğin üçte ikisi üye ülkelerden gönüllülük esasına göre, üçte biri ise Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından temin edilmesi planlanmıştır.

Ekonomisi dışa bağımlı, borç yükü fazla olan ülkelerde şiddeti daha çok hissedilen küresel kriz, borcunun Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)'ya oranı 2012 yılında 163,6 ile zirve yapan Yunanistan bu krizin en yoğun yaşandığı Avrupa ülkesi olmuştur. Yunan ekonomisinin krize açık duruma gelmesinin en önemli nedenleri arasında kamu harcamalarındaki aşırılık ve gelişmemiş sanayisi yer almaktadır. Kamudaki israf bütçe açığını arttırmış, buna karşılık borçlanmanın artması dolayısıyla da açık telafisi çok zor bir durum halini almıştır.

Yunanistan'da 2008'den bugüne krizden çıkmak adına üretimin teşvik edilmesi ve arttırılmasına yönelik yol izlenmesi yerine, dış borçlanmanın tercih edilmesi, yaşanan ekonomik sorunları daha da derinleştirmiştir. Ekonomik büyüme verilerinin sürekli eksilerde çıkması bunun en temel göstergesidir.

Yüksek miktarda mali yardım almasına rağmen vaat ettiği reformları uygulamakta sorun yaşayan, Maastricht Kriterlerine uyum sağlayamayan Yunanistan AB içerisinde daha fazla sorgulanmaya başlamış, güvenilirliği tartışılır hale gelmiştir. Yaşanan bu durum Avronun istikrarsız bir seviye seyretmesine de neden olmuştur.

Tüm dünyada hissedilen krizin Avro Bölgesine olan etkisinin şiddetini düşürmek, Yunanistan'ı moratoryum ilanından kurtarmak için AB, IMF ve Avrupa Merkez Bankası'ndan teşkil eden Troyka yapılanması 2010 yılında 110 milyar avroluk kurtarma paketi açıklamıştır.

Troyka 'nın sunduğu paketlerin beraberinde getirdiği ekonomik yük , halkın günden güne daha da fakirleşmesi, istihdam açığının büyümesi, sokak eylemlerinin ortaya çıkmasına ve hız kazanmasına neden olmuştur. Bunun sonucu olarak da siyasi istikrarsızlığı arttıran sebepler güçlenmiş, yaşanılan ekonomik açmazın sorumlusu olarak görülen PASOK ve Nea Demokratia (Yeni Demokrasi) iktidarları erken seçime zorlanmıştır.

Askeri cunta sonrasında tesis edilmiş üçüncü cumhuriyetle kurulan, temel iki partili siyasal sistemin, borç krizleri etkisiyle bir sınavdan geçiyor olduğu görülmektedir. Nihayetinde yumuşak euroseptik Pasok zamanında bu ekonomik problemlerin patlak verişi düşünüldüğünde bunu haklı çıkaran sebeplerin başında elbette Yunanistan'ı borç bataklığına AB hikâyesinde Pasok partisi iktidarının uzun bir bölümüne denk gelişiyle açıklık getirmek mümkündür. Onunla birlikte kalemi kırılan bir başka parti de eski sistemin diğer baskın gücü olan Yeni Demokrasi Partisinin merkez sağdaki konumu da giderek hasar almıştır.

25 Ocak 2015 tarihinde yapılan erken seçimde, seçim sürecinde pozitif bir söylem geliştiren, halka umut vaat eden Aleksis Tsipras yönetimindeki aşırı sol parti hüviyetindeki SYRIZA, seçim sürecinde Troyka'nın Yunanistan'a sağlamış olduğu kredi borçlarının silinmesi veya yeniden yapılandırılması konusunda açıklamalar yapan, istihdam sorununu çözmek, asgari ücretin 500 avrodan 750 avroya yükseltilmesi, vergi yükünün ekonomik düzeyi düşük olanlardan kaldırılıp, yüksek gelir sahibi olanlara yüklenmesi, ihtiyaç sahiplerine kira ve gıda yardımının yapılması, sağlık hizmetlerinin ücretsiz hale getirilmesi, emekli maaşlarında iyileştirilmeye gidilmesi, emlak vergisinin sınırlandırılması gibi vaatleri ve tepki oyları sonucunda seçimlerde ipi göğüsleyen taraf olmuştur. SYRIZA'nın zaferi Avro bölgesinde tedirginliğe yol açmıştır.

SYRIZA'nın vaatleri konusundaki izleyeceği politika, SYRIZA ve AB çekişmesinde tarafların alacağı pozisyon merak konusu olmuştur. İlerleyen günler radikal çizgisinden ödün vermek istemeyen, kemer sıkma politikalarına direnen Aleksis Tsipras yönetimi önceleri Troyka ile masaya oturmayacağız demesine rağmen 20 Şubat 2015 günü Brüksel'de bir araya gelmiş, Şubat ayı sonunda sonlanacak mali programın dört ay süreyle uzatılması konusunda birlikte karar almak zorunda kalmıştır.

Brüksel'de varılan uzlaşma sonucunda borçların ödenmesi ve ekonominin düze çıkarılması hedeflenmiştir. Tsipras yönetiminin Troyka'ya sunduğu reform paketinin içeriğinde;

- Daha adil bir vergi sistemi oluşturmak,
- Vergi kaçırma ve yolsuzlukla mücadele,
- Yakıt ve tütün kaçakçılığı ile mücadele,
- Toplu sözleşmelere reform,
- İnsani krizlerle mücadele için ev garantisi ve sigortasız işsizler için ücretsiz sağlık hizmeti verilmesi yer almıştır.

Uzlaşılan paketin açıklanmasıyla Yunanistan'da iç siyaset yeniden hareketlenmiş SYRIZA'nın en önemli vaatleri arasında yer alan asgari ücretin arttırılması, işten çıkarılanların yeniden işe alınması pakette yer almayınca, bu durumun taviz verilmesi olarak değerlendirilmesine neden olmuştur.

SYRIZA hükümeti tarafından açıklanan reformları yeterli bulmayan Euro Bölgesi maliye bakanları 09 Mart 2015 tarihinde Brüksel'de toplanmış Yunanistan'ın taahhütlerini en kısa zamanda yerine getirmesi gerektiği hususunda baskı oluşturma kararı almıştır.

23 Mart 2015 tarihinde Almanya Başbakanı Angela Merkel ile görüşen Tsipras, kemer sıkma politikalarına gitmeden yardım almayı talep ederken, Merkel reform paketinin hayata geçirilmesi gerektiğini ifade etmiş ve Yunanistan'ın verdiği sözlerin takipçisi olduklarını belirtmiştir. Arayış içerisinde olan ve denge politikası izlemeye çalışan Tsipras, II. Dünya Savaşı sırasında Almanya'nın Yunanistan'a verdiği zararın karşılanması konusunda 279 milyar avroluk tazminat talep etmiştir. Bunun yanında Yunan Hükümeti bu süreçte Rusya ile yakınlaşmaya çalışmıştır.

Syriza Hükümetinin Troyka'ya sunmuş olduğu reform paketinde yer alan maddelerin Yunan halkını da tatmin etmediği düşünülürse, Yunanistan'ın içerisine düştüğü bu durumdan kendi başına çıkmasının kısa vadede mümkün olmadığı görülmekte, bunun sonucunda Yunanistan'ın her zaman olduğu gibi yine çalacağı ilk kapının AB olduğunu söylemek zor olmamaktadır.

Borç krizindeki Yunanistan siyasetine damgasını vuran SYRIZA kurulduğu günden bu yana, kendi söylemi aksine Avrupa'nın kurtarma paketlerine kucak açtığından beri ciddi manada bir itibar kaybına uğramıştır. 2015 yazında kurtarma paketini referanduma taşıyan meclis, oylamada "hayır" oyu kullanan Euro karşıtı vekillerle kendi içinde açıkça bölünmüştür. Ayrılan milletvekilleri yeni bir parti kurmuşlardır. Son aşamada ise grubun Eylül seçimlerinde %3 barajını aşıp meclise girememiş olması sonucunda, SYRIZA daha orta akım bir sol partisine

büründüğünün işaretlerini vermiştir. Bir anlamda AB'yi destekleyen "Yeni Pasok" görüntüsünde meclisteki varlığını ve tavrını şimdilik sürdürmektedir.

Ekonomik verilerin ortaya koyduğu kadarıyla, Yunanistan'ın yakın gelecekte borçlarını ödeyip siyasal anlamda daha güçlü bir aktör olarak Avrupa Birliği içindeki yerini görmek yakın zamanda pek mümkün görülmektedir.

Başta Türkiye ile karşılıklı birçok sorun yanında; tarihsel ve politik sorunlarla boğuşması, Kıbrıs'ın üyeliği ve Türkiye karşısındaki tutumunu koruma mücadelesi; Makedonya'nın uluslararası sistemde hareket alanına müdahil olarak engelleyici tutumu; komşu devletlerdeki azınlıklar, yine uluslararası arenaya da yansıyan göç ve göçmenlere karşı haksız tutum sergileyişi, çalışmamızın da konusu olan özellikle Batı Trakya kapsamında geleceğe dönük, var olan hakların kullanılmasına yönelik hiçbir mesafenin katedilmemiş olması Yunanistan'ın ekonomik sebepleri yanında duçar olduğu sonucun bir başka göstergesidir.

Hiç şüphesiz ülkenin geleceği, yine ülkenin birlik içindeki rolü ve devam eden süreçte iktidarda bulunacak siyasi partilerin kararları neticesinde belirginleşecektir. Dolayısıyla içeride yaşanacak gelişmeler, özellikle başlangıçta saydığımız azınlıklara ve özelde Batı Trakya'ya dair tarihsel ve politik tutumlardan vazgeçilerek atılacak olumlu adımlar, ekonomik hengâmelerin gölgesinde ülkenin kaderini, kemer sıkma politikalarının sonuçlarıyla cebelleşen Yunan halkının Avro Bölgesi ve AB içindeki gidişatını açıklığa kavuşturacaktır.

KAYNAKÇA

Alioğlu, Cafer, (1998). *Batı Trakya Davası'nın Avrupa Cephesi 1982-1994*, İzmir, ABTTF.

Alpkaya, Gökçen, (1996). *AGİK Sürecinden AGİT'e İnsan Hakları,* İstanbul, Kavram.

Anar, Erol, (1996). *İnsan Hakları Tarihi,* 2. Baskı, İstanbul, Çivi Yazıları.

Anderson, Benedict, (1993). *Hayali Cemaatler, Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması,* Çev. İskender Savaşır, İstanbul, Metis Yayınları.

Arı, Kemal, (1995). *Büyük Mübadele ve Türkiye'ye Zorunlu Göç 1923-1925*, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Armaoğlu, Fahir, 20.Yüzyıl Siyasi Tarihi (Cilt 1-2 1914-1995), Genişletilmiş 14. Basım, İstanbul, Alkım Yayınları

Armaoğlu, Fahir, (1991). *20.Yüzyıl Siyasi Tarihi*, Ankara, Türkiye İş Bankası Yayınları.

Arsava, Ayşe Füsun, (1993). *Azınlık Kavramı ve Azınlık Hakları,* Ankara, SBF Yayınları.

Bagley, Tennent Harrington, (1950). General Principles and Problem in the International Protection of Minorities: A Political Studies, Geneva, Imprimeries Populaires.

Bayur, Yusuf Hikmet, (1987). *Batı Trakya Azınlığı İnsan Hakları ve Belgeler,* Batı Trakyalılar Derneği, Ankara, Şafak Matbaası.

Bozkurt, Evren, (2001). *Avrupa Birliği Hukuku*, Ankara, Nobel.

Castellan, Georges, (1995). *Balkanların Tarihi*, Çev: Ayşegül Yaraman Başbuğu, İstanbul, Milliyet Yayınları.

Clogg, Richard, (1997). *Modern Yunanistan Tarihi,*1.b., İstanbul, İletişim Yayınları.

Çavuşoğlu, Naz, (2001). *Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda Azınlık Hakları*, 2.Baskı, İstanbul, Su Yay.

Dimitras, Panayote Elias, (2004). *Avrupa'daki Azınlıkların Tanınması: Hakların ve İtibarın Korunması,* Minority Rights Group International.

Döner, Ayhan, (2003). *İnsan Haklarının Uluslararası Alanda Korunması ve Avrupa Sistemi,* 1.Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Duparc, Christiane, (1992). Avrupa Topluluğu ve İnsan Hakları, Avrupa Toplulukları Komisyonu.

Foster, Edward S., (1958). A Short History of Modern Greece:1821- 1956, London,Methuen.

Forbes, N. A.Toynbee, D.Mitrany, (1915). The Balkans: A History Of Bulgaria, Serbia, Greece, Rumenia, Turkey, Oxford, Clarendon Press.

Galip, Salahaddin, (1998). *Batı Trakya'da Yazabildiklerimden*, İstanbul, Kastaş Yayınevi 1998

Güler, Ali, (2003). *Osmanlı'dan Cumhuriyete Azınlıklar,* Ankara, Berikan Yayınevi.

Gündüz, Aslan,(1994). Security and Human Rights in Europe:The CSCE Process, İstanbul, Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü.

Gürel, Şükrü Sina, (1993). *Tarihsel Boyutları İçinde Türk-Yunan İlişkileri,* Ankara,Ümit Yayınları.

Hatipoğlu, M.Murat, Yunanistan'da Etnik Gruplar ve Azınlıklar, Ankara, SAEMK Araştırma

İlhan, Sedat, (1989). *Türk Yunan İlişkileri El Kitabı,* Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi.

İnanç, Zeri, (2004). Uluslararası Belgelerde Azınlık Hakları, Ankara, Ütopya Yayınları.

Janowsky, Oscar I., (1945). Nationalities and National Minorities, New York, The Macmillan Company.

Kaboğlu, İbrahim Ö., (1999). *Özgürlükler Hukuku*, 5.Baskı, İstanbul, Afça Yayınları.

Karakaş, A.Işıl, (1993). *Avrupa Toplulukları Hukuk Düzeni ve Ulus Devlet Egemenliği,* İstanbul, Der Yay.

Kılıç, Hulusi, (2000). *Cumhuriyet Döneminde Türkiye ile Yunanistan Arasında İmzalanan İkili Anlaşmalar, Önemli Belgeler ve Bildiriler,* Ankara, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Yayınları.

Kousoulas, Dimitrios G., (1953). The Price of Freedom:Greece in World Affairs 1939-1953, New York, Syracuse University Press.

Kurubaş, Erol, (2004). *Asimilasyondan Tanınmaya Uluslararası Alanda Azınlık Sorunları ve Avrupa Yaklaşımı,* İstanbul, Asil Yayınları.

Mandacı, Nazif, Birsen Erdoğan, Balkanlarda Azınlık Sorunu: Yunanistan, Arnavutluk, Makedonya ve Bulgaristan'daki Azınlıklara Bir Bakış, Ankara, SAEMK Stratejik Araştırma ve Etüdler Milli Komitesi Araştırma Projeleri Dizisi 5/2001,2001

McCarthy, Justin, (1997). The Ottoman Turks: An Introductory History to 1923, London, Longman.

Meray, Seha L.,(2001). *Lozan Barış Konferansı,Tutanaklar, Belgeler,Takım II,* C:2, 2.b.8.kitap, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.

Oran, Baskın, (1991). Türk-Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu, Ankara, Güncelleştirilmiş İkinci Basım, Bilgi Yayınları.

Turan, S., (2003). "Keşan'da Bürokratların Avrupa Birliği ve Türk Yunan İlişkilerine Bakışı: Karşılaştırmalı Bir İnceleme", Keşan Sempozyumu, Keşan Sempozyumu Program ve Özetler Kitabı, 39, 93, Keşan, Edirne.

Toluner, Sevin, (2000). *Milletlerarası Hukuk Açısından Türkiye'nin Bazı Dış Politika Sorunları,* İstanbul, Beta Yayınları.

Stavrianos, Leften Stavros, Greece:American Dilemma and Opportunity, Chicago,H.Rengery Co.1952

Yerasimos, Stefanos, (1995). *Milletler ve Sınırlar: Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu,* Çev.Şirin Tekeli, 2.b., İstanbul, İletişim Yayınları, 309.

Elektronik Kaynaklar

http://akademikperspektif.com/2015/01/01/avrupa-birliginin-perspektifinde-turkiyenin-yeri/

www.diplomatikgozlem.com,2005

Çiçek, Kemal, "Türkiye"nin Avrupa Birliği"ne Alınmamasında Din Bir Faktör Olabilir Mi?, http://www.ekodialog.com/Makaleler/avrupa-birligi-din- iliskisi-makale.html, (20.10.2010).

http://www.jurnal.net/dunya/2010/06/01/avrupa-da-butunlesme-sureci, (20.10.2010).

Türkdoğan, Berna, "Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri- Atatürkçü Düşünce Işığında", http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=DergiIcerik&IcerikNo=414, (20.10.2010).

http://www.abofisi.metu.edu.tr/abnin_genislemesi.htm, (22.10.2010). "Avrupa Birliği Nedir?", http://www.tobb.org.tr/abm/raporlaryayinlar/abnedir.doc, (22.10.2010). "Tek Avrupa İçin Tek Para Birimi", http://ec.europa.eu/economy_finance/general/pdf/the_road_to_euro_tr.pdf, (22.10.2010).

Özpençe, Özay, "Avrupa Para Birliğinde Maliye Politikası Kooridanasyonu ve Türkiye Analizi",

http://www.sgb.gov.tr/Publications/Avrupa%20Parasal%20Birli%C4%9Fi%E2%80%99nde%20Maliye%20Politikas%C4%B1%20Koordinasyonu%20Ve%20T%C3%BCrkiye%20Analizi.pdf, (22.10.2010).
http://min.avrupa.info.tr/QA/forum/viewthread.php?lang=1&forum_id=83&thread_id=3545, (22.10.2010).

Akçadağ, Emine, "Batı Avrupa Birliği"nin Sonu", http://bilgesam.net/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=710: bat-avrupa-birliinin-sonu&catid=70:ab-analizler&Itemid=134, (23.10.2010). "Avrupa Topluluklarının Tarihsel Gelişimi", http://www.legalisplatform.net/ozel_dosyalar/AP%20Tarihsel%20Geli%C5%9Fim.pdf, (23.10.2010).

http://abofisi.metu.edu.tr/antlasmalar.htm, (23.10.2010). "Avrupa Birliği Genişleme Süreci",

http://www.ikv.org.tr/icerik.asp?konu=abgenislemesi&baslik=AB%20Geni%FElemesi, (23.10.2010).

"Maastricht Antlaşması", http://www.mess.org.tr/ab/absol/Maastricht%20Antlasmasi.pdf, (23.10.2010).

http://www.abgs.gov.tr/files/di%C4%9Fer%20faydal%C4%B1%20dok%C3%BCmanlar/ab_kronolojisi__1946_2010_.pdf, (23.10.2010).
http://www.gumruk.gov.tr/tr-TR/abdisiliskiler/Sayfalar/ABGenel.aspx, (23.10.2010).

Özlem, Kader, " Avrupa"da Güvenlik Politikalarının Oluşum Süreci ve NATO-AB-Türkiye İlişkileri Açısından Analizi", http://www.turksam.org/tr/a699.html, (24.10.2010).

http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/tr/infoCountryPage/setimes/resource_centre/bios/solana_javier?country=EU, (24.10.2010).

http://www.abofisi.metu.edu.tr/ab_politikalari.htm, (24.10.2010). Yanıkdağ, Tülin, "Anayasallaşma Sürecinde Avrupa Temel Haklar Şartı"ndan Lizbon Antlaşması"na, http://www.bilgestrateji.com/store/dergi3/tulin.pdf, (20.01.2011).

EKLER-MÜLAKATLAR

EK 1.**Cemil KABZA – Mustafçova Belediye Başkanı, İSKEÇE (49 Yaşında)**

Gerek gazeteci, gerek STK başkanlığı, gerek siyasi kimliğinizle Batı Trakya Türk azınlığının sorunlarını iyi bilen biri olarak Yunanistan'ın AB üyeliği sonrası Türk Azınlığına yönelik uyguladığı politikaları değerlendirmek üzere görüşlerinize başvurmak istiyoruz. Öncelikle zaman ayırdığınız için çok teşekkür ediyorum.

SORU 1: Sizi tanıyabilir miyiz?

CEVAP 1: 1970 yılında İskeçe'nin Mustafçova köyünde dünyaya geldim. İlkokulu kendi köyümde tamamladıktan sonra, Şahin medresesine kaydoldum. Bir yıl orta eğitimi aldıktan sora kaydımı Türkiye'de Edirne İmam Hatip Lisesi'ne aldırdım. Ota ve Lise eğitimimi Edirne İmam Hatip Lisesi'nde tamamladım. YÖS sınavı ile Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümünden 1995 yılında mezun oldum. Daha sonra İngiltere'de London Guildhall Üniversitesi İletişim Yöneticiliği konusunda yüksek lisans programını takip ederek Yüksek Lisans Sertifikası aldım. Bu süre içinde Londra'daki Oxford House College'de sosyal aktivitelerden sorumlu yönetici olarak çalıştım.

Yunanistan'da askerlik görevimi tamamladım. Batı Trakya'da haftalık olarak yayımlanan GÜNDEM gazetesinde gazeteci ve yönetici olarak çalıştım.

Batı Trakya Azınlığı Yüksek Tahsilliler Derneği'nde Genel Sekreter, Başkan Yardımcısı ve iki yıl başkanlık yaptım.Ayrıca Batı Trakya Azınlığı Kültür ve Eğitim Şirketi'nde iki yıl başkanlık yaptım.

2010 yılında İskeçe'nin tek Türk belediyesi olan Mustafçova Belediyesi'ne HALK HAREKETİ listesini kurarak başkan adayı oldum. Seçimler sonucu 27 kişilik mecliste 4 üye muhalefette kaldım. 2014 yerel seçimlerine Mustafçova Belediye Başkanı seçildim. Ağustos 2019 tarihine kadar bu görevin başındayım.

1995'ten 2014 yılına kadar Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı ve buna benzer uluslararası kuruluşlarda Batı Trakya Türk azınlığını temsilen katılarak azınlığın sorunlarını dile getiren konuşmalar yaptım, raporlar hazırladım ve sundum.

Evli ve iki çocuk sahibiyim.

SORU 2: Başkanlığını yürüttüğünüz Mustafçova Belediyesi hakkında kısaca bilgi verebilir misiniz?

CEVAP 2: Mustafçova (MİKİ) Belediyesi, Doğu Makedonya/Trakya Eyaleti'nde bulunan 22 belediyeden bir tanesidir. İskeçe ilinde bulunan 4 belediyeden tek Türk azınlık belediyesidir. Mustafçova Belediyesi Mustafçova, Şahin, Yassıören, Ilıca, Sinikova ve Kozluca nahiyelerinin birleşiminden oluşmuştur.

2011 nüfus sayımına göre 20.575 kayıtlı belediye sakini bulunmaktadır. Daimi ikamet edenlerin sayısı ise 17.000 kişidir. Nüfusun tamamı Müslüman Türklerden oluşmaktadır. Belediyeye bağlı 62 köy bulunmaktadır. 45 köyümüzde daimi ikamet edilmektedir. Bütçesi yaklaşık 7 milyon Euro'dur. 37 kadrolu memur ve işçisi bulunmaktadır. Meclis'i 27 kişiden oluşmaktadır. Öz kaynakları kısıtlıdır.

1998 yılına kadar yasak bölge idi. Dolayısıyla bugün dahi çok ciddi alt yapı sorunları mevcuttur. Su, kanalizasyon, yol ve çevre düzenlemesi gibi hizmetlerden hala yoksundur.

Devlet bütçesinden alması gerektiği destekleri almaktadır. Avrupa Birliği destek programlarından da istifade edebilmektedir.

Bölgemizde ikamet eden soydaşlarımızın başlıca geçim kaynağı tütüncülüktür. İnşaat işçiliği ve tersane işçiliği de son yıllarda artmıştır.

SORU 3: Yunanistan'ın Batı Trakya Politikası çerçevesinde Türk azınlığının siyasal alandaki katılım ve temsil durumunu, tarihsel süreç içerisinde, özellikle de Yunanistan'ın AB üyeliği sonrası uyguladığı politikalarını değerlendirecek olursak neler söyleyebiliriz?

CEVAP 3: Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı, uluslararası Lozan Barış Antlaşması ve Türkiye Cumhuriyetinin garantörlüğü ile İstanbul'daki Rum azınlığına karşı Yunanistan'a bırakılmıştır. Resmi azınlık statüsünde olup azınlık hakları uluslararası ve ikili anlaşmalarla garanti altına alınmıştır. Yunan vatandaşlarının sahip olduğu bütün haklara da vatandaş olarak sahiptiler.

Ancak, Yunanistan'ın uyguladığı baskıcı ve göçe zorlama politikaları çerçevesinde azınlık, azınlık hakları bir tarafa, vatandaşlık haklarından dahi mahrum bırakılmıştır. Bu ayrımcı politikalar neticesinde Batı Trakya Türkleri azınlık haklarının çoğunu kaybetmiştir. Vatandaşlık haklarının büyük bir kısmını ise ancak 2000'li yıllardan sonra kademeli ve sıkıntılı bir süreç sonucunda elde etmiştir.

Siyasi temsil hususunda da uygulanan ayrımcı politikalar sonucu nüfus oranında temsil edilme imkânından mahrum bırakılmıştır.

Kalikratis kanunu ile birleştirilen birçok nahiye ve belediye Yunanlıların çoğunlukta olacağı şekliyle şekillendirildi. Bağımsız milletvekili seçilmesinin önü, ülke genelinde uygulanan yüzde 3'lük seçim barajıyla engellenmiş oldu. Bugün itibariyle milletvekillerimiz ancak yüzde 3'lük ülke barajını geçebilecek partilerden

seçilebilmektedir. 7 Temmuz seçimlerinde İskeçe'den 2, Gümülcine'den de bir Türk milletvekili Yunan meclisine girdi. Azınlık AP milletvekili seçememektedir.

Yunanistan 1981'de Avrupa Birliği'ne tam üye oldu. Batı Trakya Müslüman Türk azınlığı mensuplarının da Yunanistan'ın AB'ne tam üyeliğinden insan hakları ve özgürlükler babında beklentileri ve umutları vardı. Ancak, Yunanistan tam üye olmasına rağmen 1981'den beri Türklere yönelik uyguladığı devlet politikasını değiştirmedi. Hatta, azınlığın milli kimlik, eğitim, din ve vicdan özgürlüğü konularında en büyük haksızlıkları 80-2000 yılları arasında yaşadı. Şimdiki Başbakan Kiriako Miçotakis'in babası eski Başbakan Kostandinos Miçotakis'in 1990'lı yıllarda ilan ettiği yasalar önünde eşitlik politikası, ancak 2000'li yıllardan sonra kısmen uygulanmaya başlanmıştır.

Kısaca, Yunanistan'ın AB'ne tam üyeliği, Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı'na beklendiği veya olması gerektiği gibi faydalı olamamıştır. Ancak şu gerçeği de unutmamak lazım, özellikle vatandaşlık haklarından istifade hususunda AB üyeliği etkili olmuştur.

SORU 4: Sizce DEB Partisi'nin mevcut siyasi konjonktürdeki pozisyonu nedir?

CEVAP 4: Dostluk Eşitlik Barış Partisi rahmetli lider Dr. Sadık Ahmet tarafından bağımsız milletvekili adayları için de geçerli olan yüzde 3'lük ülke baraşınının uygulamaya konmasıyla ortaya çıkmış kurulmuş Türk azınlığın siyasi partisidir.

Siyasi olarak Batı Trakya Türkleri'nin temsil organıdır. Ancak, meclise milletvekili seçemediği için daha çok azınlık sorunlarının uluslararası arenada duyurulması hususunda yaptığı faaliyetlerle sınırlı kalmıştır. İlk defa 2010 yılında Avrupa Parlamentosu seçimlerine katılmıştır. Çok büyük bir başarı göstererek, İskeçe ve Gümülcine illerinde birinci olmuştur. Bu başarıyı 2019 AP seçimlerinde de göstermiştir. DEB Partisi'nin AP'de meclis grubu bulanan EFA (Avrupa Hür

İttifakı)' na üye olmasını çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu vesileyle Avrupa Parlamentosuna da sorunları dile getirmek için büyük bir fırsat elde etmiş oldu. DEB Partisinin Batı Trakya'daki varlığı diğer siyasal partileri olduğu gibi devleti de rahatsız etmektedir. Ciddi manada kuvvetli bir siyasi güçtür.

DEB partisinin sadece Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı'nın partisi olmaktan çok, Yunanistan genelindeki kaçak olmayan özellikle Müslüman mültecilerinin de sesi olması için çalışmaların başlatılması gerekiyor. Unutmayalım ki, yüzde 3'lük barajı aşılması veya bir AP milletvekili seçebilmesi için yaklaşık 300 bin oya ihtiyaç duyulmaktadır. Yunanistan'da resmi kayıtlı yaklaşık 500 bin göçmen Müslüman yaşamaktadır. Bu kitleye ulaşıp onların da siyasi partisi olduğu takdirde asıl amacına ulaşmış olacaktır. Kanımca çalışmalarını bu alanda yoğunlaştırmalıdır.

SORU 5: Bir gazeteci olarak basın yayın özgürlüğü açısından azınlık yayın organlarının karşılaştığı uygulamaları soracak olursak, ne dersiniz?

CEVAP 5: Yunanistan'da ve Avrupa'da basın özgürlüğü var mıdır? Evet vardır. Özgürlük anayasa ve yasalarla garanti altına alınmıştır. Peki, uygulanıyor mu? Diye sorarsanız: Kısmen derim.

Azınlık basın yayın organlarına yönelik ayrımcılık yapılıyor mu, görünüşte hayır, fiiliyatta evet!

Şahsen ben yazdığım bir makale yüzünden 1 milyon EURO tazminat talebiyle yargılandım. Aylarca mahkeme salonlarında sürüklendim ve sonunda 25 bin Euro para cezasına çarptırıldım. Sadece ben değil, Batı Trakya'da kalem oynatan neredeyse herkes hakim karşısında çıkmış, ufak da olsa hapis ve para cezası almıştır. Azınlık basını siyasi, adli ve ekonomik baskı altında tutulmaktadır. Sonuçta basın özgürlüğü var mıdır sorusuna EVET derim, ama özgürce, kanunlar çerçevesinde yazamadığımızı da belirtmekte fayda vardır.

SORU 6: Milli kimliğini koruma ve örgütlenme hakkı çerçevesinden azınlık STK'larına karşı Yunanistan'ın uyguladığı politikaları değerlendirebilir misiniz?

CEVAP 6: Batı Trakya Türklerinin milli ve dini hakları uluslararası ve ikili anlaşmalarla garanti altına alınmıştır. Ayrıca AB'ne ve BM'ye tam üye bir ülke olarak insan ve azınlık haklarını garanti altına alan bütün taraf olduğu anlaşma ve metinlere uymakla yükümlüdür.

Batı Trakya'da Türk kimliği red edilmektedir. Azınlık milli olarak değil, sadece dini olarak tanınmaktadır. Türk kelimesini içeren tarihi derneklerimiz mahkeme kararlarıyla kapatılmıştır. İskeçe Türk Birliği'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde iki defa kazandığı davanın Yunanistan tarafından uygulanmadığını unutmamak gerekir.

Türk kelimesini içeren derneklerin kurulmasına izin verilmemektedir.

Yunanistan örgütlenme özgülüğü hususundaki hukuki görevlerini yerine getirmemektedir. Yunanistan Batı Trakya Türklerini bir fırsat olarak değil, hala bir tehdit olarak görmeye devam ettiği için bugüne kadar uyguladığı haksız politikalarından vazgeçeceğe benzemiyor.

SORU 7: Son olarak Yunanistan'ın AB üyeliğinin azınlığı ekonomik hayatına yansımaları ne olmuştur?

CEVAP 7: Her Yunan vatandaşı 1981'den bu yana aynı zamandan AB vatandaşıdır. Doğal olarak Yunan vatandaşı olan Batı Trakya Türkleri de 1981'den bu yana Avrupa Birliği vatandaşıdır. AB vatandaşlığının elde edilmesiyle başta seyahat etme özgürlüğü hususunda yaşanan sıkıntılar ortadan kalkmıştır. Seyahat özgürlüğü ticaret, ikamet ve iş özgürlüğünü de beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla

Batı Trakya Türkleri AB vatandaşı olmaları hasebiyle bu hususta şanslı sayılmaktadır.

Yunanistan ülke olarak dışa bağımlı bir ülkedir. Üretimi az olduğu için genelde ithalatı daha çoktur. Ancak üretim konusunda ve özellikle tarım konusunda bazı ürünlerin primlerle desteklendiğini söylemek mümkün. Yakın zamana kadar tütün de AB destek primlerinde istifade ediyordu. Bugün hala Kiraz, pamuk, mısır, çavdar, arpa, buğday gibi ürünler AB'den destek primleri almaktadır. Destek primi alabilmenin kural ve şartlarına uyan her azınlık mensubu da istifade etmektedir. Ticaret ve üretim konusunda atılması gereken adımlarda azınlık mensuplarının geride kaldığını söylemek mümkün. Gerek ekonomik şartlar gerekse arazi sorunundan kaynaklanan sıkıntılardan azınlık mensupları AB destek fonlarından tam olarak istifade ettiğini söylemek pek de mümkün değil. Ancak bu hususta diğer azınlık meselelerinde yaşanan veya yaşatılan ayrımcılığın yaşanmadığını da söylemek mümkün. Azınlık insanı yıllarca baskı altında yaşadığı için, güven ve cesaret eksikliği sorunuyla boğuşmaktadırlar.

Kısaca, Yunanistan'ın AB'ne tam üye olması ülkeye olduğu gibi kısmen de olsa Batı Trakya Türklerine avantajlar sağlamıştır.

EK 2- Fehim AHMET – Müftü Yardımcısı -Gümülcine Seçilmiş Müftülüğü (53 Yaşında)

Sayın Fehim Ahmet, öncelikle röportaj teklifimi kabul ettiğiniz için çok teşekkür ederim.

SORU 1- Sizi kısaca tanıyabilir miyiz?

CEVAP 1: 1966 yılında Gümülcine'de doğdum. İlkokulu Gümülcine Mastanlı İlkokulunda orta ve lise eğitimimi Edirne İmam Hatip Lisesi'nde

tamamladım. 1992 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldum ve Batı Trakya'ya döndüm.

2007 yılından bu yana Gümülcine Seçilmiş Müftülüğü'nde Müftü Yardımcısı olarak görev yapmaktayım.

SORU 2- Gümülcine Seçilmiş Müftülüğü hakkında kısaca bilgi verebilir misiniz?

CEVAP 2: 2 Haziran 1985 tarihinde Gümülcine Müftüsü Hüseyin Mustafa'nın vefatından sonra Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı uluslararası antlaşmalar ve Yunanistan'daki iç hukuktaki yasalar gereği yeni müftünün seçilmesi için sürecin başlamasını bekledi. Tüm çabalara rağmen müftü seçimi gerçekleşmediği, aksine Yunanistan keyfi olarak tayin yöntemine başvurduğu için azınlık kendi yöntemiyle müftüsünü seçme yoluna girdi.

Gümülcine'de 28 Aralık 1990 yılında gerçekleşen seçimle İbrahim ŞERİF Gümülcine Seçilmiş Müftüsü olarak seçildi. Bu tarihten itibaren Gümülcine'de "Seçilmiş Müftülük" kurumu oluştu.

2007 yılı itibariyle seçilmiş müftülükler, bünyelerinde müftü yardımcıları, sekreter, hizmetliler ve din görevlileriyle kurumsallaştı. Bu bağlamda Gümülcine S. Müftülüğü'nde; 1 Müftü, 1 Müftü Yardımcısı, 1 Sekreter, 1 Hizmetli, 1 Şoför, Vaiz, Kur'an Kursu Öğreticileri ve İmam – Hatip'ten oluşan 195 din görevlisi bulunmaktadır.

Müftülük kurumunda Batı Trakya Camileri Din Görevlileri Derneği, İrşad Ekibi, Bayan İrşad Ekibi, Kur'an Kursları Koordinatörlüğü birimleri oluşturulmuştur.

Gümülcine S. Müftülüğü, Çocuklara ve Yetişkin Bayanlara yönelik olarak Kur'an Kursu hizmeti sunmaktadır. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Çocuklara ve Yetişkin Bayanlara yönelik olarak toplamda 143 Kur'an kursu ile hizmet vermiştir. Bunların 41'i Yetişkin Bayan Kur'an Kursu olup 1002 tanesi de çocuklara yönelik düzenlenen kurslardır. Kurslarımızda Kur'an-ı Kerim eğitimi yanı sıra Temel Dini Bilgiler (Siyer, İbadet, İtikat, Ahlâk) dersleri verilmektedir.

Müftülüğümüz, Kur'an Kursları öğrencileri arasında her yıl çeşitli yarışmalar düzenlemektedir. Çocuklara yönelik olarak Kur'an-ı Kerim'i Yüzünden Güzel Okuma Yarışması, hem çocuklara hem de yetişkinlere yönelik olarak da Temel Dini Bilgiler yarışmaları yapılmaktadır.

Gümülcine Seçilmiş Müftülüğü, düzenlediği Aşure, Kandil Programları, seminerler gibi etkinliklerle halkın yanında yer alan, tüm etkinliklerinde bulunan, din eğitimi hizmetlerini planlayan, din görevlilerin hizmet kalitesinin artması için programlar hazırlayan kurumdur. Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı da kendisinin seçtiği müftülere sahip çıkarak onların hizmetlerini desteklemektedir.

1990 yılından bu yana Gümülcine Seçilmiş Müftüsü olarak İbrahim ŞERİF görev yapmaktadır.

SORU 3- Müftülük makamının Lozan ile statüsü belirlenmiş, ancak Lozan'dan günümüze Yunanistan devletinin uygulamalarında özellikle AB üyeliği sonrası ne tür bir değişim gerçekleşti?

CEVAP 3: Hiçbir zaman oluşturulmamış olan Başmüftülük ve Müftülük makamının, Lozan öncesinde imzalanmış ve hala geçerliliği olan 1913 Atina Antlaşması'nın 11. Maddesi ve 6 no.lu protokolü ile statüsü belirlenmiştir. Bu maddeler aynı zamanda azınlığın dini özerkliğini de tescil etmektedir. Lozan Antlaşması var olan bu statüyü pekiştirmiştir. Antlaşmalarda var olan statü, haklar ve yetkiler ne yazık ki pratikte uygulama şansı bulamamıştır. Lozan sonrası Yunanistan

azınlık hakları konusunda özel birimler oluşturarak var olan bu hakları çeşitli yöntemlerle ortadan kaldırma yoluna gitmiştir.

Daha önce iç hukuka dercedilmiş yasaları ya değiştirerek, ya da var olan statüyü ilga edecek şekilde yeni yasalar çıkarmıştır. Bunları da uygulayarak özellikle günümüzde müftülük kurumunu bir devlet dairesi, müftüleri devlet memuru haline dönüştürerek kurumun azınlık statüsünü ortadan kaldırmıştır. AB üyeliği sonrasında da maalesef azınlık adına olumlu diyebileceğimiz bir değişim olmamış hatta azınlık hakları açısından ihlaller daha da hızlanmıştır.

SORU 4- Dini liderlik ve kadılık makamı olarak müftülüğün pozisyonunda ne tür bir değişim gerçekleşti? Bu değişimin azınlığın dini ve günlük yaşantısına yansımaları nelerdir?

CEVAP 4: Bir önceki sorunuza verdiğim cevapta belirttiğim gibi müftülük makamının statüsünü, müftünün yetkilerini belirleyen antlaşma metinlerinde var olan özellikler süreç içinde hep değiştirilerek bugün bu yetkilerin tamamı nerdeyse ortadan kaldırıldı. Müftünün kadılık yetkilerinde önemli değişiklikler yapıldı. Her ne kadar müftünün Aile Hukuku ile ilgili yetkileri var gibi görünse de çıkarılan birçok kararname ile bunlar zayıflatılmıştır. Müftünün yetkisinde olması gereken birçok uygulama günümüzde medeni mahkemelere devredilmiştir. Müftülük kurumunun statüsünde ve müftünün yetkilerinde yapılan bu tür müdahalelerle Müftülük Kurumu azınlıktan koparılmakta, dini hayat açısından özel ve özerkliği ortadan kaldırılmaktadır. Dini hayatla ilgili düzenleme ve uygulamalar medeni hukuka kaydırılmaktadır. Böylece azınlığın en güçlü ve köklü kurumu olan Müftülük Kurumu halkın günlük yaşamına katkı sağlamamaktadır. Uzun vadede halkın dini değerlerinden uzaklaşmasına sebep olacak uygulamalar olarak değerlendirilebilir.

SORU 5- Çok tartışılan 240 imam yasası nedir? Yasa sonrası ortaya çıkan durum nedir?

CEVAP 5: 43 Madde'den oluşan *(3536 Nolu Yasa ΦEK 42/A/23.02.2007 "Göçmen Politikası Özel Düzenleme Yasası)*'nın 36 ile 40. maddeleri "İmamlar Yasası "(İerodidaskalon=Din Eğitimcileri) ile ilgilidir.

Bu yasanın 36., 37., 38., 39., maddeleri 240 din öğretmeni yeri ve istihdamını öngörüyor. Gümülcine 100, İskeçe 100 ve Meriç (Evros) ili'ne (Dimetoka) 40 din görevlisi istihdamı öngörüldüğünden yasa "240 İmam Yasası" olarak anılmaktadır. Asıl adı "Din Eğitimcileri Yasası"dır. Şu ana kadar azınlığın tepki göstermesi nedeniyle başvurular bu rakama ulaşmamıştır.

Bütün tepkilere rağmen Yunan Devleti bu yasayı çeşitli değişiklikler yapmak suretiyle uygulamaya çalışmaktadır. Henüz camilerde görevlendirme noktasında azınlığın kabul etmemesi sebebiyle istihdam sağlanmamaktadır. Ancak devlet ilk, orta ve liselerinde, medreselerde öğrenim gören azınlık çocukları için din derslerinde "Din Eğitimcileri" olarak, tayinli müftülüklerde görevli olarak istihdam edilmektedir. Yasaya göre kullanılması zorunlu olan eğitim dili Yunanca ve Kur'an dili olan Arapça'dır.

Projenin bir Avrupa Birliği projesi olduğu açıktır. Benzer uygulamanın Bulgaristan, Romanya'da olduğu bilinmektedir. Almanya ve Fransa'nın din görevlilerinin Türkiye'den gelmesi yerine kendi ülkelerinde yetiştirme ve denetim altında tutma projesinin aynısıdır.

SORU 6- 29 Ağustos Çarşamba günü yayımlanan müftünün yetkilerini, çalışma koşullarını, müftülüğe alınacak personelin özelliklerini, alınma kriterlerini ve görevlerini belirleyen Cumhurbaşkanlığı kararnamesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

CEVAP 6: Yayınlanan bu kararnameyle Müftülük Kurumu Yunanistan Eğitim ve Din İşleri Bakanlığı'nın adeta bir bürosu haline getirilmektedir. 1913 Atina Antlaşması ve zımnen Lozan Antlaşması'nın "Azınlıkların Himayesine Dair"

bölümünde yer alan ilgili maddelerdeki din özgürlüğü ve dini özerkliğe tamamen müdahaledir. Çünkü Müftünün sahip olduğu yetkiler elinden alınmakta, atanacak görevliler tarafından sürekli kontrol altınca tutulacak, azınlığın dini hayatına dair projeler üretemeyecek, yetkilerini kullanmada birçok yasal engellerle karşılaşacak gibi bir pozisyon oluşacaktır.

Kararname Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı'nın sahip olduğu hukuki statüyü değiştirmektedir. Ayrıca "240 İmam Yasası"yla da paralellik arz etmekte ve ilgili maddelerine atıfta bulunularak azınlığın kabul etmediği bu yasayı da Müftülükler için meşrulaştırmaktadır. Uzun vadeli azınlığın dini hayatıyla ilgili uygulamaları kontol etmeye ve yönetmeye yönelik bir proje olduğunu söyleyebiliriz. İlginç olan da bunun AB destekli olması.

SORU 7- Son olarak eklemek istediğiniz, yarınlara dair öngörüleriniz nelerdir?

CEVAP 7: Batı Trakya Müslüman Türk Azınlığı gayr-i mübadil olarak İstanbul'da yaşayan Ortodoks Rumlar'a karşılık Yunanistan sınırları içinde Lozan Antlaşması ile bırakılmıştır. Dolayısıyla her iki azınlığın da hukuki statüsü bu Antlaşma'nın 37-45. Maddeleriyle belirlenmiştir. Öncelikle bu Antlaşma'nın altına imza atan ülkeler bu maddelerin uygulanmasını takip etmek durumundadır. Hakların sadece bir azınlığa uygulanması diğer azınlığın haksızlığa uğratılması var olan statünün ihlali anlamına gelmektedir. Bu da azınlık ve insan haklarına aykırı bir tutumdur.

Azınlık bireylerinin de azınlık hakları konusunda doğru bilgilere sahip olup bilinçli ve etkili bir mücadele içinde olmaları önemlidir. Gelecekte "azınlık bilinci"nin kaybolması durumunda birçok değerin de hayattan uzaklaşacağı kaçınılmaz hale gelecektir.

Zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederim.

Azınlığımızın hayati öneme sahip bir konusunu gündeminize aldığınız için ben de sizlere teşekkür ederim. Çalışmalarınızda başarılar dilerim.